

Lionginas PAŽŪSIS

Nijolė MASKALIŪNIENĖ

Rasa DARBUTAITĖ

Rasa KLIOTORAITYTĖ

Dalia MANKAUSKIENĖ

Irena MIŠKINIENĖ

Markas PAURA

VERTIMO STUDIJŲ ŽODYNAS

*Lionginas PAŽŪSIS
Nijolė MASKALIŪNIENĖ
Rasa DARBUTAITĖ
Rasa KLIOTORAITYTĖ
Dalia MANKAUSKIENĖ
Irena MIŠKINIENĖ
Markas PAURA*

Vertimo studijų žodynėlis

2014

UDK 81'25(038)

Ve-187

Knyga leidžiama įgyvendinant projektą „Aukštos kvalifikacijos vertėjų rengimo kokybės gerinimas ir plėtra“. Projektą vykdo Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Vertimo studijų katedra.

Specialieji žodyno redaktoriai: Lionginas Pažūsis
Nijolė Maskaliūnienė

Redaktorė: Regina Kliukienė

ISBN 978-609-8150-00-1

© Vilniaus universitetas

© Lionginas Pažūsis

© Nijolė Maskaliūnienė

© Rasa Darbutaitė

© Rasa Klioštoraitytė

© Dalia Mankauskienė

© Irena Miškinienė

© Markas Paura

TURINYS

IVADAS	5
SUTRUMPINIMAI.....	8
ŽODYNAS A–Ž	9
NAUDOTA LITERATŪRA.....	124
PAVYZDŽIŲ ŠALTINIAI	129
 TERMINŲ RODYKLĖS:	
Lietuvių (LT) – anglų (EN)	132
Lietuvių (LT) – vokiečių (DE)	140
Lietuvių (LT) – prancūzų (FR).....	147
Lietuvių (LT) – italų (IT)	154
Lietuvių (LT) – rusų (RU).....	161
Anglų (EN) – lietuvių (LT)	169
Vokiečių (DE) – lietuvių (LT)	177
Prancūzų (FR) – lietuvių (LT).....	185
Italų (IT) – lietuvių (LT)	193
Rusų (RU) – lietuvių (LT).....	200

IVADAS

Dar palyginti neseniai atskiro vertimo terminų žodyno niekam ir nereikėjo: visi vartojami terminai patekdavo į kalbotyros, literatūrologijos ar semiotikos žodynus, ir to visai pakako. Šiandien ši tarpdisciplininė studijų ir mokslinių tyrimų sritis labai išsiplėtė, ji jau užima aiškią vietą tarp kitų humanitarinių mokslo, o terminija tapo tokia įvairi, kad net šiame žodyne visų terminų neįmanoma aptarti. Be to, lietuvių kalboje randasi vis naujų tas pačias sąvokas reiškiančių vertimo terminų, kuriuos autoriai išsiverčia savo reikmėms iš užsienio kalbų ir tokiu būdu plečia jų sinonimiją, nes nusistovėjusių, visuotinai priimtų terminų nėra. Tokia padėtis nebeatitinka nei mokslinj darbą šioje srityje dirbančių dėstytojų, nei vertimą studijuojančių studentų poreikių, todėl Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Vertimo studijų katedroje sudaryta darbo grupė, pasitelkusi studentus, keletą metų rinko ir tvarkė vertimo tyrimuose vartojamus terminus, kuriuos ir pateikiame šiame žodyne. Ir nors tarpdisciplininis vertimo studijų pobūdis verčia kai kuriuos jau kituose žodynuose aprašytus terminus pakartoti, didžioji terminų dalis dar nepateko ne tik į Lietuvos terminų banką, bet ir į jokius mažesnės apimties žodynus.

Ypač nauja vertimo žodžiu tyrimų sritis. Visi į žodyną atrinkti vertimo žodžiu terminai yra unikalūs, leksikografiškai pateikiami pirmą kartą, nes ir patys vertimo žodžiu tyrimai Europoje vykdomi labai neseniai. Suprantama, kad ir Lietuvoje jie dar negausūs. Tačiau norint suprasti studijuojamą sritį, turėti galimybę apie vertimą (turint galvoje visas jo atmainas) kalbėti ir rašyti lietuviškai vartojant visuotinai priimtus terminus, o ne žargonizmus, reikia rengti informacijos šaltinius, kuriais būtų galima remtis. Todėl šio žodyno tikslas dvejo-

pas: visų pirma, padėti geriau suprasti vertimo studijų kitoniškumą kitų humanitarinių disciplinų kontekste, kartu įvertinant jų tarpdisciplininį pobūdį ir, kita vertus, pateikti lietuviškus terminus bei jų atitikmenis anglų, italų, prancūzų, rusų, vokiečių kalbomis, kad žodynas būtų atraminė knyga šiomis kalbomis skaitantiems studentams ir visiems, kas norėtų daugiau sužinoti apie vertimą ar atskirus jo aspektus.

Žodyne pateikiama didelė dalis bendrujų ir specialiųjų vertimo studijų terminų, bet tikrai ne visi, nes naujų sąvokų ir jas apibūdinančių terminų atsiradimas šioje srityje yra nenutrūkstamas procesas. Todėl žodynas nepretenduoja nei būti baigtinis, nei apimti visus vertimo studijų aspektus, juo labiau, kad dažnai nėra aiškios ribos tarp vertimo ir kalbos studijų, literatūros analizės, psichologijos ar komunikacijos teorijos. Autoriai norėtų labiau pabrėžti visų šių dalykų sąsajas, o ne priešpriešą, bet dėl vienos stokos turime apsiriboti tais terminais, kurie sudaro vertimo terminijos branduoli. Vertimui svarbių, bet periferinių terminų, kurių apibrėžtis galima rasti ir kituose specializuotuose žodynose, pateikiame nedaug. Didžioji jų dalis – naujai sukurti terminai – anglų, prancūzų, rusų ir kai kuriose kitose kalbose vartojamų terminų atitikmenys.

Žodynas yra aiškinamasis, visi terminai apibrėžiami laikantis įprastų leksikografinių principų – trumpai, jei sąvoka aiški ir jau plačiai vartojama; išsamiau ir pateikiant pavyzdžių, jei sąvoka sudėtingesnė ar mažiau žinoma. Po abécéline tvarka pateikiamo lietuviškų terminų aprašo pridedamas pagrindinės naudotos literatūros ir pavyzdžių šaltinių sąrašas bei penki priedai – žodyno terminų atitikmenys anglų (parengė Dalia Mankauskienė), italų (parengė Rasa Klionstoraitytė), prancūzų (parengė Markas Paura), rusų (parengė Irena Miškinienė) ir vokiečių (parengė Rasa Darbutaitė) kalbomis. Be

to, skaitytojų patogumui greta lietuviškų terminų pateikiami ir jų atitinkmenys kitomis kalbomis, todėl terminus nesunku rasti bet kuria iš žodyne nurodytų kalbų. Jų pasirinkimą lémė Vertimo studijų katedroje rengiamų vertėjų dažniausiai vartojamos kalbos. Darbą galima testi ir papildyti naujais terminais, be to, pateikti atitinkmenis kitomis, į ši žodyną neįtrauktomis kalbomis.

Nuoroda žr. parodos termino sąsajos su kitaip terminais, sinonimiškomis sąvokomis, o rodyklė ↑ nurodo, kad termino apraše nurodytas terminas žodyne pateikiamas ir atskirai.

Medžiaga žodynui buvo renkama ne vienerius metus. Ypač daug terminų iš įvairių šaltinių surinko ir apraše Vertimo studijų katedros magistrantai ir neformaliųjų studijų studentai, rašę terminologinius darbus. Nuoširdžiai dėkojame jiems visiems.

Autoriai

SUTRUMPINIMAI

angl. – anglų kalba

gr. – graikų kalba

it. – italų kalba

lot. – lotynų kalba

plg. – palyginkite

pranc. – prancūzų kalba

rus. – rusų kalba

šnek. – šnekamosios kalbos atspalvis

vok. – vokiečių kalba

žr. – žiūrėkite

A

A kalbà (angl. *A language*, it. *lingua A*, pranc. *langue A*, vok. *A-Sprache*, rus. *родной язык*)

Vertėjo ↑aktyvioji kalba, į kurią jis geba profesionaliai versti. Papras-tai A kalba yra vertėjo ↑gimtoji kalba.

šnek., žr. ↑aktyvioji kalba, ↑gimtoji kalba, ↑pagrindinė kalba

abstrākcijos līgis (angl. *abstraction level*, it. *livello di astrazione*, pranc. *niveau d'abstraction*, rus. *уровень абстрагирования*)

Teksto sudėtingumo lygis. Kuo abstrakcijos lygis aukštesnis, tuo ma-ziau detalių, ir atvirkščiai. Vertikaliai ↑dalykinė kalba skirtoma pa-gal jos specializacijos, abstrakcijos lygi. Tokia klasifikacija susijusi su dalykinės kalbos stiliumi ir situacija, kurioje realizuojama daly-kinė kalba.

abstrākcijos līgio keitimas (angl. *abstraction change*, it. *cambio-mento di astrazione*, pranc. *changement de niveau d'abstraction*, vok. *Abstraktionswechsel*, rus. *изменение уровня абстрагирования*)

↑Vertimo būdas, kurio esmę sudaro perėjimas nuo abstraktaus prie konkretesnio arba nuo konkretaus prie abstraktesnio dalyko (kitaip sakant, ↑konkretizacija arba ↑generalizacija). Chestermano (1997) išskirtas kaip viena iš vertimo strategijų.

adaptācija (angl. *adaptation*, it. *adattamento*, pranc. *adaptation*, vok. *Adaptation*, rus. *адаптация*)

1. Svetimvardžių formos keitimas pritaikant ją prie ↑vertimo kalbos norminės tarties bei rašybos ir morfologijos. Svetimvardžių adaptacija gali būti fonetinė, grafinė ir morfologinė. Adaptacijos pobūdį visų pirma lemia vertimo kalbos savybės: lietuvių kalbos atveju – jos rašybos fonetiškumas ir jos morfologiškumas. Tačiau adaptacijos pobūdis tam tikru mastu priklauso ir nuo ↑vertimo kalbos tradicijų, vertėjų polinkių. Tie polinkiai gali konkuruoti vienas su kitu, gali atsirasti ir įsigalėti įvairūs svyravimai. Pagal prisitaikymo prie lietuvių kalbos sistemas, arba adaptacijos, pobūdį ir laipsnį svetimvardžius – tiek turinčius vartosenos tradicijas, tiek jos neturinčius – galima skirstyti į a) grafiškai, fonetiškai ir morfologiškai adaptuotus (pvz., *Shakespeare* → *Šekspyras*); b) grafiškai ir fonetiškai adaptuotus, bet neįformintus morfologiškai (pvz., *Thatcher* → *Tečer*); c) grafiškai ir fonetiškai neadaptuotus, bet morfologiškai įformintus (pvz., *Shakespeare* → *Shakespeare'as*); d) visiškai neadaptuotus (pvz., *Shakespeare* → *Shakespeare*). (Išsamiau žr. Pažūsis 2014)
2. Situaciiniu atitikimu grindžiamas vertimo būdas. Adaptacija dažnai taikoma verčiant poezijos, dramos ir reklamos tekstus. Adaptuojant tekstą, gali būti pakeičiama visa teksto struktūra (pvz., dramos kūrinio situacija) arba tam tikra teksto dalis. Tekstas gali būti adaptuojamas ir atsižvelgiant į ↑adresato poreikius ar interesus. Pavyzdžiui, suaugusiems skirtas tekstas adaptuojamas vaikams arba perpasakojama teksto fabula (pvz., sutrumpintas Džonatano Svifto romanas „Guliverio kelionės“ (vertė J. Balčikonis).

Dar žr. ↑lokalizavimas

adaptāvimas (angl. *adaptation*, it. *adattamento*, pranc. *adaptation*, vok. *Adaptation*, rus. *адаптирование*)

žr. ↑adaptacija

adekvatūmas (angl. *adequacy*, it. *adeguatezza*, pranc. *adéquation*, vok. *Adäquatheit*, rus. *адекватность*)

Vertimo kokybė pagal jo tikslą; vertimo funkcijos atlikimo laipsnis. Adekvatus vertimas padeda perteikti tiek pat informacijos ir gali sukelti tokį patį poveikį kaip originalas. Teigama, kad adekvataus vertimo sąvoką galime apibrėžti tik kaip siektiną idealą, prie kurio realiai galima tik maksimaliai priartėti.

adresántas (angl. *addressor*, it. *mittente*, pranc. *énonciateur*, vok. *Adressant*, rus. *адресант*)

Verbaliniuose bendravimo modeliuose siuntėjas, kalbantysis, rašantysis, perduodantis ↑*adresatui* informacinių pranešimų kalbos ženklais (kodu) ir (arba) kanalu (ryšio priemonėmis), kuriam vertimo proceso metu tarpininkauja ↑*vertėjas žodžiu* arba ↑*vertėjas raštu*.

adresātas (angl. *addressee*, it. *ricevente; destinatario*, pranc. *destinataire*, vok. *Adressat*, rus. *адресат*)

Asmuo (asmenys), kuriam skirtas verstinis rašytinis arba sakytinis tekstas; numanomas skaitytojas arba klausytojas. Pragmatinių tekštų vertėjas paprastai turi žinoti, kas yra vertimo teksto adresatai (mokesčių mokėtojai, ligoninės gydytojai, specializuoto žurnalo skaitytojai ir pan.). Tokia informacija padeda vertėjui pasirinkti ↑*registraq*, stilijų, ↑*terminus*. Versdamas grožinę literatūrą, vertėjas taip pat turi atsižvelgti į vertimo teksto adresatą.

akceñtas (angl. *accent*, it. *accento*, pranc. *accent*, vok. *Betonung; Akzent*, rus. *акцент*)

1. Žodžio arba sakinio kirtis.

2. Savita tarsena, būdinga kalbančiajam tarmiškai arba negimtaja kalba.

akivaizdūsis numānymas (angl. *pure anticipation*, pranc. *pure anticipation*, rus. *явная антиципация*)

Verčiant žodžiu teksto pasakymas akivaizdžiai anksčiau už atitinkamą kalbėtojo pasakyta tekstą ↑*originalo kalba*. Akivaizdžiojo numāymo atveju vertėjo pasakytas tekstas ↑*vertimo kalba* turi būti bent trimis sekundėmis ankstesnis už kalbėtojo pasakytą tekštą originalo kalba.

žr. ↑*numanymas*

akivaizdūsis taīsymasis (angl. *explicit repair*, rus. *явное самоисправление*)

Taisymasis, kurį klausytojas girdi ir supranta, kad vertėjas taisėsi. Svarbiausias kalbos signalas, rodantis, kad vertėjas ketina pasitaisyti, yra staigus šnekos srauto nutraukimas. Jis tarsi parodo klausytojui, kad po pauzės einanti mintis gali būti ne ankstesnės minties tēsinys, o pasikartojimas arba pasitaisymas.

Kitas kalbos reiškinys, padedantis identifikuoti klaidos taisymąsi, yra kalbėjimo sklandumo trikdžiai. Tokie kalbėjimo sklandumo trikdžiai (*aaa, um, tai yra* ir kt.) ne tik parodo klausytojui, kad vertėjas nėra tikras dėl savo minties, bet ir leidžia vertėjui pagalvoti, kaip jis performatuojas jau pasakyta mintį arba pataisys netinkamai pavartotą sąvoką. Trečiasis kalbos signalas, padedantis nustatyti klaidos taisymąsi, yra aiškus taisymosi išskyrimas iš viso šnekos srauto, pavyzdžiu, skiriasi intonacija ar ištariamo segmento garsumas. Dažnai kalbėtojas, neteisingai pasirinkęs sąvoką ir ją pataise, teisingąją sąvoką ištaria garsiau. žr. ↑*taisymasis*

akreditācija [lot. *accredo* „pasitikiu“] (angl. *accreditation*, it. *accreditamento*, pranc. *accréditation*, vok. *Akkreditierung*, rus. *аккредитация*)

1. Formalus vertėjo kompetencijos vertinimo procesas, kurį sudaro egzaminai, testai, išsilavinimo bei patirties vertinimas ir pan.
2. Oficialiai įforminamas vertėjo kompetencijos pripažinimas.

akreditācijos tēstas (angl. *accreditation test*, it. *prova di accreditamento*, pranc. *test d'accréditation*, vok. *Akkreditierungstest*, rus. *аккредитационный тест*)

Vertėjo įgūdžių patikrinimas, kurį atlieka įvairios organizacijos ar institucijos.

akredituotasis vertėjas (angl. *accredited interpreter / translator*, it. *interprete / traduttore accreditato*, pranc. *interprète / traducteur accrédité*, vok. *akkreditierter Dolmetscher / Übersetzer*, rus. *аккредитованный переводчик*)

Profesinės asociacijos ar tarptautinės organizacijos ↑*akreditacijos testą* išlaikęs vertėjas (raštu arba žodžiu).

akronimas (angl. *acronym*, it. *acronimo*, pranc. *acronyme*, vok. *Akronym*, rus. *акроним*)

Termino ar pavadinimo, kurį sudaro keli žodžiai, sutrumpinimas, panaudojant jo sudėtinių komponentų pirmąsias (kartais ir kitas) raides: SAM – Sveikatos apsaugos ministerija, ŽIV – žmogaus imunodeficio virusas, UNESCO [Junesko] – angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Jungtinė Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija). (Išsamiau žr. Vaskelaitė 2011, Pažūsis 2014, 550–552)

Dar žr. ↑*raidenė santrumpa*

aktyvióji kalbà (angl. *active language*, it. *lingua attiva*, pranc. *langue active*, vok. *aktive Sprache*, rus. *активный язык*)

Kalba, į kurią vertėjas geba profesionaliai versti. Vertėjo ↑A ir ↑B kalbos paprastai yra jo aktyviosios kalbos.

žr. ↑*pasyvioji kalba*

aktualioji sākinio skaidà (angl. *functional sentence perspective*, it. *prospettiva funzionale della frase*, pranc. *perspective fonctionnelle de la phrase*, vok. *funktionale Satzperspektive; Thema-Rhema-Gliederung*, rus. *актуальное членение предложения*)

Sakinio skaidymas komunikaciniu požiūriu, atsižvelgiant į skirtinę jo dalį informaciją turinį. Išskiriama tai, kas žinoma apie kalbamą dalyką (tema) ir tai, kas apie jį pasakyta nauja (rema). Tos pačios sintaksinės sandaros sakinio aktualioji sakinio skaida gali būti įvairi. Jei sakiniu *Mūsų krepšininkai laimėjo* norima pasakyti, ką padarė mūsų krepšininkai, t. y. *laimėjo*, tai *mūsų krepšininkai* – tema, o *laimėjo* – rema; jei žinomas yra veiksmas, *laimėjo*, o nauja sakinio informacija yra *mūsų krepšininkai*, tai tema – *laimėjo*, o rema – *mūsų krepšininkai* (tuo atveju lietuvių kalbai įprastesnė žodžių tvarka būtų *Laimėjo mūsų krepšininkai*).

Įvairiose kalbose žodžių tvarką sakinyje lemia skirtinės veiksnių. Anglų kalbos sakinio įprastinė žodžių tvarka SVO grindžiama pirmiausia sakinio dalį gramatinėmis kategorijomis. Šioje kalboje gramatininių sakinio dalij išsidėstymo principas yra viršesnis už komunikacinių principų, pagal kurį į pirmą vietą iškeliamą sakinio tema. Lietuvių kalbos sakinio žodžių tvarka, atvirkščiai, pirmiausia grindžiama komunikacine žodžių (sakinio dalij) funkcija. Skirtingi sakinio dalij iš-

sidėstymo principai anglų ir lietuvių kalbose kelia tam tikrų problemų vertėjams, ypač verčiant iš lietuvių kalbos į anglų kalbą sakinius, kuriuose veiksnys yra sakinio rema (tai, kas sakoma apie sakinio temą) ir eina lietuviško sakinio gale, kaip ir dera remai. Vertėjui tenka spręsti, kaip panaikinti anglų kalboje galintį atsirasti prieštaravimą tarp gramatinės ir komunikacinės žodžių tvarkos: pagal gramatines taisykles veiksnys turi eiti sakinio pradžioje, bet pagal komunikacinę funkciją veiksnys turėtų eiti sakinio gale, nes jis yra rema, t. y. komunikaciiniu atžvilgiu svarbiausioji sakinio dalis (Tekorienė 2011, 186; Kaminskinė, Maskaliūnienė 2013, 112–150). Aktualioji sakinio skaida papras tai reiškiama žodžių tvarka, intonacija, loginiu kirčiu, paryškinama dalelytėmis, įvardžiais, artikeliais, be to, gali būti vartojamos specifios konstrukcijos, tokios kaip *there is / are...* Pavyzdžiui, lietuvių kalbos sakinio *Prie upės buvo šaltoka* vertime į anglų kalbą sakinio tema *prie upės* ir rema *buvo šaltoka* verčiama *It was rather cold by the river*, kur norint tinkamai perteikti gramatinę sakinio struktūrą tema ir rema pasikeičia vietomis, tačiau sakinio komunikacinę struktūrą perteikia stipri konstrukcijos *there is / are...* reminė funkcija.

anāfora (angl. *anaphora*, it. *anafora*, pranc. *anaphore*, vok. *Anapher*, rus. *анафора*)

Tų pačių garsų (fonetinė anafora), žodžių (leksinė anafora) pakartojimas gretimų sakinių ar eiléraščio eilučių pradžioje: *Nebeužtvenkis upės bégimo, / Norint sau eitų ji pamažu; / nebsulaikysi naujo kilimo, / Nors ji pasveikint tau ir baisu* (Maironis). *Ar regėjai Naujo Ryto rausvą varsą? / Ar girdėjai iškilmingą varpo garsą?* (J. Janonis). (KTŽ 1990, 18)

Anafora dažnai pasitaiko reklamos tekstuose. Ši stiliaus figūra leidžia reklamuotojui akcentuoti svarbiausių dalykus. Pavyzdžiui,

,,Mano parkeris! Mano automobilis! Mano knyga! Lietuvos įmonių katalogas!“ (Smetonienė 2009). Verčiant anaforas iš vienos kalbos į kitą vertėjui gali kilti sunkumų dėl skirtingo šios stilistinės priemonės vartojimo įvairiose kalbose. Pavyzdžiui: “*Do you feel absolutely no concern for your future, boy?*“ “*Oh, I feel some concern for my future, all right. Sure, sure, I do.*“ (J. D. Salinger) // „– Ar tu, vaikeli, niekada nesusimqstai apie savo ateitį? Kodel? Susimqstau. Žinoma, susimqstau.“ [RPB 21] Šiuo atveju autorius akcentuoja žodžių junginį *for your future*, vertėjas tą pačią prasmę perteikia žodžiu *susimqstau*.

žr. ↑*katafora*, dar žr. ↑*deiksė*

anālizē (angl. *analysis*, it. *analisi*, pranc. *analyse*, vok. *Analyse*, rus. *анализ*)

Originalo teksto analizavimas prieš verčiant ir (arba) vertimo proceso metu. Kai kurie vertimo teoretikai analizę laiko pirmaja vertimo proceso stadija.

antonīmas (angl. *antonym*, it. *antonimo*, pranc. *antonyme*, vok. *Antonym*, rus. *антоним*)

Priešingos reikšmės žodis. Jais gali būti: daiktavardžiai (*baimė – drąsa, pelnas – nuostolis*), būdvardžiai (*baltas – juodas, sunkus – lengvas*), prieveiksmiai (*aukštyn – žemyn, gerai – blogai*) ir kitų kalbos dalijų žodžiai. Antonimai gali būti padaryti ir žodžių darybos priemonėmis: *laimė – nelaimė, jungtukinis – bejungtukis*. Tam tikrame kontekste antonimais gali eiti ir kai kurie leksiniai koreliatai: *ugnis – vanduo, vyras – moteris*. Pastarieji antonimai vadinami kontekstiniai, o darybiniai ir semantiniai – sisteminiai.

žr. ↑*sinonimas*

antoniminė perdara (angl. *antonymic transformation*, pranc. *transformation antonymique*, rus. *антонимическая трансформация*)

Kompleksiškas leksinis-gramatinis pakeitimasis, kurio esmę sudaro teigamojo elemento įtraukimas į vertimo tekštą siekiant savitesniu būdu išreikšti tą pačią sąvoką ar propoziciją, kuri originalo tekste reiškiama neigiamaja forma, ir atvirkščiai – neigamojo elemento įtraukimas į vertimo tekštą siekiant išreikšti tą pačią sąvoką arba propoziciją, kuri originalo tekste reiškiama teigiamaja forma, pvz.: *They did not return home till nine o'clock* (O. Wilde) // *Namo grīžo tik apie devintą valandą...* [KV 79]; *It wasn't as cold as it was the day before* (J. D. Salinger) // *Buvo šilčiau negu vakar...* [RPB 123]; *I slept until mom called us* (C. McCullough) // *Miegojau, kol mūsų nepašaukė mama.* [UA 227]

žr. ↑*antoniminis vertimas*

antoniminis vertimas (angl. *antonymic translation*, it. *traduzione antonimica*, pranc. *traduction antonyme*, vok. *antonymische Übersetzung*, rus. *антонимический перевод*)

↑*Vertimo būdas*, vertime pasirenkant žodžio antonimą su neigiamaja dalelyte (pvz., *geras* > *neblogas*); leksikos perteikimas originalo kalbos leksinį vienetą pakeičiant vertimo kalboje priešingos reikšmės leksiniu vienetu, pvz.: *Aticus was right* (Harper Lee) // *Ir pasirodo, Atikus neklydo* [NSG 39]; *He might have answered rudely* (J. Joyce) // *Būtų, ko gero, kaip nors nemandagiai atrėžęs.* (Dub 219)

Antoniminis vertimas gali būti suprantamas siaurai ir plačiai, t. y. apimti ne tik leksinį pakeitimą, bet ir ↑*antoninę perdarą*, susijusią su sintaksinės struktūros pakeitimais. Verčiant jis gali būti privalomos dėl originalo ir vertimo kalbos leksikos semantikos ar gramatikos skirtybų, pvz., kai kurie anglų kalbos neigiamos reikšmės, bet teigiamos formos žodžiai lietuvių kalboje turi tik neigamus atitikme-

nis (tarkime, sakinius su teigiamos formos veiksmažodžiais *keep out* arba *keep away, fail, ignore* (reikšme „nepaisyti“), *remember* (reikšme „nepamiršti“) ar prieveiksmiais *barely, merely, hardly* ir kt. į lietuvių kalbą verčiame neigiamais sakiniais) arba, atvirkščiai, kai kurie anglų kalbos neigiamos reikšmės ir neigiamos formos žodžiai, ypač darybiniai vediniai, lietuvių kalboje dažnai turi teigiamos reikšmės ir formos atitikmenis, pavyzdžiu, *discontinue* „nutraukti“, *dissimilar* „skirtingas, kitoks“, *disunite* „atskirti, suskaidyti“ ir pan. Kitais atvejais teigiamos ar neigiamos formos pasirinkimas priklauso tik nuo paties vertėjo, t. y. nuo to, ar jis renkasi labiau pažodinį vertimą, ar ieško gražesnio, originalesnio atitikmens, bet jos nėra privalomos, pvz., konstrukcijų su *without* vertimas (pvz., *I turned round without haste... // Iš lėto / neskubėdamas atsigrežiau; They drove into town without talking to each other... // Jie ivažiavo į miestą tylėdami / nekalbėdami*). (Išsamiau žr. Maskaliūnienė 2013)

Dar žr. ↑*antoniminė perdara*

antrōji kalbà (angl. *second language*; it. *seconda lingua*, pranc. *deuxième langue*, vok. *Zweitsprache*, rus. *перевый иностранный язык*) Kalba, kurią asmuo moka ne taip gerai kaip ↑*pirmają kalbą* ir (arba) kuri nėra asmens ↑*gimtoji kalba*. Pvz., Lietuvos lenkų antroji kalba gali būti lietuvių kalba, JAV gyvenančių ispanų antroji kalba gali būti anglų kalba, JAV amerikietis kaip savo antrają kalbą gali vartoti ispanų kalbą ir t. t.

žr. ↑*pirmoji kalba*; dar žr. ↑*gimtoji kalba*, ↑*pagrindinė kalba*

aprāšomasis vertimas (angl. *descriptive translation*, it. *traduzione descrittiva*, pranc. *traduction descriptive*, rus. *описательный перевод*)

↑*Beekvivalentės leksikos* perteikimas aprašomuoju būdu, dar vadina-
mas nusakomuoju vertimu. Aprašomieji (nusakomieji) atitikmenys
yra gerai žinomi dvikalbėje leksikografijoje, nes jie teikiami dvikal-
biuose žodynuose, pvz.: *backbencher – eilinis parlamento narys, cad-
dy – patarnauti žaidžiančiam golfą*. Aprašomasis vertimas potencia-
liai gali konkuruoti su kitais beekvivalentės leksikos perteikimo bū-
dais, o ypač su svetimžodžiu perkėlimu į vertimo tekštą. Pavyzdžiui,
vienoje Prancūzijos vietovėje pagaminto vyno rūšies pavadinimas
Chablis gana dažnai originalia ar adaptuota forma yra perkeliama
į lietuvišką grožinės literatūros vertimo tekštą, bet visada lieka reali
galimybė rinktis ir kokį nors lietuvišką aprašomajį atitikmenį.

Kartais vertėjai pragmatiniai sumetimais derina du būdus – ↑*realiją*
įvardijančio žodžio ↑*perkėlimą* (↑*skolinimą*) ir ↑*aprašomąjį* (nusa-
komąjį) vertimą, pateikiamą išnašose ar komentaruose. Pavyzdžiui,
William Thackeray „Tuštybės mugės“ (Vanity Fair) vertime angliš-
kas skolinys *skvairas* (angl. *squire*) išnašoje aiškinamas – *žemesnio
luomo dvarininkas* [TM 156]; po tokio paaiškinimo toliau tekste
vartojamas tik skolinys, tikintis, kad skaitytojas jau bus įsiminęs jo
reikšmę. Aiškinamuoju vertimu išnašose kartais paaiškinami ↑*verti-
niai* (arba kalkės). (Pažūsis 2014)

Dar žr. ↑*pridėjimas*, ↑*pakeitimai*

apsirikimas (angl. *slip of the tongue*, it. *lapsus linguae*, pranc. *lap-
sus linguae*, vok. *Versprecher*, rus. *оговорка*)

Netyčia ištartas ne tas žodis, kurį norėta pasakyti, pvz., norėta pasa-
kyti vardą ir pavardę *Beverly Lowe*, o ištarta *Beverly Hills*, greičiau-
siai todėl, kad vietovardis *Beverly Hills* (žymintis daugelio JAV kino
žvaigždžių gyvenvietę) yra labai žinomas. Vertėjui tenka skubiai at-
siprašyti ir pasitaisyti.

asimètrinis kalbų režimas (angl. *asymmetric regime*, it. *regime linguistico asimmetrico*, pranc. *régime linguistique asymétrique*, vok. *asymmetrisches Sprachregime*, rus. *асимметричный языковой режим*)

žr. ↑*dalinės aprėpties kalbų režimas*

atestuotasis vertėjas (angl. *certified interpreter / translator*, it. *interprete / traduttore accreditato*, pranc. *interprète / traducteur agréé*, vok. *staatlich geprüfter Dolmetscher / Übersetzer; staatlich anerkannter Dolmetscher / Übersetzer*, rus. *сертифицированный переводчик*)
Atitinkamus įgaliojimus turinčios organizacijos, išstaigos ar asociacijos egzaminus išlaikęs ir atestacijos pažymėjimą gavęs vertėjas (raštu arba žodžiu).

atgalinis vertimas (angl. *back translation*, it. *traduzione inversa*, pranc. *traduction-retour; traduction en arrière; rétrotraduction*, vok. *Rückübersetzung*, rus. *обратный перевод*)

↑*Vertimo* vertimas atgal į ↑*originalo kalbą*, pvz., siekiant patikrinti vertimo ↑*adekvatumą*. Sugretinus atgalinį vertimą su originalu galima patikrinti vertimo teisingumą. Paprastai tikrinama tik prasmė, o iš stilių nekreipiamā dėmesio. Pavyzdžiui, anglų kalbos sakinio *He forwarded the message to the authorities* vertimą Šią informaciją jis perdavė savo vadovams kitas vertėjas atgal į anglų kalbą išvertė *He has passed the information to his managers*. Akivaizdu, kad pasikeitusi leksinė sakinio sudėtis nepakeitė sakinio prasmės. Kartu gali būti tikrinamas ir originalo tinkamumas automatiniam vertimui. Yra vertyklių, kurios ↑*originalo kalba* rašomą tekstą iš karto verčia į kitą kalbą ir iš karto atlieka atgalinį vertimą, kad originalo autorius galėtų čia pat paredaguoti ↑*originalo tekstą* taip, kad jis būtų teisingai suprantamas ir verčiamas.

atitikmuō (angl. *equivalent*, it. *equivalente*, pranc. *équivalent*, vok. *Entsprechung*, rus. *эквивалент*; *соответствие*)

Leksinis arba sintaksinis, nuo konteksto nepriklausantis ↑*originalo kalbos* atitikmuo ↑*vertimo kalboje*. Tarp dviejų kalbų atitikmenų egzistuoja pastovūs santykiai, kurie paprastai kodifikuojami dvikalbiuose žodynuose. Atitikmenis kai kurie vertimo tyréjai skirsto į variantinius, kontekstinius ir vertimo ↑*transformacijas*. Variantiniai atitikmenys taip pat gali būti pateikiami bendruosiuose dvikalbiuose žodynuose, tačiau dažniausiai tokie atitikmenys, kaip ir kontekstiniai, randami pagal kontekstą.

atkartojimas (angl. *shadowing*, it. *shadowing*, pranc. *ombrage*, vok. *Shadowing*, rus. *воспроизведение*)

↑*Sinchroninio vertimo* mokymo metodas – teksto atkartojimas ta pačia kalba nuo kalbėtojo atsiliekant keliomis sekundėmis. Mokymosi procese tokios pratybos atliekamos dažnai. Atkartojimas gali būti ↑*foneminis* arba ↑*frazinis*. Yra autorų, kurie nepripažsta atkartojimo naudos besimokantiems synchroninio vertimo, kadangi jie teigia, kad tokios pratybos dėmesį nukreipia į žodžius, o ↑*vertėjas žodžiu* turėtų perteikti viso teksto prasmę.

žr. ↑*foneminis atkartojimas*, ↑*frazinis atkartojimas*

audiovizuālinis vertimas (angl. *audiovisual translation*, it. *traduzione audiovisiva*, pranc. *traduction audiovisuelle (TAV)*, vok. *audiovisuelle Übersetzung*, rus. *аудиовизуальный перевод*)

Filmų, TV programų ir kitų vaizdu ir garsu transliuojamų kūrinių vertimas. Kai kurie teoretikai audiovizualiniam vertimui priskiria ir teatro bei operos spektaklių vertimą, kiti laikosi nuomonės, kad pastarieji jam nepriklauso dėl kitokio transliacijos būdo. Griežtai skirstant

svarbu ir tai, kad audiovizualinio vertimo atveju kalbama apie jau įrašyto teksto vertimą, skiriant pastarajį nuo ↑*synchroninio vertimo*. Dažniausiai nurodomi audiovizualinio vertimo būdai yra ↑*subtitravimas*, ↑*dubliavimas* ir synchronizuotas vertimo skaitymas (angl. *voice-over*).

auditòrija (angl. *audience*, it. *pubblico*, pranc. *public*, vok. *Publikum*, rus. *аудитория*)

↑*Vertimo žodžiu* per susitikimą ar konferenciją klausytojai arba ↑*vertimo raštu* skaitytojai.

ausinès (angl. *headphones*, it. *cuffie*, pranc. *écouteurs*, vok. *Kopfhörer*, rus. *наушники*)

Iš dviejų garsiakalbių sudarytas įtaisas, keičiantis tolydžiuosius elektros signalus į garso bangas. ↑*Vertėjams žodžiu* ausinės būtinės girdėti konferencijos ar posėdžių salėje kalbančius pranešėjus, o klaušytoms – klausyti vertimo į tas kalbas, į kurias verčiamos.

automātinis atpažinimas (angl. *automatic recognition*, it. *riconoscimento automatico*, pranc. *reconnaissance automatique*, vok. *automatische Anerkennung*, rus. *автоматическое распознавание*)

Automatinis verčiamų teksto terminų atpažinimas ir atitikmenų parinkimas vertimo kalboje, naudojant kompiuterinių vertimo technologijų programinę įrangą. Tai ne tik techninis vertimas, bet ir terminologinio nuoseklumo garantas visame tekste.

automātinis vertimas (angl. *automatic translation; machine translation*, it. *traduzione automatica*, pranc. *traduction automatique*, vok. *maschinelle Übersetzung; automatische Übersetzung*, rus. *автоматический перевод; машинный перевод*)

Teksto ↑*vertimas* iš vienos natūralios kalbos į kitą, kurį automatiškai atlieka kompiuteris. Automatinį vertimą realizuoja algoritmas, sudaromas atsižvelgiant į kalbos lingvistinius požymius ir taisykles. Šio algoritmo sudėtingumas priklauso nuo kalbų, kurių gramatika yra realizuojama, panašumo. Automatinio vertimo sistemos (AVS) naudojamos tada, kai reikia greito, bet nebūtinai kokybiško ir tikslaus vertimo. Kuriant AVS labai svarbu tinkamai sudaryti žodynus. Nuo jų priklauso ir vertimo kokybė, ir algoritmo sudarymas. Pvz., sistemai, verčiančiai iš lietuvių kalbos, reikia žodyno su lietuvių kalbos žodžiais, jų gramatine (morfologine ir sintaksine) ir semantine informacija.

Paprasčiausias automatinio vertimo būdas – tiesioginis vienos natūralios kalbos žodžių keitimas kitos kalbos žodžiais. Toks būdas buvo būdingas ankstyvosioms vertimo sistemoms. Šiuolaikinė automatinio vertimo programinė įranga dažnai leidžia nurodyti verčiamo teksto tipą (pavyzdžiui, orų prognozės). Ji ypač veiksminga tose srityse, kurioms būdinga formali ar šabloniška kalba. Todėl automatinis vertimas labiau tinkamas versti valstybinius ar teisinius dokumentus nei pokalbius ar mažai standartizuotą tekstą.

Automatinis vertimas siejasi ir su dirbtinio intelekto kūrimu. AVS kūrimui reikalingas kelių sričių išmanymas – kompiuterinės ir matematinės lingvistikos, vertimo teorijos, informacinių technologijų, kalbos filosofijos.

plg. ↑*automatizuotas vertimas*

automatizuotas vertimas (angl. *machine-aided human translation (MAHT)*, it. *traduzione assistita*, pranc. *traduction humaine assistée par la machine*, vok. *computerunterstützte menschliche Übersetzung*, rus. *автоматизированный перевод*)

↑*Vertimas*, kuriam atlikti naudojamos kompiuterinės priemonės. Tam tikrais atvejais automatizuotojo vertimo įrankiais galima vadinti ir rašykles. Tačiau automatizuotasis vertimas dažniausiai siejamas su naujomis lingvistinėmis priemonėmis, lengvinančiomis kasdienį vertėjo darbą. Pagrindinės priemonės yra:

- elektroniniai žodynai, tezaurai
- rašybos ir gramatikos tikrintuvai
- aiškinamujų žodynų kompiliatoriai
- vertimų atmintinės
- terminų žodynų valdymo sistemos.

autonomijos spėktras (angl. *autonomy spectrum*, it. *spettro di autonomia*, pranc. *spectre d'autonomie*, vok. *Autonomiespektrum*, rus. *спектр автономии*)

Pagrindinių vertimo tipų klasifikavimo spektras, kurio viename poliuje – ↑originalo teksto autonomija, kitame – ↑tikslinės auditorijos poreikiai.

autorinis vertimas (angl. *autotranslation*, it. *autotraduzione*, pranc. *traduction de l'auteur / autotraduction*, vok. *Selbstübersetzung*, rus. *авторский перевод*)

↑Originalo teksto autoriaus atliktas ↑vertimas.

áutorius (angl. *author*, it. *autore*, pranc. *auteur*, vok. *Autor*, rus. *автор*)

Rašytinio arba sakytinio teksto (kalbos) kūrėjas.

B

B kalbà (angl. *B language*, it. *lingua B*, pranc. *langue B*, vok. *B-Sprache*, rus. *первый иностранный язык*)

Vertėjo \uparrow aktyvioji kalba, kurią jis moka beveik kaip \uparrow gimtają kalbą, iš kurios (taip pat ir į kurią) jis geba profesionaliai versti. Ilgą laiką buvo manoma, kad \uparrow vertėjas žodžiu turėtų versti tik į gimtają kalbą. Bet plečiantis tarptautinėms organizacijoms, į jas priimant vis daugiau narių, tai tapo neįmanoma. Pavyzdžiui, šiuo metu Europos Sajungoje 24 kalbos yra laikomos oficialiosiomis ES kalbomis. Kadangi įmanomos 552 kalbų kombinacijos (24×23 kalbos), kartais labai sunku rasti vertėją, kuris galėtų tiesiogiai versti iš tam tikros rečiau vartojamos kalbos į kitą rečiau vartojamą kalbą. Todėl kai kurie vertėjai turi versti ir į negimtają kalbą, kuri paprastai vadina ma B kalba. Pavyzdžiui, jeigu Europos Parlamento plenarinio posėdžio metu kalba Lietuvoje išrinktas šio parlamento narys, jo kalba verčiama į anglų, vokiečių arba prancūzų kalbą (lietuvių kabinos vertėjų B kalbą), o iš jos į visas kitas kalbas, nes kitose kabinose vargu ar atsirastų lietuvių kalbą pakankamai gerai mokančių vertėjų.

Šnek. žr. \uparrow aktyvioji kalba, \uparrow gimtoji kalba, \uparrow pagrindinė kalba, dar žr. \uparrow vertimas į negimtają kalbą

Bābelio bokštas (angl. *Tower of Babel*, it. *torre di Babele*, pranc. *Tour de Babel*, vok. *Turm von Babel*, rus. *Башня Бабблей*)

Biblinis mitas apie Babelio bokštą, kurio statymas aprašomas Senojo testamento Pradžios knygoje. Pasak šio mito, po pasaulio tvano žmonės buvo viena tauta ir kalbėjo viena kalba. Jie sumanė pastatyti dangų siekiantį bokštą, bet jis liko nepastatytas, nes dievas nubaudė statytojus už išdidumą, sumaišydamas jų kalbas. Dėl to jie negalėjė susikalbėti. Padavimas apie Babelio bokštą aiškina skirtingų kalbų atsiradimą pasaulyje religiniu požiūriu. Jis yra tarsi daugiakalbystės simbolis, nes esą tada ir prireikė vertėjų.

baigtinės aprėptių kalbų režimas (angl. *complete language regime*, it. *regime linguistico completo*, pranc. *régime linguistique complet*, vok. *vollständiges Sprachregime*, rus. *режим полного охвата языков*)

↑*Sinchroninio vertimo* organizavimo sistema, kurią taikant posėdžio ar renginio metu verčiama iš visų posėdžio darbo kalbų ir į visas kalbas, kitaip tariant, pasyviųjų ir aktyviųjų kalbų skaičius sutampa. Europos Sąjungos institucijose tai reiškia, kad iš visų ES oficialiųjų kalbų verčiama į visas ES oficiališias kalbas, sudaroma galimybė visiems delegatams kalbėti ir klausytis vertimo savo valstybės oficialiaja kalba.

žr. ↑*kalbų režimas*, ↑*dalinės aprėpties kalbų režimas*

bałsas (angl. *voice*, it. *voce*, pranc. *voix*, vok. *Stimme*, rus. *голос*)

Žmogaus ir plaučiaių kvėpuojančių gyvūnų balso aparatu sukeliamu garsų visuma. Vertėjo balsas yra jo pagrindinis darbo įrankis. Vertėjas turi gebeti kontroliuoti savo balso tembrą, tarimą, artikuliaciją, kad klausytojui būtų malonu jo klausytis. Be to, vertėjai turi prižiūrėti savo balsą (pvz., naudoti įvairią kvėpavimo techniką), kad jis galėtų jiems tarnauti per visą karjerą.

beekvivaleñtė lèksika (angl. *non-equivalent; “untranslatable” words*, it. *realia; espressioni culturo-specifiche; termini culturo-specifici*, pranc. *mots culturels*, vok. *fehlende Äquivalenz; Nulläquivalenz*, rus. *безэквивалентная лексика*)

Vienos kalbos leksiniai vienetai, neturintys atitikmens kitos kalbos žodyne. Beekvivalentei leksikai paprastai priskiriami kitakalbiams nežinomi (arba mažai žinomi) tikriniai žodžiai (asmenvardžiai ir vietovardžiai), vadinamosios ↑*realijos* (arba realių pavadinimai) ir ↑*leksinės spragos*.

belaidė vertimo įranga (angl. *radio frequency interpretation equipment*, pranc. *matériel d'interprétation simultanée sans fil*, rus. *беспроводное оборудование для синхронного перевода*)

Garsą radijo dažnais perduodanti vertimo įranga. Belaidę vertimo įrangą sudaro siustuvas ir imtuvas. Ją paprasta įrengti, ji yra patikima ir gali būti plačiai naudojama. Tačiau, kai reikalaujama konfidencialumo, platus radijo dažnių diapazonas ir dėl jo atsirandantys radijo trukdžiai gali kliudyti klausytis vertimo.

bendruomeninis vertimas žodžiu (angl. *community interpreting*, it. *interpretariato per i servizi pubblici*, pranc. *interprétation communautaire*, vok. *Gemeindedolmetschen; Kommunaldolmetschen (AT)*, rus. *общественный устный перевод*)

↑*Vertimas žodžiu* žmonėms, nemokantiems oficialiosios valstybinės kalbos, padedant susikalbėti su viešujų paslaugų teikėjais, kad visiems būtų užtikrinta galimybė gauti teisines, sveikatos, švietimo bei kitas socialines paslaugas. Tai populiarusia vertimo žodžiu (arba sakytinio vertimo) rūšis pasaulyje. Anksčiau viešajame sektoriuje versdavo savanoriai vertėjai, dvikalbiai asmenys, draugai bei arti-

mieji (netgi vaikai). Tačiau per pastaruosius kelis dešimtmečius ši veikla tapo profesionalesnė, susikūrė viešojo sektoriaus vertėjų žodžiu asociacijos, buvo sukurtos mokymo programos bei atestacijos egzaminų sistemos. Dažniausiai verčiama nuosekliai i abi kalbas, t. y. tas pats vertėjas verčia ir i $\uparrow A$ kalbą, ir i $\uparrow B$ kalbą.

C

charakteronimas (angl. *characteronym / character name*, pranc. *nom d'un personnage*, rus. *характероним*)

Grožinės literatūros kūrinio veikėjo ar šiaip pramanyto personažo asmenvardis (vardas, pavardė, pravardė), kuris per savo intralingvistines sąsajas su bendriniais žodžiais yra semantiškai „skaidrus“ ir nusako asmens charakterį, kitaip sakant, atlieka charakterizuojamąjį funkciją. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 173–176)

C kalbà (angl. *C language*, it. *lingua C*, pranc. *langue C*, vok. *C-Sprache*, rus. *второй иностранный язык*)

Vertėjo ↑pasyvioji kalba, iš kurios jis geba profesionaliai versti į ↑gimtajq arba ↑pagrindinę kalbą. Vertėjai žodžiu dažnai verčia iš kelių pasyviųjų kalbų.

šnek., žr. ↑aktyvioji kalba, ↑pagrindinė kalba, ↑pasyvioji kalba

cenzūrà (angl. *censorship*, it. *censura*, pranc. *censure*, vok. *Zensur*, rus. *цензура*)

Vertimo teksto keitimas arba originalo teksto dalies praleidimas ideologiniai, politiniai, religiniai ar etiniai sumetimai (pvz., dėl ideologinių sumetimų praleistos išstraukos iš Biblijos sovietiniame H. Beecher-Stowe romano „Dėdės Tomo trobelė“ (*Uncle Tom's Cabin*) vertime, E. Hemingway'aus romano „Kam skambina varpai“ (*For Whom the Bell Tolls*) išstrauka apie tuometę Ispanijos Komunistų partijos sekretorę Dolores Ibaruri ir pan.).

D

dalinės aprėptių kalbų režimas (angl. *reduced language regime*, it. *regime linguistico ridotto*, pranc. *régime réduit*, vok. *eingeschränktes Sprachregime*, rus. *режим частичного охвата языков*)

Dar vadinamas \uparrow asimetriniu kalbų režimu. \uparrow Sinchroninio vertimo organizavimo sistema, taikoma per renginį, kai verčiama ne iš visų oficialiųjų kalbų. Tai reiškia, kad \uparrow pasyviųjų kalbų renginyje daugiau nei \uparrow aktyviųjų kalbų. Daugeliu atvejų konferencijų dalyviai supranta vieną (ar daugiau) plačiai vartojamą kalbą, bet nemoka laisvai jomis kalbėti. Kai taikomas dalinės aprėpties kalbų režimas, kalbėti galima daugiau kalbų, negu klausytis, pvz., jei sakoma, kad renginyje taikoma sistema 24–3, reiškia, kad visi jo dalyviai gali kalbėti savo valstybių oficialiosiomis kalbomis, bet verčiama tik į tris, dažniausiai anglų, prancūzų ir vokiečių. EN-FR-DE-IT-EL – EN-EL posėdis vadinamas 5–2 posėdžiu, kuriame dalyviai gali kalbėti angliskai, prancūziškai, vokiškai, itališkai ar graikiškai, bet verčiama tik į anglų ir graikų kalbas.

Dalinės aprėpties kalbų režimas yra vienas iš būdų geriau panaudoti ribotus vertėjų žodžiu išteklius. \uparrow Vertėjų grupei, verčiančiai iš dabartinių 24 ES oficialiųjų kalbų ir į jas, reikia 72 ar daugiau vertėjų, bet jei aktyviųjų kalbų skaičius sumažinamas iki trijų, galima išsiversti su maždaug dvilyka vertėjų. Kad dalinės aprėpties kalbų režimas turėtų prasmę, reikia įsitikinti, jog visi konferencijos dalyviai supranta vieną ar daugiau aktyviųjų kalbų.

žr. \uparrow kalbų režimas, \uparrow baigtinės aprėpties kalbų režimas

dalýkinė kalbà (angl. *language for specific purposes; LSP; professional language*, it. *linguaggio settoriale*, pranc. *langue de spécialité*, vok. *Fachsprache*, rus. *деловой язык; профессиональный язык*) Bendrosios kalbos atmaina, atskirų mokslo ir gyvenimo sričių kalba, kurios fonetiniai, morfologiniai ir leksiniai elementai, sintaksės ir teksto reiškiniai sudaro funkcinę vienovę ir leidžia vykti komunikacijai įvairiose dalyko sferose. Dalykinė kalba, dar vadinama specialiaja kalba, specialybės kalba, ↑*profesine kalba*, technolektu, tarnauja dalyko turinio pažinimui, sąvokų įvardijimui bei kalbėjimui apie jas ir todėl tenkina specifinius dalykinės komunikacijos poreikius. (Išsamiau žr. Kontutytė 2007)

daugiakalbystė (angl. *multilingualism*, it. *multilinguismo*, pranc. *multilinguisme; plurilinguisme*, vok. *Mehrsprachigkeit*, rus. *многоязычие*)

Kelių kalbų mokėjimas ir aktyvus vartojimas kasdieniame bendravime. Daugiakalbystė dažna daugiatautėse valstybėse, pvz., Šveicarijoje.

deīksė (angl. *deixis*, it. *deissi*, pranc. *déictique, deixis*, vok. *Deixis*, rus. *деиксис*)

Bet kuriame pasakyme laiko, vietas, kurioje tas pasakymas produkuojamas, ir asmenų, kurie jį produkuoja ar gauna, nuorodos, tam tikras konteksto arba komunikacijos akto situacijos elementų kodavimas kalbos leksinėmis arba gramatinėmis priemonėmis. Pvz., sakinyste: *Aš dabar esu Vilniuje* yra visos trys deiksės: asmens – *aš*, pirmasis vienaskaitos asmuo; laiko: *dabar esu* – dabartis, kurią rodo veiksmažodžio *būti* esamojo laiko forma bei prieveiksmis *dabar*; vietas: *Vilniuje* – tikrinis daiktavardis, vietininko linksnis. (Išsamiau žr. Ryvitytė 2011; Kaminskienė, Maskaliūnienė 2013, 87–111)

delsà (angl. *time-lag*, it. *décalage*, pranc. *décalage*; *délai*, vok. *Abstand*; *Zeitverzögerung*, rus. *отставание*)

Laiko atotrūkis tarp to, ką pasako kalbėtojas, ir to pasakymo sinchroninio vertimo.

denominalizācija (angl. *denominalization*, it. *denominalizzazione*, pranc. *dénominalisation*, vok. *Denominalisierung*, rus. *деноминализация*)

Daiktavardinio junginio struktūros transformacija į veiksmažodinę struktūrą, daiktavardžio keitimas į veiksmažodį; šio vertimo būdo rezultatas. Pavyzdžiui, vertimams iš anglų kalbos į lietuvių kalbą ypač būdingas veiksmažodinio (t. y. darybos ryšiai su veiksmažodžiu susijusio) daiktavardžio keitimas veiksmažodžiu, pvz.: *Dill was in hearty agreement with this plan of action.* (Harper Lee) // *Dilas karščiausiai pritarė tokiam sumanymui.* [NSG 50]; *Then the snow came, and after the snow came the frost.* (Oscar Wilde) // *Ir štai pagaliau pasnigo, o netrukus ir pašalo.* [LP 82] (Išsamiau žr. Pažūsis 2014)

denotācija (angl. *denotation*, it. *denotazione*, pranc. *dénotation*, vok. *Denotation*, rus. *денонация*)

Pastovus ir nesubjektyvus žodžio reikšmės elementas, kuris kartu su ↑*konotacija* sudaro nepriklausomą nuo konteksto žodžio reikšmę. Sinonimiški žodžiai (pvz., *priebla*da, *apytamsa*, *brékšmē*) turi tą pačią denotaciją, bet skirtinę ↑*konotaciją*.

denotacinė reikšmė (angl. *denotative meaning*, it. *significato denotativo*, pranc. *valeur dénotative*, vok. *denotative Bedeutung*, rus. *денонативное значение*)

Ženklo ir jo ↑*denotato* santykis. Kiti mokslinėje literatūroje kartais vartojami terminai – dalykinė, arba realioji, reikšmė. Nors reikšmių tipą yra ir daugiau, vertime geriausiai išlaikomos denotacinių reikšmės, nes kalbos vienetų denotacinių reikšmių sistemoje atispindinės visas ta kalba kalbančių žmonių bendruomenės praktinis patyrimas, įvairiakalbes bendruomenes supanti tikrovę, taigi ir kalbų denotacinių reikšmės paprastai daug labiau sutampa negu skiriasi, nors konkretūs šių reikšmių raiškos būdai ↑*originalo kalba* ir ↑*vertimo kalba* gali skirtis.

žr. ↑*pragmatinė reikšmė*

denotatas (angl. *denotatum*, pranc. *dénotatum*, vok. *Denotat*, rus. *дено́тат*)

Žodžiu pavadinamas arba ženklu žymimas daiktas, procesas, ypatybė, realios tikrovės ar įsivaizduojamas reiškinys. Žodžio denotatas paprastai yra ne atskiras, individualus, vienintelis daiktas, reiškinys, ypatybės apraiška, o visa vienarūšių daiktų, reiškinių, ypatybės apraiškų klasė. Pavyzdžiui, žodžio *stalas* denotatas yra ne koks nors vienas, išskirtinis stalas, o aibė daiktų, turinčių bendrų požymių, kurie leidžia, nepaisant esamų skirtumų, priskirti juos vienai tai pačiai stalų klasei. Kalboje yra žodžių, kurių denotatai yra atskiros vienetiškes realijos (pvz., *ménulis, Vilnius*), bet tokį žodžių palyginti nedaug ir visoje žodžių (ženklų) sistemoje jie nevaidina tokio svarbaus vaidmens, koks priklauso tiems, kurių denotatai – ištisos vienarūšių daiktų aibės. Tačiau, kai žodis, kurio denotatas – visa vienarūšių daiktų klasė, yra vartojamas tekste, jis gali žymėti ir atskirą konkretų daiktą. Pavyzdžiui, pasakyme *eime prie stalo* žodžiu *stalas* pavadinamas realus, su konkrečia situacija siejamas stalas.

deverbalizacija (angl. *deverbalization*, it. *deverbalizzazione*, pranc. *déverbalisation*, vok. *Entsprachlichung*, rus. *дeвербализация*)

1. Abstrakčios teksto ar jo dalies reikšmės perteikimo procesas, ne-priklausantis nuo lingvistinių ženklų. Nors moksliškai ir sunku įrodyti, jog nežodinės prasmės nustatymas ar išgavimas iš tikrųjų yra ↑vertimo žodžiu proceso dalis, deverbalizacija gali būti laikoma tarpine faze tarp ↑originalo teksto supratimo ir jo raiškos kita kalba. Nors suprantame logiškai, gramatiškai taisykingai išdėstytais mintis, šis supratimas, pagal D. Seleskovitch, dar nėra visiškas prasmės suvokimas. Perskaičius ar išgirdus nebegalvojama apie konkrečius žodžius, kuriais buvo išsakyta mintis, todėl ši fazė vadinama deverbalizacija. (TT 1999, 133)
2. Veiksmažodinio junginio struktūros transformacija (arba perdra-
ra) į daiktavardinę struktūrą, veiksmažodžio keitimas daiktavardžiu,
pvz.: *I like boys who like to work.* (Jack Kerouac) // *Mégstu berniukus, kurie mègsta darbq.* [Kel 36]; ... *she knew him before we were married...* (Francis Scott Fitzgerald) // ... *ji buvo pažistama su juo dar prieš mūsų vedybas...* [DG 113] (Pažūsis 2014)
žr. ↑nominalizacija

diskùrsas (angl. *discourse*, it. *discorso*, pranc. *discours*, vok. *Diskurs*, rus. *дискурс*)

1. Sakytinė kalba arba rašytinis ↑tekstas, vertinamas atsižvelgiant į salygas, kuriomis jis buvo sukurtas, ir pagal tai, kaip jis priimamas konkrečiame sociokultūriniame kontekste. Terminą *diskursas* kalbininkai supranta nevienodai. Vieni nemato esminio skirtumo tarp teksto ir diskurso, kiti šiuos dalykus skiria. Žodinio diskurso metu adresantas (kalbėtojas) ir auditorija yra toje pačioje komunikacinėje situacijoje, jie vienas kitą girdi ir regi. Tačiau rašytinis diskursas

beveik visada perteikiamas ir gaunamas skirtingu laiku ir skirtingoje vietoje. Ir ↑*adresantas*, ir ↑*adresatas* yra įsivaizduojami, bet ne konkrečūs asmenys.

2. Vienos tematikos tekštų visuma, ilgas ir išsamus dalyko nagrinėjimas arba aptarimas, pvz., politinis, feministinis diskursas.

dubliāvimas (angl. *dubbing*, it. *doppiaggio*, pranc. *doublage*, vok. *Synchronisation*, rus. *дублирование*)

Filmo ar pan. žodinio įgarsinimo ↑*originalo kalba* pakeitimas ↑*vertimo kalbos* balsais, paprastai kiek įmanoma sinchronizuotas su veikėjų lūpų judeisiais; kitakalbės fonogramos kūrimas. ↑*Audiovizualinio vertimo* rūšis.

dviejų kabinių vertėjas (angl. *cheval interpreter*, it. *cheval*, pranc. *cheval*, vok. *Cheval*, rus. *перевод в режиме „шевал“*)

Per tą patį renginį dviejose kabinose pakaitomis dirbantis ↑*vertėjas žodžiu*, dažnai pavadinamas prancūzų kalbos terminu *cheval* (pranc. „arklys“). Paprastai vertėjai verčia į savo ↑*gimtają kalbą*. Kai kurie vertėjai negimtają kalbą (↑*B kalbą*) moka taip gerai, kad gali į ją versti ir iš savo gimtosios kalbos. Todėl jei vienu metu renginyje dirbama tik dviem kalbomis, vieną vertėją galima „sutaupyti“, pasitelkus vertėją, kuris gali versti į abi kalbas (t. y. į gimtają ir iš jos) ir kuris pagal poreikį pereina į kitą kabiną.

dvikalbis (angl. *bilingual*, it. *bilingue*, pranc. *bilingue*, vok. *zweisprachig; bilingual*, rus. *двухязычный*)

Asmuo, gebantis laisvai bendrauti dviem kalbomis. Terminas vartojamas apibūdinti tuos asmenis, kurie dėl įvairių gyvenimo aplinkybių moka dvi kalbas kaip gimtiasias (pavyzdžiui, turi skirtingomis

kalbomis kalbančius tėvus). Taip apibūdinama dvikalbystė yra vienas iš pageidautinų vertėjo žodžiu savybių.

žr. ↑gimtoji kalba, ↑pagrindinė kalba

dviprasmybė (angl. *ambiguity*, it. *ambiguità*, pranc. *ambiguïté*, vok. *Ambiguität*, rus. *двоусмысленность*)

Teksto savybė ar teksto elementas, kuriuos galima įvairiai semantiškai interpretuoti, pvz.: *Vingis ragina Joną vesti todėl, kad jis labai prasiskolinęs* (neaišku, kurį žodį pavaduoja įvardis *jis*: Vingis ar Jonas yra labai prasiskolinęs). Dviprasmybė gali būti leksinė, sintaksinė arba stilistinė, tycinė ir netycinė. Žodžių žaismuose ji yra leksinė ir stilistinė. Jei dviprasmybė yra netycinė ir jos negalima pastebeti iš konteksto, ji gali apsunkinti teksto suvokimą. Tuomet dviprasmybės laikomos kalbos klaidomis.

E

eksplikāvimas (angl. *explication*, it. *esplicitazione*, pranc. *explication*, vok. *Explizierung*, rus. *эксплицирование*)

Kalbinės raiškos priemonėmis neišreikštą ↑originalo teksto elementų aiškus įvardijimas ↑vertimo tekste. Pavyzdžiu, verčiant iš anglų kalbos į lietuvių kalbą prie JAV valstijų pavadinimų (pvz., *Konektikutas*, *Masačusetsas*, *Vašingtonas*) yra linkstama pridėti nomenklatūrinį žodį *valstija*, o prie Anglijos grafysčių pavadinimų (pvz., *Nottingamšyras*, *Safolkas*, *Saris*) – žodį *grafystė*. Šitaip originalo kalbos teksto implicitinė (t. y. neišreikšta, bet lengvai numanoma originalo skaitytojui) informacija vertime virsta eksplicitine (t. y. aiškiai išreikšta), tikrai suprantama ir vertimo skaitytojui, pvz.: “*Where you girls from?...*”; – “*Seattle, Washington*“, *she said.* (J. D. Salinger) // *Klausiu, iš kur jūs visos atvažiavusios!... Iš Sietlo, Vašingtono vals-tijos, – sako.* [RPB 80] Ypač dažnai toks vertimo būdas taikomas verčiant ↑realijas. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014)

žr. ↑aprašomasis vertimas

ekspresyvūsis tèkstas [pranc. *expressif* „išraiškus, raiškus, pasižymintis ekspresija“] (angl. *expressive text*, it. *testo espressivo*, pranc. *texte expressif*, *texte à dominante expressive*, vok. *expressiver Text*, rus. *экспрессивный текст*)

Tekstas, kurio pagrindinė funkcija – įtaigiai ir gyvai išreikšti autoriaus mintis ir (arba) jausmus, pvz., estetiniai tekstai, grožinė litera-

tūra. Išraiškinga, arba ekspresyvi, šnekamoji kalba būna emocinga, įtaigi, galinti turėti ir humoro, ir šiurkštumo, ir tokią ją daro specialios raiškos priemonės. Jų yra daug ir įvairių.

žr. ↑*informatyvusis tekstas*, ↑*operatyvusis tekstas*

ekstralinguistinis numānymas (angl. *extra-linguistic anticipation*, it. *anticipazione extralinguistica*, pranc. *anticipation extra-linguistique*, vok. *außersprachliche Antizipation*, rus. *экстралингвистическая антиципация*)

Tikėtinis pasakymo prasmės ↑*numanymas* remiantis nelinguistiniais veiksniiais, pavyzdžiui, kontekstu, komunikacine situacija, bendrosiomis žiniomis. Pavyzdžiui, jeigu vertėja būtų girdėjusi apie *Florence Nightingale* (Krymo karo metu britų karių slaugymu išgarsėjusią gailestingąjį seserį, tapusią moteriško gailestingumo, pareigingumo ir jautrumo kitų žmonių nelaimėms simboliu), ji nebūtų versdama jos pavadinusi *Florencijos lakštingala*.

žr. ↑*numanymas*, ↑*lingvistinis numanymas*

ekvivalentiškumas (angl. *equivalence*, it. *egualanza*, pranc. *équivalence*, vok. *Äquivalenz*, rus. *эквивалентность*)

↑*Originalo teksto* santykis su ↑*vertimo tekstu*, išlaikant originalo teksto vertę ir prasmę, dažnai suprantamas kaip tam tikras jų tapatumas ar panašumas. Kartais apibrėžiamas kaip santykis tarp dviejų ↑*vertimo vienetų*, išlaikant abiejų kalbų diskursų funkcijas beveik arba visiškai tapačias. Ekvivalentiškumą daugelis vertimo teoretikų laiko vertimo siekiamybe.

Dar žr. ↑*adekvatumas*, ↑*funkcinis atitikmuo*

emfāzė [gr. *emphasis* „raiškumas“] (angl. *emphasis*, it. *enfasi*, pranc. *emphase*, vok. *Emphase*, rus. *эмфазис*)

Kalbos raiškumo, emocinės įtampos stiprinimas stilistinėmis priemonėmis (epitetais, metaforomis, palyginimais, kreipiniais, paralelizmais ir kitomis stilistinėmis figūromis); nedidelis jausmingumas, patosas.

etātinis vertėjas (angl. *in-house translator / interpreter*, it. *interprete / traduttore funzionario*, pranc. *interprète / traducteur à temps plein*, vok. *festangestellter Dolmetscher / Übersetzer; interner Dolmetscher / Übersetzer*, rus. *штатный переводчик*)

Vienoje bendrovėje, institucijoje ar organizacijoje nuolat dirbantis ↑vertėjas (raštu arba žodžiu).

žr. ↑*laisvai samdomas vertėjas*

Eurovoc

Daugiakalbis ir daugiadalykis tezauras, kuriamo pateikiama Europos Sajungos veiklos sričių terminija, daugiausiai dėmesio skiriant Parlamento veiklai. Tezauras „Eurovoc“ parengtas 23 oficialiosiomis Europos Sajungos kalbomis (anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakų, slovénų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių) ir vienos trečiosios šalies kalba (serbų).

Tezauru „Eurovoc“, be kitų, naudojasi Europos Parlamentas, Leidinių biuras, Europos nacionaliniai ir regioniniai parlamentai, Europos Sajungai priklausančių ir nepriklausančių šalių administracijos ir privatūs vartototojai.

Prieiga per internetą: <http://eurovoc.europa.eu/>

F

foneminis atkartojimas (angl. *phonemic shadowing*, rus. *фонемное воспроизведение*)

↑*Sinchroninio vertimo* mokymo metodas – per ausines girdimo kiek-vieno garso atkartojimas iš karto, kai tik jis išgirstamas, nelaukiant kada kalbėtojas pabaigs prasminį vienetą. Siūloma, kad besimokyda-mi synchroninio vertimo, studentai pradėtų nuo foneminio atkartojo-mo ir pereitų prie ↑*frazinio atkartojimo*.

žr. ↑*atkartojimas*, ↑*frazinis atkartojimas*

foniňės žiniós (angl. *background information*, pranc. *connaissances d'arrière-plan; connaissances tacites*, vok. *Hintergrundinformationen*, rus. *фоновые знания*)

Foniňės žiniós paprastai „suprantamos kaip plataus kultūrinio daly-kinio fono, konkrečios situacijos išmanymo ir bendrujų vertybinių nuostatų visuma. Jos apima žodžiais nejvardytus, bet teksto suvoki-mui būtinus dalykus“ (Marcinkevičienė 2008, 29). Tokia informacija yra svarbi ir vertėjams raštu, ir vertėjams žodžiu, padeda jiems užti-krinti darbo kokybę, nes ji aprėpia ir pranešimo kontekstą, ir vartoja-mus terminus bei jų apibrėžtis.

frāzinis atkartojimas (angl. *phrasal shadowing*, rus. *фразовое воспроизведение*)

↑*Sinchroninio vertimo* mokymo metodas – per ausines girdimo teks-

to atkartojimas su 250 milisekundžių ir ilgesne ↑*delsa* siekiant kartoti tik prasminius vienetus, o ne atskirus garsus.

žr. ↑*atkartojimas*, ↑*foneminis atkartojimas*

funkcinis atitikmuo (angl. *functional equivalent*, it. *equivalente funzionale*, pranc. *équivalent fonctionnel*, vok. *funktionales Äquivalent*, rus. *функциональный эквивалент*)

Žodis ar leksikalizuotas žodžių junginys, kuris ↑*vertimo kalboje* reiškia nevisiškai tą pačią, bet analogišką funkciją atliekantį asmenį, instituciją ar daiktą, analogišką priemonę ar reiškinį. Antai Lietuvos Respublikos Seimo interneto svetainėje į anglų kalbą išverstame tekste apie 2012–2016 m. Seimą *Seimo Pirmininkas / Pirmininkė* yra vadintami *Speaker of the Seimas*, t. y. taip, kaip vadinamas Jungtinės Karalystės Bendruomenė rūmų pirmininkas ir JAV Kongreso Atstovų rūmų pirmininkas, nors šių pareigūnų politinis vaidmuo ir galios šiose trijose valstybėse gerokai skiriasi. Funkciniai atitikmenys vertėjui taip pat praverčia, kai reikia skaitytojui suprantamai (t. y. nepažodiškai) išversti kai kurių amerikietiškų ir britiškų realiųjų pavadinimus, pvz., *Chancellor of the Exchequer* → (JK) *finansų ministras*, *Foreign Office* → (JK) *užsienio reikalų ministerija*, *State Department* → (JAV) *užsienio reikalų ministerija*. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 267–274)

G

gařsas (angl. *sound*, it. *suono*, pranc. *son*, vok. *Ton*, rus. *звук*)

Trumposios bangos, kurių dažnis atitinka žmogaus ausies girdimųjų virpesių dažnį. Garso kokybė yra svarbi geram ↑*synchroniniam vertimui*. Vertėjams reikia didesnio garso nei eiliniams klausytojams, kadangi jie tuo pačiu metu ir kalba, ir klauso. Garsas turi būti švarus, be jokių trukdžių, tarp 125–12,500 Hz. Tinkamai girdimo garso kokybei užtikrinti turi būti įjungtas tik kalbėtojo ↑*mikrofonas*. Jei yra įjungta daugiau mikrofonų, vertėjai girdi ne tik kalbėtojo balsą, bet ir kitus pašalinius garsus.

gařso izoliācija (angl. *acoustic insulation*, it. *isolamento acustico*, pranc. *insonorisation; isolation acoustique; isolation phonique*, vok. *Schalldämmung*, rus. *акустическая изоляция*)

Atitvara garso bangų energijai slopinti. Naudojama garsui, kuris patenka į ↑*synchroninio vertimo kabiną* iš išorės ir iš vienos kabinos į kitą, mažinti.

generalizācija (angl. *generalization*, it. *generalizzazione*, pranc. *généralisation*, vok. *Generalisierung*, rus. *генерализация*)

Siauresnės arba konkretesnės reikšmės ↑*originalo kalbos* leksinių vienetų keitimasis bendresnės (platesnės apimties) arba abstraktesnės reikšmės ↑*vertimo kalbos* vienetais, pvz.: *I never knew what a wonderful woman you were.* (W. S. Maugham) – *Aš ir nežinojau, kad tu toks nuostabus žmogus.* [Tea 178]; // *Oh, really? What about my*

sneakers? (Jodi Picoult) – *Kurgi ne. O mano batai?* [NT 10]; // *Her mother and father were divorced.* (J. D. Salinger) – *Jos tėvai buvo išsiskyrę.* [RPB 39] Tokį pakeitimą vertėjas pasirenka atsižvelgdamas į vertimo kalbos ypatybes, sociokultūrines aplinkybes ir kitus vertimo kalbai bei kultūrai būdingus dalykus. Generalizacija palengvina verstinio teksto skaitymą, tačiau palyginti su ↑konkretizacija, ji nėra tokia dažna net ir grožinės literatūros vertimuose, kuriems ir konkretizacija, ir generalizacija yra labiausiai būdingos. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014)

žr. ↑abstrakcijos lygio keitimas, ↑konkretizacija

gėstų kalbà (angl. *sign language*, it. *linguaggio dei segni*, pranc. *langue des signes*, vok. *Gebärdensprache*, rus. *жестовый язык; язык жестов*)

Kurčiujų vartojama kalba, kurios leksinis vienetas yra gestas, žymintis sąvoką. Gestą sudaro keturi rankos (plaštakos forma, padėtis, vieta ir jūsės kryptis), pirštų ir žvairūs kitų kūno dalių (antakių, galvos ir kūno) sinchroniniai jūsės elementai.

gėstų kalbōs vertėjas (angl. *sign language interpreter*, it. *interprete del linguaggio dei segni*, pranc. *interprète en langue des signes*, vok. *Gebärdensprachdolmetscher*, rus. *переводчик на жестовый язык и с него; сурдопереводчик*)

Vertėjas, teikiantis gestų kalbos vertimo paslaugas kurtiesiems.

gėstų kalbōs vertimas (angl. *sign language interpreting*, it. *interpretazione del linguaggio dei segni*, pranc. *interprétation en langue des signes*, vok. *Gebärdensprachdolmetschen*, rus. *перевод на жестовый язык и с него; сурдоперевод*)

Vertimas kurtiesiems iš sakytinės kalbos į gestų kalbą ir atvirkščiai. Nors yra daug universalų gestų ir išraiškų, kuriuos atpažista visų tautybių ir kultūrų atstovai, vienos bendros ir visiems suprantamos gestų kalbos nėra. Pasaulyje egzistuoja daugiau kaip 100 gestų kalbų ir dialektų, yra ir lietuvių gestų kalba.

gimtakałbis (angl. *native speaker*, it. *madrelingua*, pranc. *locuteur natif*, vok. *Muttersprachler*, rus. *носитель языка*)

Žmogus, kuris ↑*pirmąją kalbą* geba vartoti visose gimtakalbiams įprastose situacijose ir savo kalbine elgsena nesiskiria nuo kitų gimtakalbių. Pagrindiniai gimtakalbio bruožai: 1) turi intuityvių gramatikos žinių, vartoja taisyklingas gramatinės konstrukcijas; 2) žodynas platesnis ir turtingesnis nei vidutiniškas, gimtakalbis taisyklingai vartoja idiomas, metaforas; 3) geba kurti sklandų, spontanišką diskursą; 4) neturi negimtakalbiui paprastai būdingo akcento; 5) išmano kultūrinį kontekstą.

gimtójį kalbà (angl. *mother tongue*, it. *lingua madre*; *madrelingua*, pranc. *langue maternelle*, vok. *Muttersprache*, rus. *родной язык*)

Pirmai nuo ankstyvosios kūdikystės žmogaus gyvenime išmokta kalba. Gimtosios kalbos išmokstama be formalaus mokymo, papras tai iš kitų šeimos narių.

žr. ↑*A kalba*, ↑*pagrindinė kalba*, ↑*pirmoji kalba*

globaliójį vertimo stratègija (angl. *global strategy*, it. *strategia globale*, pranc. *stratégie globale (de traduction)*, vok. *globale Strategie*, rus. *глобальная стратегия перевода*)

Ištisai visam tekstui taikoma ↑*vertimo strategija*, kartais vadinama makrostrategija.

žr. ↑*lokaliai vertimo strategija*

glosārijus (angl. *glossary*, it. *glossario*, pranc. *glossaire*, vok. *Glossar*, rus. *глоссарий*)

žr. ↑*žodynėlis*

gramatinės kläsės (pa)keitimas (angl. *class shift; change of word class*, it. *cambiamento di classe grammaticale*, pranc. *transposition*, vok. *Satzgliedwechsel*, rus. *изменение грамматического класса*)

Vertimo ↑*transformacija* (perdara), grindžiamą ↑*originalo teksto* žodžių kalbos dalies (arba žodžių klasės) keitimu ↑*vertimo tekste*, pvz., ↑*originalo kalbos* daiktavardžio (pa)keitimas įvardžiu (arba atvirkščiai) ↑*vertimo kalboje*. Dar vadinama ↑*kalbos dalies (pa)keitimu*.

žr. ↑*denominalizacija*, ↑*deverbalizacija*

gramatinis (pa)keitimas (angl. *grammatical change; shift*, it. *cambiamento grammaticale*, pranc. *changement grammatical*, vok. *grammatische Änderung*, rus. *грамматическое изменение*)

Gramatinių vienetų keitimas pereinant iš ↑*originalo kalbos* į ↑*vertimo kalbą*. Paprastai yra skiriami keturi gramatinių pakeitimų tipai: a) žodžių gramatinių (arba kaitybinių) formų keitimas, b) kalbos dalies arba žodžių klasės keitimas, c) žodžių ir sakinio dėmenų sintaksinės funkcijos keitimas, d) žodžių ir sakinio dėmenų tvarkos keitimas. Antai originalo kalbos daiktavardžio daugiskaita vertimo tekste gali būti keičiamą atitinkamo vertimo kalbos daiktavardžio vienaskaita, nes lietuvių kalboje daiktavardžio vienaskaita gali būti vartojama ir apibendrinamaja reikšme, pvz.: *You can't stop people if they want to*

get drunk. (Evelyn Waugh) – *Nejmanoma sustabdyti žmogaus, kuris nori prisigerti.* [SjB 153] Ir atvirkščiai – originalo kalbos daiktavar-džio vienaskaita vertimo tekste gali būti keičiamą atitinkamo vertimo kalbos daiktavardžio daugiskaita, pvz.: *Old Jolyon could not bear a strong cigar or Wagner's music.* (John Galsworthy) – *Senasis Džolianas negalėjo pakęsti stiprių cigaru ir Vagnerio muzikos.* [FS 378] (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 362–486)

žr. ↑kalbos dalies (pa)keitimas, ↑sintaksinės funkcijos (pa)keitimas

grōžinės literatūros vertimas (angl. *literary translation*, it. traduzione letteraria, pranc. *traduction littéraire*, vok. *literarisches Übersetzen*; *literarische Übersetzung*; *Literaturübersetzen*, rus. *художественный перевод*)

Grožinės literatūros kūrinių (romanų, apsakymų, poezijos, esė) vertimas iš užsienio kalbų į gimtąją kalbą ir atvirkščiai. Tai labai sudėtinga, daug žinių ir kruopštumo reikalaujanti vertimo atmaina, nes siekdamas kuo tiksliau perteikti verčiamo autoriaus mintis vertėjas turi ne tik perteikti jo leksiką ir sintaksę, bet ir nuotaiką, įvairius emocinius atspalvius, tą individualų kiekvieno rašytojo stilių, kuris ir yra išskirtinis dėl savitai reiškiamų emocijų. Sakoma, kad versi poezią apskritai gali tik žmogus, pats turintis poetinių gebėjimų. Todėl verčiant grožinės literatūros kūrinius pavartojaama daugiausia strategijų, o ↑pažodinis vertimas laikomas dideliu vertimo trūkumu.

H

hiperonimas (angl. *hyperonym*, it. *iperonimo*, pranc. *hyperonyme*, vok. *Hyperonym*, rus. *супероним*)

Žodis kaip gimininis pavadinimas rūšinio pavadinimo atžvilgiu.

Pavyzdžiui, *tėvai* (↑*hiperonimas*): *motina* (↑*hiponimas*).

žr. ↑*hiponimas*, ↑*kohiponimas*

hiponimas (angl. *hyponym*, it. *iponimo*, pranc. *hyponyme*, vok. *Hyponym*, rus. *сипоним*)

Žodis kaip rūšinis pavadinimas gimininio pavadinimo atžvilgiu.

Pavyzdžiui, *motina* (↑*hiponimas*): *tėvai* (↑*hiperonimas*)

žr. ↑*hiperonimas*

horizontalūsis vertimas (angl. *horizontal translation*, it. *traduzione orizzontale*, pranc. *traduction horizontale*, vok. *horizontale Übersetzung*, rus. *горизонтальный перевод*)

Vienodo statuso kalbų tekštų vertimas, ypač paplitęs viduramžiuose. Tuo metu kalbos buvo skirstomos pagal prestižą. Graikų, lotynų kalbos buvo laikomos prestižinėmis, visos kitos – vulgariosiomis kalbomis. Vertimas iš graikų kalbos į lotynų kalbą ir atvirkščiai vadinas horizontaliuoju, priešpriešinant vertimui iš kitų kalbų arba ikitas kalbas, vadinamam vertikaliuoju.

IATE (Inter-Active Terminology for Europe)

Europos Sąjungos institucijų vertimo tarnybų nuolatos pildomas ir atnaujinamas terminų bankas. Šiuo metu Jame pateikiami terminai 24 ES oficialiosiomis kalbomis. Sukūrus šį banką labai pagerėjo ES tekstu vertimo kokybė, užtikrinamas terminų nuoseklumas ir tikslumas. Nuo 2007 m. IATE terminų banko prieiga yra atvira visiems: <http://iate.europa.eu>

implicitinis vertimas

žr. ↑*implikavimas*

implikavimas (angl. *implicitation*, it. *implicitazione*, pranc. *implication*, vok. *Verknappung; Implizierung*, rus. *имплициация*; *имплициитный перевод*)

Kalbinės raiškos priemonėmis išreikštų ↑*originalo teksto* elementų neperteikimas ↑*vertimo tekste* dėl to, kad jie aiškūs iš ↑*konteksto*, bendrujų žinių ar situacijos, pvz.: ...would have been analogous to Mount Everest... (Harper Lee) // ...būtų prilygusi Everestui... [NSG 93]; *The third time, Ross was mugged in New York City.* (Jodi Picoult) // *Trečią kartą Rosas buvo užpultas Niujorke.* [IAŽ 9]

žr. ↑*praleidimas*

informācinis krūvis (angl. *information load*, it. *carico informativo*, pranc. *densité informationnelle*, vok. *Informationsintensität*, rus. *информационная насыщенность*)

Informacijos kiekis teksto vienete. Kuo didesnis informacinis krūvis, tuo didesnis teksto informacijos tankis, todėl sunkiau suprasti tekstą.
žr. ↑*komunikacinis krūvis*

informatyvūsis tekstas (angl. *informative text*, it. *testo informativo*, pranc. *texte informationnel; texte informatif*, vok. *informativer Text*, rus. *информационный текст*)

Tekstas, kurio svarbiausia funkcija yra informacijos perdavimas.
žr. ↑*ekspresyvusis tekstas*, ↑*operatyvusis tekstas*

interaktyvūs automatizuotasis vertimas (angl. *human-aided machine translation (HAMT)*, it. *traduzione automatica interattiva*, pranc. *traduction automatique assisté par l'homme*, rus. *интерактивный автоматизированный перевод; интерактивный машинный перевод*)

↑*Automatizuotasis vertimas*, kurį atliekant dalyvauja ir žmogus. Šiuolaikinio automatizuotojo vertimo kokybė nėra pakankama, todėl ji užtikrinama papildomomis žmogaus pastangomis. Galima skirti du interaktyviojo automatizuotojo vertimo tipus: 1) vertimas, kurį atlikdamas vertėjas turi atsakyti į kai kuriuos automatizuotojo vertimo metu iškilusius klausimus, kad būtų gautas kokybėškas vertimas; 2) automatizuotasis vertimas, kurio rezultatą vertėjas gerina redaguodamas pirmąjį tekstą ir taisydamas.

žr. ↑*automatizuotasis vertimas*

interfereñcija (angl. *interference*, it. *interferenza*, pranc. *interférence*, vok. *Interferenz*, rus. *интерференция*)

Neigiamas ↑originalo kalbos poveikis ↑vertimo kalbai, jos natūralumui ar taisyklingumui.

interpretācija (angl. *interpretation*, it. *interpretazione*, pranc. *interprétation*, vok. *Interpretation*, rus. *интерпретация*)

↑Originalo teksto žodžiams, teksto vienetams arba visam tekstui tinkamos reikšmės priskyrimas. Ieškodamas originalo teksto prasmės, vertėjas pasitelkia žinias apie situaciją / kontekstą, juos interpretuoja. Anglų kalboje sąvokos *interpreting* ir *interpretation* gali būti vartojamos sinonimiškai, tačiau sąvoka *interpreting* dažniau vartojama kalbant apie ↑vertėjo žodžiu profesiją, stengiantis išvengti žodžio *interpretation* (1. vertimas žodžiu ir 2. aiškinimas, interpretacija) daugiareikšmiškumo.

intersemiotinis vertimas (angl. *intersemiotic translation*, it. *traduzione intersemiotica*, pranc. *traduction intersémiotique*, vok. *intersemiotische Übersetzung*, rus. *интерсемиотический перевод*)

Vertimas iš vienos semiotinės sistemos į kitą. Toks pakeitimasis gali vykti, pavyzdžiui, tarp muzikos ir žodžių ar šokių, literatūros ir kino.

intertekstualumas (angl. *intertextuality*, it. *intertestualità*, pranc. *intertextualité*, vok. *Intertextualität*, rus. *интертекстуальность*)

Teksto sąsajos su kitais tekstais. (Apie jo ryšį su vertimu išsamiau žr. Kaminskienė, Maskaliūnienė 2013)

intralingvistinis vertimas (angl. *intralinguistic interpreting*, it. *traduzione intralinguisitica*, pranc. *traduction intralinguale; reformulation*, vok. *intralinguale Übersetzung*, rus. *интрапалингвистический перевод*)

To paties dalyko pasakymas, panaudojant kitas tos pačios originalo kalbos priemones, t. y. pasakymą perfrazuojant. Romanas Jakobsonas vertimą į tą pačią kalbą laiko vienu iš kalbos ženklo interpretacijos būdų, kartu su tradiciniu ↑vertimu į kitą kalbą (t. y. interlingvistiniu vertimu) ir ↑intersemiotiniu vertimu. Jis dažnai naudojamas vertėjų žodžiu rengimo pratybose kaip synchroninio vertimo įgūdžių stiprinimo metodas.

įstrižasis žymėjimasis (angl. *diagonal note-taking*, it. *presa di note diagonale*, pranc. *prise de notes en diagonale*, rus. *диагональная запись*)

↑Nuosekliojo vertimo metu konspektuoojamos kalbos išdėstymas lape, idėjas užsirašant arba žymintis įstrižai. Tokie užrašai turi keletą pranašumų: 1) lengviau skaitomi, nes ant lapo yra mažiau užrašų, todėl idėjos yra aiškiai matomos; 2) vos pažvelgus, matoma kalbos struktūra. Tai beveik neįmanoma, jei informacija užsirašoma horizontaliai; 3) akys natūraliai juda iš kairės į dešinę ir vis grįžta į kairę, kur prasideda nauja idėja; 4) išvengiama sintaksinių trukdžių, t. y. nevartojama originalo kalbos žodžių tvarka; 5) lieka vienos papildomai informacijai, jeigu vėliau būtų poreikis tai padaryti. (Gillies 2005)

J

jungiamasis žodis (angl. *linking word*, it. *connettivo*, pranc. *charnière*, vok. *Verknüpfungselement*, rus. *соединительное слово*)

Jungiamają funkciją atliekantis žodis arba frazė, jungianti sakinius, sakinių dalis, jų dëmenis ir rodanti jų gramatinius ir reikšminius sandyklius (pavyzdžiu, įvardžiai, prieveiksmiai, dalelytės). Reikia skirti jungiamaji žodį ir jungtuką. Jungtukas jungia sakinių dalis, sakinių dëmenis, o jungiamasis žodis ar jungiamoji frazė jungia savarankiškus sakinius ir padeda suvokti prasminius ryšius tarp sakinių, pvz., *dėl to, dėl tos priežasties, be to, priešingai, atvirkščiai, kitais žodžiais tariant* ir t. t. Anglų kalboje savarankiškų sakinių jungiamieji žodžiai vartojami dažniau nei lietuvių kalboje. I tai svarbu atkreipti dėmesį, verčiant iš lietuvių kalbos į anglų kalbą.

K

kalambūras (angl. *pun*, it. *paranomasia*, pranc. *calembour*, vok. *Wortspiel*, rus. *каламбур*)

Polisemija, homonimika ar eufonija pagristas žodžių žaismas, kuriuo siekiama sukelti humoristinį ar retorinį poveikį. Paprastai apibrėžiamas kaip retorinė figūra – žodžių junginys, grindžiamas žaismingomis dviprasmybėmis, dažnai keliantis komišką efektą. Būdingiausia struktūra – neįprastai suderinti panašaus skambesio žodžiai ar jų grupės arba tas pats žodis, netikėtai pavartotas skirtingomis reikšmėmis. Kalambūrų būna šnekamojoje kalboje, smulkiojoje tautosakoje („*Kiek laiko?*“ – „*Kiek pagavo, tiek ir laiko?*“), grožinėje literatūroje („*Auksiniai dantys – pati svarbiausia katorgininko dalis, bet arpiškai įeinanti į SS aukso fondą*“ (B. Šruoga)).

Vertimo teorijos požiūriu kalambūrų vertimas yra gana siaura specifinė sritis, bet jų vertimas dažnai būna iššūkis vertėjui. Žodžių pasirinkimą originalo kalambūrui atkurti kita kalba gali varžyti arba net užkardytį ir originalo kalbos žodžio forma, ir jo semantika. Pasitaiko, kad ir abu kalambūro elementai yra tikriniai daiktvardžiai. Prisiminime anekdotą apie garsaus italų tenoro Enrico Caruso (1873–1921) nuotykį pirmą kartą atvykus į Niujorką. Viešbučio administratorius, paklausęs svečio pavardės ir išgirdęs „*Karuzo*“, tuo pat jį „atpažino“: „*A, Robinzonas Kruzas!*“, t. y. kaip jam tikriausiai dar vaikystėje skaityto anglų rašytojo Defoe populiaraus romano „*Robinzonas Kruzas*“ herojų. Šiuo atveju kalambūras yra grindžiamas paronimais, t. y.

panašiai skambančiais, bet skirtingos reikšmės žodžiais. Priklauso mybė nuo svetimos kalbos žodžių formos paprastai išnyksta, kai tenka versti su tikriniais daiktvardžiais nesusijusius kalambūrus. Anglų kalboje jie dažniausiai grindžiami žodžių daugiareikšmiškumu arba homonimija. (Išsamiau žr. Pažūsis 2008)

žr. ↑žodžių žaismas

kalbėjimo tempos (angl. *speaking pace*, it. *tempo del discorso*, pranc. *rythme*, vok. *Sprachtempo*, rus. *темп речи*)

Tempas, kuriuo sakytine kalba reiškiamais mintys.

kalbōs dalių (pa)keitimasis (angl. *recategorization; class shift*, it. *ricategorizzazione*, pranc. *recatégorisation*, vok. *Umformulierung*, rus. *замена части речи*)

Vertimo ↑transformacija (perdara), grindžiama *originalo teksto* žodžių kalbos dalies (arba žodžių klasės) keitimu vertimo tekste; vienas iš ↑gramatinio pakeitimo tipų. Ši transformacija gali būti būtinoji arba fakultatyvioji ir dažnai yra susijusi su kitomis transformacijomis, pvz., daiktavardžius ar daiktavardinius žodžių junginius vertimo tekste galima pakeisti daiktavardžiškaisiais įvardžiais ir atvirkščiai. Šie įvardžiai paprastai užima tokią pačią poziciją ir turi tokią pačią funkciją kaip daiktavardžiai, kuriuos jie pakeičia, todėl padeda išvengti tų pačių daiktavardžių ar daiktavardinių junginių kartojimo rišliame tekste, pvz.: *Atticus came out of Jem's room. The moment Aunt Alexandra broke the connection, Atticus took the receiver from her.* (Harper Lee) // *Atikus išėjo iš Džemio kambario. Vos tik teta baigė kalbęti, jis paėmė ragelį iš jos rankų.* [NSG 307]; *I didn't like it.* (Jack Kerouac) // *Manės tas sumanymas nesužavėjo.* [Kel 66] Galimas ir daiktavardžių keitimas į veiksmažodžius, pvz.: “*You were*

*Mr. Bingley's first choice..." (Jane Austen) // – Tave ponas Binglis pasirinko pirmiausia. [PIP 18], būdvardžio į veiksmažodį, pvz.: *He was too impatient to be gone.* (Jack London) – Jis nekantravo viską baigtī. [MI 382] ir pan. (Pažūsis 2014)*

žr. ↑*denominalizacija, deverbalizacija*

kalbos klaidà (angl. *language error*, it. *errore linguistico*, pranc. *faute de langue*, vok. *sprachlicher Fehler*, rus. *речевая ошибка*)

Nekodifikuotas, nefiksuotas arba kalbos taisyklių neatitinkantis vertimo kalbos faktas. ↑*Vertimo tekste klaidų* gali atsirasti dėl to, kad vertėjas nepakankamai moka bendrinę kalbą arba prastai išmano jos normas.

kalbos nòrma (angl. *language norm*, it. *norma linguistica*, pranc. *norme; standard*, vok. *Sprachnorm*, rus. *языковая норма*)

Kurioje nors visuomenėje tam tikru momentu pripažystama kalbos priemonių ir jų vartojimo būdų visuma.

kalbų derinys (angl. *language combination*, it. *combinazione linguistica*, pranc. *combinaison linguistique*, vok. *Sprachkombination*, rus. *комбинация языков*)

Kalbos, į kurias arba iš kurių vertėjas gali versti.

kalbų kombinācija

žr. ↑*kalbų derinys*

kalbų režimas (angl. *language regime*, it. *regime linguistico*, pranc. *régime linguistique*, vok. *Sprachregime*, rus. *языковой режим*)

Renginio metu vartojamos kalbos, į kurias ir iš kurių verčiama, ki-

taip sakant, kurių gali klausytis ir kuriomis gali kalbėti pranešėjai.
 žr. ↑asimetrinis kalbų režimas, ↑simetrinės kalbų režimas, ↑baigtinės aprėpties kalbų režimas, ↑dalinės aprėpties kalbų režimas

kálkė (angl. *calque*, it. *calco*, pranc. *calque*, vok. *Lehnprägung*; rus. *калька*)
 žr. ↑vertinys

kalkiāvimas (angl. *loan translation*, it. *calco*, pranc. *calque*, vok. *Lehnübersetzung*, rus. *калькирование*)

↑Originalo kalbos ↑beekvivalentės leksikos tiesioginis (arba kopijuojamasis) vertimas. Taikoma tik originalo kalbos dariniams (vediniams ir dūriniams) ir pastoviems (arba leksikalizuotiemis) žodžių junginiams. Šitaip, dėl anglų kalbos poveikio, lietuvių kalboje atsirado vediniai *jvestis* (plg. angl. *input*), *išvestis* (plg. angl. *output*), *klausimynas* (angl. *questionnaire*), *skaidrė* (plg. angl. *transparency*), *spausdintuvas* (plg. angl. *printer*), *šyps(n)iukas* (plg. angl. *smiley* „teigiamas emocijas žymintis jausmaženklis“); dūriniai *dangoraižis* (plg. angl. *skyscraper*), *erdvėlaivis* (plg. angl. *spaceship*), *kryžiažodis* (plg. angl. *crossword*), *savaitgalis* (plg. angl. *weekend*), *ugniasienė* (plg. angl. *firewall*); leksikalizuoti žodžių junginiai *Baltieji rūmai* (plg. angl. *White House*), *Bendruomenių rūmai* (plg. angl. *House of Commons*), *kramtomoji guma* (plg. angl. *chewing gum*), *naktinis klubas* (plg. angl. *night-club*, *night club*), *nevyriausybiniė organizacija* (plg. angl. *non-governmental organisation*), *tapatybės kortelė* (plg. angl. *identity card*). Šitaip kalkiuojant informaciniuose anglų kalbos tekstuose kartais įvardijamos ir kai kurios lietuviškos realijos: *suktinis* → *twirler*, *kraitvežiai* → *dowry drivers* ir kiti. (Pažūsis 2014)

katāfora (angl. *cataphora*, it. *catafora*, pranc. *cataphore*, vok. *Katapher*; *Kataphora*, rus. *катафора*)

Kalbos elementai, tekste nurodantys informaciją, einančią vėliau, po pasakymo, pvz.: „Norvaišos Vilniuje apsistojo čia pat, Pilies gatvėje, pas našlaujantį Jono Motiejaus bičiulį, garbų patrankų ir varpu liejiką bei didelio apytuščio namo savininką Joną Delamarsą, nediduką prancūzų didžiule nosimi ir skvarbiomis juodomis akimis“. (K. Sabaliauskaitė) Kataforos elementas *čia pat* yra susijęs su vietininku *Pilies gatvėje*, o ne su vietininku *Vilniuje*. Kataforos funkciją paprastai atlieka įvardžiai arba prieveiksmiai.

žr. ↑*anafora*, dar žr. ↑*deiksė*

kilnójamoji sinchróninio vertimo kabinà (angl. *mobile booth*, it. *cabina mobile*, pranc. *cabine mobile*, vok. *mobile Dolmetschkabine*, rus. *мобильная кабина*)

↑*Sinchroninio vertimo kabina*, kuri gali būti surenkama arba išardoma pagal poreikį. Kilnojamosios vertimo kabinos labai skiriasi savo kokybe. Nors kai kurių įmonių kabinos atitinka ISO 4043 standartą, dažniausiai kilnojamoji vertimo kabina yra plona atitvara, kuri teikia nepakankamą garso izoliaciją. Paprastai tokias vertimo kabinas siūloma statyti salėje už konferencijos dalyvių nugarą. Pasibaigus konferencijai jos išardomos.

žr. ↑*stacionarioji sinchroninio vertimo kabina*

klasikinis nuoseklùsis vertimas (angl. *classic consecutive*, pranc. *traduction consécutive traditionnelle*, rus. *классический последовательный перевод*)

Visős pasakyti kalbős, o ne jos fragmentų ↑*nuoseklusis vertimas*. Šiuo sakytinio vertimo būdu dažnai verčiamama per tarptautinius ren-

ginius bei tarptautines spaudos konferencijas. Klasikinio nuosekliojo vertimo savoka pradėta vartoti XX a. trečiajame dešimtmetyje, kai Tautų Lygoje pradėtas naudoti greitraštis, o ↑nuoseklis vertimas trukdavo net iki pusvalandžio.

klîšë (angl. *cliché*, it. *cliché*, pranc. *cliché*, vok. *Klischee*, rus. *клише*) Dažnai vartojanamas, stereotipinis žodis, posakis ar konstrukcija, kurie ilgainiui tampa banalūs ir nuvalkioti, pvz.: *gerbiami Lietuvos žmonės* (oficialios šnekamosios kalbos kreipinys); *Atsakydami į Jūsų š. m. kovo 15 d. raštą Nr. 100, pranešame, kad...* (stereotipinė reikalų raštų konstrukcija).

kompensāvimas (angl. *compensation*, it. *compensazione*, pranc. *compensation*, vok. *Kompensation*, rus. *компенсация*)

Vienos kalbos reikšmių perteikimas kitos kalbos priemonėmis pa- prastai yra susijęs su tam tikrais reikšmės nuostoliais, ir vertėjas turi spręsti, ar reikia ir kada reikia juos kompensuoti. Kompensavimas – tai dar vienas būdas siekti vertimo adekvatumo. Jis gelbsti vertėjus tais atvejais, kai tam tikri ↑originalo kalbos teksto prasmės elementai dėl vienos ar kitos priežasties vertimo kalboje negali būti perteikti atitinkamomis ↑vertimo kalbos priemonėmis. Kad padengtų (kompensuotų) tokį prasmės nuostolį, vertėjas gali perteikti prarastą prasmės elementą kokiomis nors kitomis, nebūtinai to paties kalbos lygmens priemonėmis ir nebūtinai toje pačioje teksto vietoje.

Skiriamos kelios kompensavimo rūšys: kontaktinis (kai nuostolis kompensuoojamas toje pačioje kaip originale ↑vertimo teksto vietoje) ir nuotolinis (kai nuostolis kompensuoojamas kitoje negu originale vertimo teksto vietoje), horizontalusis (kai nuostolis kompensuoojamas to paties kalbos lygmens priemonėmis), ir vertikalusis (kai

nuostolis kompensuojamas kito kalbos lygmens priemonėmis). (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 627–644)

kompiuterizuotas vertimas (angl. *CAT (computer-aided translation)*, it. *traduzione computerizzata*, pranc. *traduction assistée par ordinateur*, vok. *computerunterstützte Übersetzung*, rus. *компьютеризированный перевод*)

↑*Vertimas* naudojant kompiuterių programas, vertimų atmintis, terminų tvarkybos ir lokalizacijos įrankius, sukurtus palengvinti vertėjo darbą ir užtikrinti stiliaus bei terminijos nuoseklumą. Dirbant su kompiuterizuotojo vertimo programomis visą vertimo darbą atlieka vertėjas, o programa į vadinamąjį vertimo atmintinę kaupia visus jau išverstus sakinius (segmentus). Jei identiški ar iš dalies atitinkantys segmentai vėliau pasikartoja tame pačiame ar kituose kliento verčiamuose tekstuose, programa suranda ir pateikia atitikmenis. Naudojantis šiomis programomis gerokai paspartinamas darbas, užtikrinamas terminijos ir stiliaus vientisumas ir, be abejo, taupomos kliento lėšos. Be to, kompiuterizuotojo vertimo programos leidžia dirbti su įvairaus formato rinkmenomis (.doc, .rtf, .xls, .html, .xml ir kt.).

žr. ↑*automatizuotas vertimas*

konferencijų vertėjas (angl. *conference interpreter*, it. *interprete di conferenza*, pranc. *interprète de conférence*, vok. *Konferenzdolmetscher*, rus. *переводчик-синхронист; синхронный переводчик*) Tarptautinėse konferencijose ar kituose tokio pobūdžio renginiuose paprastai sinchroniškai verčiantis vertėjas.

žr. ↑*sinchroninis vertimas*

konfereñcijų vertimas (angl. *conference interpreting*, it. *interpretazione di conferenza*, pranc. *interprétation de conférence*, vok. *Konferenzdolmetschen*, rus. *синхронный перевод*)

Tarptautinių konferencijų ar kitų tokio pobūdžio renginių vertimas. Plačiau suvokiamas terminas apima ne tik ↑*synchroninį vertimą*, bet ir ↑*nuoseklįjį vertimą*, ir net ↑*snibždamąjį vertimą*.

žr. ↑*synchroninis vertimas*

konkretizacija (angl. *specification*, it. *specificazione*, pranc. *spécification*, vok. *Spezifizierung*, rus. *конкретизация*)

Bendresnės (platesnės apimties) arba abstraktesnės reikšmės ↑*originalo kalbos* leksinių vienetų (pa)keitimas siauresnės apimties arba konkretesnės reikšmės ↑*vertimo kalbos* leksiniai vienetais, pvz.: ... *the thing got up and came to me and snuffed me.* (Ch. Brontë) // *Šuo pasikėlė ir prięjės ēmė uostyti mane.* [DE 135]; *She was looking all around the place.* (J. D. Salinger) // *Vis kažko dairėsi po sale.* [RPB 79] Konkretizacija ir jai priešpriešinama ↑*generalizacija* yra leksinio (arba semantinio) pobūdžio transformacijos rūšys, abi padeda, kai verčiant susiduriama su originalo kalbos ir vertimo kalbos sistemų asimetrija ir kai reikia užtikrinti išverčiamumą referencijos lygmenyje.

Kartais konkretizaciją lemia ne sisteminiai ar struktūriniai originalo ir vertimo kalbos skirtumai, o konkretus kontekstas. Todėl ją galima vadinti kontekstine. Pavyzdžiuui, Kazio Borutos knyga „Baltaragio malūnas“ angliškai išleista pavadinimu „Whitehorn's Windmill“ (2010), kuriame *malūnas* yra pakeistas konkretesnės reikšmės anglų kalbos dūriniu *windmill*, reiškiančiu „vėjo malūnas“, kadangi šios knygos tekstas prasideda sakiniu *Ant Udruvės ežero stataus skardžio stovejo Baltaragio yėjinis malūnas.* (K. Boruta) // *Whitehorn's wind-*

mill stood atop a steep bluff of Lake Udruvé. [WW 1] Apskritai dažniausiai kontekstinės konkretizacijos imamas stiliatiniais sumetimais: siekiant didesnio aiškumo, gyvumo, vaizdingumo, vengiant pasikartojimų ir panašiai. Ji būdingesnė grožinės literatūros vertimams. (Pažūsis 2014)

žr. ↑*abstrakcijos lygio keitimas*, dar žr. ↑*generalizacija*

konotācija (angl. *connotation*, it. *connotazione*, pranc. *connotation*, vok. *Konnotation*, rus. *коннотация*)

Žodžio arba žodžių junginio pagrindinę leksinę reikšmę (↑*denotacinę reikšmę*) papildantys semantiniai ar stilistiniai atspalviai. Tos pačios denotacinės reikšmės žodžiai skirtingose kalbose gali turėti nevienodas konotacijas, t. y. skirtingu kalbinių bendruomenių žmonėms gali kelti skirtinges asociacijas ir vaizdinius. Vokiečių vertimo teoretikas Albrechtas Noibertas (*Albrecht Neubert*) pateikia egzotišką pavyzdį. Tarkime, kad į arabų kalbą reikia išversti Šekspyro garsiojo aštuonioliktojo soneto pirmają eilutę: *Shall I compare thee to a summer's day?* Tikslus žodžio *summer* „vasara“ denotacinės reikšmės perteikimas gali sukelti nelauktą arabų skaitytojo reakciją: varginamai kaitri vasaros diena jo sąmonėje nesimbolizuojama gamtos grožio, galbūt regimuosius aplinkinės gamtos grožio vaizdus jis sieja su kitais metų laikais.

kontekstas (angl. *context*, it. *contesto*, pranc. *contexte*, vok. *Kontext*, rus. *контекст*)

Žodžio, žodžių junginio ar sakinio vartosenos aplinka, iš kurios gali ma nustatyti tikslią šių kalbos vienetų reikšmę. Pavyzdžiu, veiksmažodis *burbinti* tinkamai apibūdinti daugeliui reiškinii: virimui, vežimui, pylimui ir kt. Iš A. Vienuolio sakinio *Griovius tai tegu kasa: jis kasa,*

bet ne ten kasa, kur reikia: jam reikia kasti panuovaly, kur paversmis, o jis išburbino griovį pievos viduriu matyti, kad šiame kontekste veiksmažodis išburbinti apibūdina kasimo darbą. Kontekstas neutralizuoją kalbos vienetą daugiareikšmiškumą. (KTŽ 1990, 109; apie kontekstų tipus ir sąveiką žr. Vaskelienė 2009)

kontekstinis vertimas (angl. *contextual translation*, it. *traduzione contestuale*, pranc. *traduction contextuelle*, rus. *контекстуальный перевод*)

Vertimo būdas ↑*beekvivalentės leksikos* turiniui perteikti, remiantis ne dvikalbio žodyno siūlomomis galimybėmis, bet situaciniu ir verbaliniu ↑*kontekstu*. Būtent konkretus kontekstas tampa vyraujančiu veiksniu, į kurį atsižvelgiant ieškoma prasminio atitikmens, atitinkančio reikiama konkretų kontekstą. Antai anglų kalbos žodis *exposure* lietuvių kalbos žodyne neturi tiesioginio žodžio lygmens atitikmens ir vertimo iš anglų kalbos į lietuvių kalbą požiūriu gali būti laikomas ↑*leksine spraga*. Pavyzdžiuui, sakinį *He died of exposure* galima versti *Jis mirė nuo šalčio* arba *Jis mirė nuo saulės smūgio*, arba *Jis mirė nuo radiacijos* ir kitaip. Kiekvieno tokio ↑*konkretizacijos* varianto pasirinkimas priklauso nuo situacinio konteksto ar apskritai nuo ekstralingvistinės komunikacijos situacijos pažinimo ir suvokimo.

Kontekstinio vertimo galimybės atsiveria tam tikru būdu transformuojant kontekstą. Perteikiant beekvivalenčių OK leksinių vienetų, įskaitant realijas ir leksines spragas, turinį kontekstinio vertimo būdu neretai kartu pertvarkoma ir sakinio sintaksinė struktūra arba daromi leksiniai pakeitimai, t. y. imamas sintaksinių, leksinių ir gramatiinių vertimo transformacijų, kad atitinkamai transformuotame kontekste būtų galima realizuoti kontekstinio vertimo galimybę, pvz.:

He didn't live on the campus. He lived on Anthony Wayne Avenue. (J. D. Salinger) (angl. *campus* „universiteto ar kolegijos miestelis“) // *Jis gyveno ne prie mokyklos, o Entonio Veino aveniu.* [RPB 11]; *Bootleggers caused enough trouble in the Quarters...* (Harper Lee) (angl. *bootlegger* „nelegalių svaiginamujų gėrimų gamintojas ar pre-kiautojas“) // *Slapta prekyba svaigalais* yra negrų kvartalo nelaimė... [NSG 143] (Pažūsis 2014, 285–291)

konveršinis vertimas (angl. *converse translation*, vok. *Entgegensetzung*, rus. *конверсионный перевод*)

Leksinės arba gramatinės konversijos panaudojimas perteikiant originalo kalbos mintį vertimo kalba; viena iš vertimo transformacijų, dar vadintina konversiniu pakeitimui arba konversine perdara. Leksinė konversija – vienas iš semantinių paradigmų žodžių reikšmių santykų tipą, literatūroje paprastai įtraukiamas į priešybės kategoriją, kuri savo ruožtu dažnai tapatinama su antonimija plačiaja prasme, pvz., *duoti – imti, parduoti – pirkti, siųsti – gauti; mėgti – patikti* ir pan. Vis dėlto leksiniai konversyvai vadinamos žodžių poros skirtiasi nuo antonimų pirmiausia tuo, kad juos sieja ne priešybės, o konversijos santykis, t. y. toks, koks būdingas keičiant veiksmažodžio veikiamają rūšį jo neveikiamosios rūšies forma, plg. *Jonas éjo visų priešakyje – Visi seké Jonui iš paskos; Ežeras atspindi dangų – Dangus atispindi ežere; The lake reflects the sky – The sky is reflected in the lake; Biliūnas parašė apysaką apie laimės žiburi – Apysaka apie laimės žiburi parašyta Biliūno; Tėvai myli savo vaikus – Vaikai mylimi tévų* ir pan. Pastarieji trys sakiniai yra gramatinės konversijos pavyzdžiai, nes veiksnio ir papildinio sintaksinių funkcijų pakeitimas, kuris leksinių konversyvų atveju galimas dėl veiksmažodžių semantikos, čia realizuojamas gramatinės veiksmažodžio formos

pakeitimu, t. y. veiksmažodžio veikiamosios rūšies pakeitimu neveikiamaja rūšimi.

Komunikacinė konversyvų paskirtis – pertiekti loginio kirčio skirtumus, svarbiausią denotacinių situacijos dalyvį iškeliant į pagrindinę sintaksinės struktūros poziciją, t. y. jį padarant veiksniu. Šia konversyvų savybe vertėjai gali pasinaudoti tada, kai nori pakeisti sakiniu pertiekiamos situacijos perspektyvą ir vertimo kalboje pabrėžti kitą situacijos dalyvį arba tada, kai tokiu būdu nori pakeisti ↑aktualiąją saknio skaidą (temą ir remą), pvz.: *Books don't sell well these days. // Knygų niekas neperka; Haven't we received a clear signal that more and more young people lack the feeling of belonging? // Ar nepasiūlytas mums aiškus signalas, kad bendrumo jausmo trūksta vis didesnei daliai jaunų žmonių? Sara was surprised by the question.* (Karin Slaughter) // Klausimas Sarą nustebino. [BN 11]

Konversinio vertimo nereikėtų tapatinti su ↑antoniniu vertimu. Nors abiem atvejais sukuriami turinio prasme sinonimiški sakiniai, taikant antoniminį vertimą nei ↑aktualioji saknio skaida, nei veiksnio ir papildinio referentas nesikeičia.

kultūrinė adaptacija (angl. *cultural adaptation*, it. *adattamento culturale*, pranc. *adaptation culturelle*, vok. *kulturelle Anpassung*, rus. *культурная адаптация*)

Kultūrių realijų pavadinimų keitimas ↑*funkciniais atitinkmenimis* (arba analogais). Ši terminą vartoja vertimo tyrėjai, ypač pabrėžiantys kalbos ir kultūros sąsajas (žr. Leppihalme 1994, 96). Tokio keitimo atvejais svetimos realijos kultūrinis turinys ne tik neutralizuojamas, bet ir sutapatinamas su funkciiniu atžvilgiu atitinkamos vertimo kalbos realijos turiniu. Pavyzdžiui, kalendorinių švenčių tradicijos anglakalbėse šalyse ir Lietuvoje skiriasi, bet jų pavadinimai grožinės

literatūros vertimuose yra laikomi funkciniai atitikmenimis, pvz.:
...on *Midsummer's Night* young people should go with lanterns...
(John Fowles) // ...Joninių naktį jaunimas su žibintais... patraukda-
vo... [PLM 86]; *It was as insincere as the garish grin on a Mardi*
Gras mask.

(Sandra Brown) // *Jai ta šypsenė nepatiko. Nenuoširdi*
kaip Užgavėnių kaukės. [PŠ 6] (Išsamiau žr. Pažūsis 2014)

kultūrinis kliuvinys (angl. *cultural bumps*, pranc. *hiatus culturel*,
vok. *kultureller Zusammenstoß*, rus. *культурное препятствие*)

Originalo tekste vartojama kultūrinė aliuzija, dėl kurios skaitytojui
sudėtinga suprasti vertimo tekštą. Tai sukelia tarpkultūrinės komuni-
kacijos problemų, todėl vertėjai linkę kai kuriuos istorinius, geogra-
finius ar kultūrius faktus paaiškinti išnašose. Jei, jų nuomone, šis
ekskursas nėra itin svarbus, galima apsieiti be jo, pvz., ... *priremti ji*
*prie sienos, kaip padarė Džeremis Pakšmanas**. (Išnašoje: **Jeremy*
Paxman – garsus žurnalistas analitikas.) [BDTPR 15]; *Mont-*
morency gave a cry of joy – the cry of a stern warrior who sees his
enemy given over to his hands – the sort of cry Cromwell might have
uttered when the Scots came down the hill... (Jerome K. Jerome) //
Monmorensis suurzgė patenkintu balsu – balsu žiauraus kario, kuris
mato, kad jo priešo likimas jo rankose, – tokiu balsu turbūt šaukė
Kromvelis, kai škotai leidosi nuo kalno... [TV 159] Romane istorinė
aliuzija į XVII a. Anglijos istorijos įvykius, susijusius su anglų po-
litiko Oliverio Cromwelllio (1599–1658) gyvenimu ir veikla, matyt,
pakankamai gerai žinoma anglų skaitytojui, tačiau vertėja į lietuvių
kalbą pateikia trumpą paaiškinimą išnašoje: „užuominai į 1650 me-
tus...“ [TV 159]

L

laisvai samdomas vertėjas (angl. *freelance interpreter / translator*, it. *interprete / traduttore freelance*, pranc. *interprète / traducteur free-lance*, vok. *freiberuflicher Dolmetscher / Übersetzer*, rus. *переводчик-фрилансер*)

Vertėjas (raštu arba žodžiu), kuris nėra įsipareigojės dirbti tik vienoje bendrovėje ar organizacijoje ir teikia vertimo paslaugas įvairiems klientams. Laisvai samdomas vertėjas pats organizuoja savo darbą ir tariasi su klientais dėl vertimo paslaugų teikimo sąlygų.

žr. ↑*etatinis vertėjas*

laisvasis vertimas (angl. *free translation*, it. *traduzione libera*, pranc. *adaptation*, vok. *freie Übersetzung; Adaptation*, rus. *свободный перевод*)

↑*Vertimas*, kuriame teksto turinys perteikiamas ↑*vertimo kalbos* prie-monėmis laisvai, savais žodžiais jį interpretuojant, nepaisant teksto formos (gramatinės struktūros, žodžių junginių ir pan.) vertimo tikslumo, tačiau stengiantis išlaikyti komunikacinę intenciją; šios veiklos procesas ir rezultatas.

žr. ↑*adaptacija*

lakūnà [lot. *lacuna* „jdubimas, spraga“] (angl. *lacuna*, it. *lacuna*, pranc. *lacune*, vok. *Lücke*, rus. *лакуна*)

↑*Originalo kalbos* žodžiai, posakiai ar sintaksiniai elementai, netu-

rintys ↑atitikmens ↑vertimo kalboje. Atitikmens nebuvimas žodžio lygmeniu dar vadinamas leksine spraga.

lēksinė spragà (angl. *lexical gap*, it. *lacuna lessicale*, pranc. *absence; lacune lexicale*; vide; *trou lexical*, vok. *lexikalische Lücke*, rus. лексическая лакуна)
žr. ↑lakūna

lingua franca

Bendra kalba, vartojama kaip komunikacijos priemonė tarp žmonių ar žmonių grupių, kalbančių skirtingomis ↑gimtosiomis kalbomis, pavyzdžiui, lotynų kalba – bažnyčios, mokslo kalba viduramžiais, arabų kalba – islamo kalba, prancūzų kalba – tarptautinės diplomatijos kalba, anglų kalba – tarptautinė mokslo, verslo kalba.

lingvistinis numānymas (angl. *linguistic anticipation*, it. *anticipazione linguistica*, pranc. *anticipation linguistique*, vok. *sprachliche Antizipation*, rus. лингвистическая антиципация)

Tikėtinis originalo pasakymo prasmės ↑numanymas remiantis lingvistine kompetencija.

žr. ↑ekstralinguistinis numanymas

lydintysis vertéjas (angl. *escort interpreter*, it. *interprete accompagnatore*, pranc. *interprète de liaison*, vok. *begleitender Dolmetscher*, rus. сопровождающий устный переводчик)

Vertéjas, kurio užduotis – lydëti užsienio svečius arba išvykstančius į užsienį asmenis ir užtikrinti jų komunikaciją. Tokie specialistai paprastai verčia žodžiu įvairiomis temomis tiek neoficialioje aplinkoje, tiek dalykiniuose pokalbiuose.

lygiagrētinimas (angl. *alignment*, it. *allineamento*, pranc. *alignement*, vok. *Abgleich*; *Ausrichtung*, rus. *выравнивание*; *сопоставление*) Originalo teksto segmentų ir jų vertimo lygiagretus surikiavimas (segmentų sulygiavimas). Lygiagretinimas naudojamas kuriant ↑vertimo *atmintis*.

lokalióji vertimo stratègija (angl. *local strategy*, it. *strategia locale*, pranc. *stratégie locale (de traduction)*, vok. *lokale Strategie*, rus. *локальная стратегия перевода*)

↑*Vertimo strategija*, taikoma priimant sprendimus dėl atskiro vertimo vieneto (pavyzdžiui, metaforų vertimo), kartais vadinama mikrostrategija, priešpriešinant ↑*globaliosioms*, arba makrostrategijoms.

žr. ↑*globalioji vertimo strategija*

lokalizāvimas (angl. *localisation*, it. *localizzazione*, pranc. *localisation*, vok. *Lokalisierung*, rus. *локализация*)

↑*Originalo teksto* priderinimas prie konkrečios kalbinės, kultūrinės ir techninės terpės. Jei didžiąją lokalizuojamos programinės įrangos dalį sudaro tekstas, tai lokalizavimas imamas tapatinti su vertimu. Vis dėlto lokalizuojant produktą, gali paaiškėti, kad net ir paprastu tekstu laikomi, pvz., valgiaraščių elementų pavadinimai, pranešimai apie klaidas, dialogo laukuose perteikiama informacija, elektroniniai žinynai, nėra vien tik tekstas, kurį reikia pažodžiu išversti. Nelygu, į kokią rinką produktas kelias, gali būti svarbi tokiai tekstu gramatinė raiška, šrifto dydis ir spalva, būtina kitokia išdėstymo tvarka pagal kitos kalbos abécélę ir pan. Taigi šiame procese, be vertėjų, terminologų, kalbos redaktorių, dalyvauja projektų vadovai, programuotojai, maketuotojai ir kiti specialistai (technologinių sistemų diegėjai, meistrai, testuotojai).

M

medicinos sritiēs vertējas (angl. *medical interpreter / translator*, it. *interprete / traduttore per i servizi sanitari*, pranc. *interprète / traducteur en milieu médical*, vok. *Dolmetscher / Übersetzer im Gesundheitswesen*, rus. *медицинский переводчик*)

1. Medicinos žinių turintis ↑vertējas raštu, verčiantis įvairių medicinos sričių tekstus.
2. Medicinos procedūras ir ypatumus išmanantis ↑vertējas žodžiu, verčiantis per medicinos darbuotojų konferencijas, kvalifikacijos kėlimo kursus, medicinos įrangos demonstravimą, naujų chirurginių procedūrų mokymus ir pan.
žr. ↑*medicinos srities vertimas*

medicinos sritiēs vertimas (angl. *medical interpreting / translation*, it. *traduzione / interpretazione per i servizi sanitari*, pranc. *interprétation / traduction en milieu médical*, vok. *Dolmetschen / Übersetzen im Gesundheitswesen*, rus. *медицинский перевод*)

1. ↑*Vertimas žodžiu* medicininėje aplinkoje. Tokio vertimo gali prireikti įvairiose situacijose – nuo kasdienio bendravimo su bendrosios praktikos gydytoju iki kritinių situacijų ligoninės priimamajame. Be vertimo žodžiu įgūdžių, vertējas privalo gerai išmanyti medicinos terminiją. Tarptautinė medicinos srities vertimo žodžiu asociacija (*International Medical Interpreters Association*) vienija apie 2000 narių dylikoje valstybių.

2. Medicinos srities tekstu \uparrow *vertimas raštu.*

žr. \uparrow *medicinos srities vertėjas*

metāfora (angl. *metaphor*, it. *metafora*, pranc. *métaphore*, vok. *Metapher*, rus. *метафора*)

\uparrow Tropas, pagristas žodžio ar posakio reikšmės perkėlimu pagal panašumą (išorinį, paskirties ar pan.). Metafora remiasi daugelis perkeltinių žodžio reikšmių, pvz., *akis* „nertinė tinklo, mezginio skylutė“, *dantis* „išsikišusi smaili dalis (grėblio, pjūklo, šukų)“. Metafora yra tarsi labai kompaktiškas palyginimas, ji teikia kalbai vaizdingumo, didina jos išraiškingumą, nes pavadinamojo ir įvardijimo pamatu imamo dalyko panašumas gali remtis įvairiausiais, kartais visai netikėtais bruožais. Dėl to metafora yra vienas iš populiausiausių meninės kalbos tropų, padedančių sukurti labai įtaigius vaizdus: *Užmigo žemė, tik dangaus / Negėsta akys sidabrinės* (Maironis).

Dalies žodžių reikšmės metaforišumas yra išblukęs. Tokie žodžiai yra tapę kasdienės vartosenos faktais (*rašomoji plunksna, léktuvo sparnas*). Tai vadinamos leksinės (leksikalizuotos, negyvos) metaforos. Priešingai, aiškiai suvokiamos, vaizdingos, neretai įspūdingos, netikėtos, keliančios estetinį pasitenkinimą yra poetinės metaforos. (KTŽ, 122–123)

Konceptualiosios metaforos teorija, į kurią pastaraisiais dešimtmeciais nukrypo tekstu tyrėjų akys, papildo tradicinę metaforos interpretaciją susiedama kalbinę raišką su mentaliniaisiais procesais. Ji neapsiriboja vienu perkeltinės reikšmės žodžiu – metaforomis laikomi ir veiksmažodiniai žodžių junginiai, kolokacijos. Atkreiptas dėmesys į tai, jog sudėtingos abstrakčios sąvokos kalboje perteikiamos metaforiniaisiais vaizdiniais, kurių pagrindas yra bendroji materialioji žmonių patirtis, pvz., Antano Škėmos sakinyje *Aukštas airis mėlyna*

uniforma, sergąs skilvio žaizda, ūmus ir vikrus, netikėtai užsiliepsnojqs jam pačiam netikėtu pykčiu frazė „*užsiliepsnojqs pykčiu*“ tampa metaforine, nes joje reiškiasi sasaja tarp žmogiškosios, nekalbinės patirties (pyktis – tai karštis) ir kalbinės raiškos. Kai žmogus pyksta, jo veidas parausta, kyla kūno temperatūra, jis tarsi užsidega. Dėl to sakome, kad akys „dega pykčiu“, „aistros atvėso“ ir pan.

Metaforos neretai tampa iššūkiu vertėjams, dažnai vertime jos prarandamos, perteikiamos ↑aprašomuoju vertimu, nes asociacijos vienoje ir kitoje kalboje dažnai nesutampa. Gebėjimas jas perteikti – vertėjo meistriškumo ženklas.

metakalbinis komentāras (angl. *metalinguistic commentary*, it. *commento metalinguistico*, pranc. *commentaire métalinguistique*, rus. *металингвистический комментарий*)

Kalbos, jos vienetų, teksto kalbinės raiškos aptarimas, vertinimas, vartojimo motyvavimas, šaltinio nuoroda ir pan. Tai gali būti įvairios formos bei apimties frazė ar didesnė teksto dalis, apibūdinanti paties teksto kūrėjo arba kitų diskurso dalyvių kalbos vartojimą (Girčienė 2012). Metakalbiniais komentariais vertimo tekste arba išnašose vertėjai neretai paaiškina svetimžodžius, egzotizmus, tikrinius vardus, realijas ir kt.

metonimiija (angl. *metonymy*, it. *metonimia*, pranc. *métonymie*, vok. *Metonymie*, rus. *метонимия*)

↑*Tropas*, pagrįstas žodžio ar posakio reikšmės perkėlimu pagal erdvinių, funkcinį ir kitokį žymimųjų sąvokų artimumą, jų tarpusavio ryšius, sasajas. Dėl metonimijos yra atsiradusios kai kurios metoniminės žodžių reikšmės: *galva* „protas, išmanymas“, *lizdas* „vieno perėjimo paukščiai“, „namai“.

mikrofonas (angl. *microphone*, it. *microfono*, pranc. *microphone*, vok. *Mikrophon*, rus. *микрофон*)

Elektroakustinis įtaisas, keičiantis garso bangas į tolydžiuosius elektros signalus.

mobilūsis vertimas (angl. *mobile interpreting*, rus. *мобильный перевод*)

↑*Sinchroninis vertimas*, naudojant kilnojamąjį sinchroninio vertimo įrangą. Užmaskuotas vertėjo mikrofonas yra prijungiamas prie siųstovo, o klausytojai klausosi per ausines, prijungtas prie imtuvo. Šios sistemos pranašumas yra tas, kad ji yra visiškai mobili, sinchroninio vertimo gali klausytis daugiau žmonių nei šniubždamojo. Mobiliojo sinchroninio vertimo paslaugos gali būti teikiamos per ekskursijas, muges, gamyklu apžiūras ir pan. Tokios sistemos trūkumas – nėra garso izoliacijos.

mókomasis vertimas (angl. *didactic translation*, it. *traduzione didattica*, pranc. *traduction didactique*, vok. *pädagogisches Übersetzen*, rus. *учебный перевод*)

↑*Vertimas*, kuris atliekamas kaip pratimas mokantis užsienio kalbos; šios veiklos procesas ir rezultatas. Tokie pratimai padeda turtinti žodyną, geriau suvokti kitos kalbos sakinio sandarą, ivertinti naujų žodžių įsisavinimą. Paprastai verčiama ir į pagrindinę (gimtają) besimokančiojo kalbą, ir į kalbą, kurios mokomasi. Siūloma be konteksto versti pažodžiui atskiras frazes ar teksto fragmentus.

mókomoji sinchróninio vertimo kabinà (angl. *dummy booth*, pranc. *cabine muette*, rus. *учебная кабина для синхронного перевода*)

Renginio metu nenaudojama ↑*synchroninio vertimo kabina*, kurioje besimokantieji synchroninio vertimo gali tik klausyti kalbą arba imituoti jų vertimą realioje aplinkoje.

mókomoji konfereñcija (angl. *mock-conference*, it. *mock-conference*, pranc. *conférence simulée*, vok. *Mock-Konferenz*, rus. *учебная конференция*)

Realios ↑*vertėjo žodžiu* darbo aplinkos simuliacija, kurios pagrindinis tikslas – suteikti galimybę vertimo žodžiu studentams praktiskai taikyti ir tobulinti gebėjimus versti žodžiu (nuosekliai ir sinchroniškai) iš B / C kalbos į A kalbą ir iš A kalbos į B kalbą bei įtvirtinti savo retorinius įgūdžius. Per mokomąsias konferencijas studentai tampa ne tik vertėjais, bet ir pranešėjais bei diskusijų dalyviais.

mókslinių tèkstų vertimas (angl. *scientific translation*, it. *traduzione dei testi scientifici*, pranc. *traduction des textes scientifiques*, vok. *wissenschaftliche Übersetzung; wissenschaftliches Übersetzen*, rus. *перевод научных текстов*)

Tekstų, kuriuose gvildenamos mokslo problemos ar aprašomi moksliniai atradimai ir tyrimai, vertimas.

N

naujādaras (angl. *coinage*, it. *neologismo*, vok. *ad hoc-Wortbildung*, pranc. *mot forgé*, rus. *неологизм*)

Savo kalbos priemonėmis naujai padarytas žodis. Naujadarai papras-tai daromi su priesagomis (*skait-alas*, *šien-ainis*), priešdėliais (*ant-būris*, *po-šienis*), galūnėmis (*paiėk-a*, *samprat-a*) arba žodžiu sudūrimo būdu (*erdvėlaivis*, *klubotyra*, *teisékūra*). Ne visi naujadarai patenka į bendrajį kalbos žodyną. Paprastai kalbama apie tam tikro laikotarpio ar net atskiro autoriaus naujadarus, daug jų sukuria vertėjai versdami naujas originalo kalboje atsiradusias savokas. (Išsamiau žr. Girčienė 2012)

„neištikimos gražuolės“ (angl. *belles infidèles*, it. “*belle infedeli*”, pranc. *belles infidèles*, vok. *die „Schönen Ungetreuen“*, rus. *belles infidèles; неверные красавицы*)

Labai laisvi vertimai ar adaptacijos, XVII–XVIII a. paplitę Prancūzijoje. Konfliktas tarp „tradicininkų“ ir „modernistų“ apima ir vertimo sričių. Versdami Antikos kūrinius, pavyzdžiui, Homerą, modernistai stengėsi pritaikyti juos Liudviko XIV epochos skoniui, išmesti arba pakeisti viską, kas, jų nuomone, neskonkinga, grubu ar nepadoru. Ši- taip Antikos kūriniai „suprancūzinami“, „sumoderninami“. Homero epuose yra vietų, kur herojai, būdami aukštos kilmės, patys verdasi valgyti, kapoja avino mėsą, kalba apie gyvulių vidurius, apie puodus ir keptuves. Vertėjai mano, kad tai vulgaru, ir stengiasi tokias vietas praleisti arba pakeisti. Homero herojai kreipiasi vienas į kitą antruoju vienaskaitos asmeniu („tu“), bet verčiamama daugiskaitos antruoju

asmeniu („jūs“). Imamas visokiausią gudrybių verčiant keiksmažodžius, šiurkščius posakius, vyksta ilgos diskusijos, ar galima literatūrinėje kalboje vartoti žodį „asilas“. Tokie buvo M. De la Valterie, La Motte-Houdaro paskelbtai Homero kūrinių vertimai. Panašiai Rivarolis verčia Dantę, Letourneuras – Shakespeare'ą. Modernistų atstovas prancūzų rašytojas Charles Perrault (1628–1703), diskutuodamas su tradicininku Nicolas Boileau, netgi tvirtina, esą apie autorių lengviau spręsti iš tokių, kad ir silpną vertimą, negu iš originalo, ir kad vertėjai daugeliu atvejų pataiso, patobulina originalą. Tokius vertimus Valterie ironiškai vadino „neištikimomis gražuolėmis“ (*les belles infidèles*). (Išsamiau žr. Černiuviene 2013, 56–61)

neišverčiamumas (angl. *untranslatability*, it. *intraducibilità*, pranc. *intraduisibilité*, vok. *Unübersetzbarkeit*, rus. *непереводимость*)

Negalėjimas rasti rašytinio arba sakytinio ↑originalo teksto elementų atitikmenų rašytiniame arba sakytiniame ↑vertimo tekste. Visiškas neišverčiamumas pasitaiko retai. Tą, kas neišverčiamama, svarbu skirti nuo ↑leksinių spragų, kurias nesunkiai galima kompensuoti įvairiais vertimo būdais. Su neišverčiamumu teksto arba didesnių vertimo vienetų lygmenyje dažniausiai susiduriama verčiant poezią, nes poezyjoje tarpusavyje yra susiję skambesys, metaforos, ritmai ir prasmė. Atitinkamų sunkumų vertėjai patiria versdami ↑žodžių žaismą, kuris taip pat priklauso nuo specifinių kalbos ypatybių. Neišverčiamų dalykų vengiama sudarant žodynus ar kuriant terminus. Kai žodis arba terminas neturi atitikmens, vertėjas gali vartoti ↑skolinių, ↑kalkę, ↑naujadara ar pritaikyti kitokį vertimo būdą.

neoficialių pókalbių vertimas (angl. *liaison interpreting*, it. *interpretazione di liaison*, pranc. *liaison*, vok. *Verhandlungsdol-*

metschen; Gesprächsdolmetschen, rus. неофициальный устный перевод)

↑*Vertimas žodžiu* neoficialių susitikimų metu, pvz., verslo susitikimų, telefoninių pokalbių, ekskursijų ir susitikimų su viešujų paslau-gų teikėjais (teisės, sveikatos priežiūros, švietimo, valdžios ar socia-linių paslaugų institucijose) vertimas.

plg. ↑*bendruomeninis vertimas žodžiu*

nesitāsimas (angl. *no-repair*, rus. *неприменение самоисправления*)

↑*Vertėjo žodžiu* sprendimas nesitaisyti. Klaidingai išvertęs tam tikrą segmentą vertėjas gali nuspręsti nesitaisyti, jeigu mano, kad taisy-mosi žala būtų didesnė nei nauda. Nors iš pažiūros nesitaisymo ir klaidos nepastebėjimo (vertėjas gali ir nepastebėti padaręs klaidą) rezultatas yra tas pats, nesitāsimas yra visai kitoks procesas nei klaida. Akivaizdu, kad sprendimo nesitaisyti priemimas, kai vertėjas žino, jog padarė klaidą, užima laiko ir reikalauja pastangų.

neteisinga interpretacija (angl. *wrong interpretation*, it. *interpretazione errata*, pranc. *interprétation erronée*, vok. *Sinnverkehrung*, rus. *неправильная интерпретация*)

Vertimo klaida dėl neteisingai suprasto ↑*originalo teksto* arba dėl žinių apie tam tikrą kultūrą, visuomenę stokos. Dėl to gali būti perteikta visai kitokia originalo kalbos žodžio arba teksto elemento prasmė, nei norėjo pasakyti kalbėtojas. Pavyzdžiui, jeigu vertėjas būtų matęs filmą ir žinojęs, kad anglų kalbos žodis *resort* reiškia ne tik „kurortas, poilsisiavietė“, bet ir „išeitis, šansas, išsigelbėjimas“, filmo pavadinimą *The Last Resort* jis būtų išvertęs ne *Paskutinis kurortas*, o galbūt *Paskutinis šansas*. Pagal informacijos nuostolius ar teksto iškraiipy-

mą, neteisinga interpretacija laikoma didesne klaida nei neteisingos reikšmės parinkimas, tačiau tai mažesnė klaida nei beprasmybė.

neteisingas numānymas (angl. *wrong anticipation*, it. *anticipazione errata*, pranc. *anticipation erronée*, vok. *falsche Antizipation*, rus. *неверная антиципация*)

↑*Numanymas*, vertimo kalboje parenkant originalo neatitinkantį prasminį vienetą.

netiesioginis vertimas (angl. *indirect translation*, it. *traduzione indiretta*, pranc. *traduction indirecte*, vok. *indirekte Übersetzung*, rus. *непрямой перевод*)

↑*Vertimas* raštu arba žodžiu per ↑*tarpinę kalbą*, o ne tiesiogiai iš ↑*originalo kalbos*.

žr. ↑*relinis vertimas*

netikriēji vertējo draugai (angl. *false friends*, it. *falsi amici*, pranc. *faux amis*, vok. *falsche Freunde*, rus. *ложные друзья переводчика*)
↑Originalo ir ↑*vertimo kalbu* žodžiai, panašūs savo forma, tačiau skirti savo reikšme. Dar juos galima vadinti ir *netikraisiais atitikmenis*. Pavyzdžiui, *Vertimo studijų katedra* verčiama *Department of Translation Studies*, bet pasitaiko kladų, kai dėl formos panašumo *katedra* išverčiama žodžiu *cathedral*. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 21–31)

neutralumas (angl. *neutrality*, it. *neutralità*, pranc. *neutralité*, vok. *Neutralität*, rus. *нейтральность*)

Vertējui privalomas požiūris į savo profesinį darbą, jo pareiga nešališkai perteikti kalbetojo pranešimo mintį jos neiškraipant ir nejterpiant savo asmeninės nuomonės.

nominalizacija (angl. *nominalization*, it. *nominalizzazione*, pranc. *nominalisation*, vok. *Nominalisierung*, rus. *номинализация*)

Veiksmažodinių daiktavardžių sudarymas arba atitinkamų veiksmažodžių junginių (ar ištisų sakinių) keitimas daiktavardiniais.

numānymas (angl. *anticipation*, it. *anticipazione*, pranc. *anticipation*, vok. *Antizipation*, rus. *антиципация*)

↑*Sinchroninio vertimo strategija*, kurią vertėjas taiko nuspėdamas, kaip toliau plėtosis sakinys, ką kalbėtojas ketina sakyti, ir žodį ar žodžių junginį ↑*vertimo kalba* pasako anksčiau nei atitinkami žodziai ištariami ↑*originalo kalba*. Dažniausiai numanomas yra veiksmažodis, kurio padėtis sakinyje originalo ir vertimo kalbą, pvz., vokiečių ar prancūzų ir lietuvių, sakiniuose gali skirtis. Tačiau kartais reikia numanyti ir daiktavardį, nes, pvz., anglų kalboje būdvardžiai dažniausiai eina prieš daiktavardį, o kai kuriose kitose kalbose, pvz., prancūzų, būdvardžiai sakomi po daiktavardžio ir pan.

numānomoji jungtis (angl. *implicit link*, pranc. *liaison implicite*, rus. *имплицитная связка*)

Iš konteksto numanomas ↑*vertimo teksto* segmentus siejantis elementas, neišreikštas kalbinės raiškos priemonėmis. Numanomų jungčių žymėjimasis vertėjo užrašuose padeda (ypač pradedančiam) ↑*vertėjui žodžiu* geriau suprasti ir perteikti loginę sakytinio teksto seką. Pavyzdžiui, kalbėtojui be įžangos pradėjus vardytį pavyzdžius, iliustruojančius jo pranešimo statistiką, ↑*vertėjui žodžiu* pravartu jų pradžią atitinkamai pasižymeti („e.g.“, „pvz.“ ar pan.) savo užrašuose.

nuoseklūsis vertimas (angl. *consecutive interpreting*, it. *interpretazione consecutiva*, pranc. *interprétation consécutive*, vok. *Konsekutivdolmetschen*, rus. *последовательный перевод*)

↑*Vertimas žodžiu*, kurio metu kalbėtojas ↑*originalo kalba* daro pauzes tam, kad vertėjas galėtų jo pasakyta mintį perteikti ↑*vertimo kalba*. Paprastai vertėjas stovi arba sėdi greta pranešėjo, kitais atvejais – tarp delegatų, klausosi kalbos ir po to atpasakoja ją kita kalba, paprastai remdamasis savo užrašais (simboliaus užsirašytu tekstu). Šiaisiai nuosekliai vertimą daug kur pakeitė ↑*synchroninis vertimas*, tačiau nuosekliuoju būdu vis dar verčiamama tam tikro pobūdžio susitikimuose (pvz., techniniuose posėdžiuose, per darbo pietus, mažose grupėse, išvykose). Gerai pasirengę vertėjai gali gana tiksliai atpasakoti 10 minučių trukmės ar net ilgesnes kalbas.

nuotolinis vertimas žodžiu (angl. *remote interpreting*, it. *interpretazione a distanza*, pranc. *interprétation à distance*, vok. *Ferndolmetschen*, rus. *дистанционный устный перевод*)

↑*Synchroninis vertimas*, vertėjams esant ne toje pačioje patalpoje, kurioje vyksta verčiamas renginys. Kadangi tiesioginių komunikacijos proceso dalyvių ir vertėjo buvimo vietas skiriasi, bendraujama naudojant vaizdo konferencijų techniką. Nuotolinio vertimo žodžiu atmainos yra ↑*vertimas telefonu* ir ↑*vaizdo konferencijų vertimas*. Tobiulėjant technikai, fizinis atstumas nustoja buvęs kliūtimi bendrauti, todėl dažnai vertėjai žodžiu teikia paslaugas klientams, kurie yra ne toje pačioje vietoje, o kituose miestuose ar net šalyse. Dažniausiai taip suraupomos kelionių išlaidoms skiriamos lėšos ir galima pasamdyti kvalifikuotus retų kalbų vertėjus. Tačiau toks vertimo būdas turi ir trūkumų, ypač jeigu bendraujama telefonu. Visuotinai pripažystama, kad vertėjams žodžiu yra svarbu matyti kalbėtojų veidus, kad jie galėtų teisingiai perteikti tekstą, pasitelkdami ir nelingvistinę informaciją.

nusākomasis vertimas

žr. ↑*aprašomasis vertimas*

0

oficialioji kalbà (angl. *official language*, it. *lingua ufficiale*, pranc. *langue officielle*, vok. *Amtssprache*, rus. *официальный язык*)

Kalba, kuri yra pripažystama oficialiaja konkrečioje valstybėje. Kai kurios valstybės turi kelias oficialių kalbas. Pavyzdžiu, Suomijoje yra dvi oficialiosios kalbos – suomių ir švedų, Šveicarijoje keturios – vokiečių, prancūzų, italų ir retoromanų. Šiuo metu Europos Sąjungoje yra 24 oficialiosios kalbos, išskaitant lietuvių kalbą. Visi oficialūs ES dokumentai, teisės aktai yra skelbiami visomis oficialiosiomis kalbomis.

operatyvùsis tèkstas (angl. *operative text*, vok. *operativer Text*, rus. *оперативный текст*)

Tekstas, kurio svarbiausia funkcija yra paveikti teksto gavėjo elgseną (pavyzdžiu, instrukcijos).

žr. ↑*informatyvusis tekstas*

originālo kalbà (angl. *source language*, it. *lingua di partenza*, pranc. *langue de départ*, vok. *Ausgangssprache*, rus. *язык оригинала*)

Kalba, kuria sukurtas (ne išverstas) pirminis tekstas. Ja gali būti bet kuri pasaulio kalba, iš kurios yra verčiama. Vertėjas turi labai gerai mokėti originalo kalbą, kad galėtų tinkamai versti į ↑*vertimo kalbą*.

žr. ↑*vertimo kalba*

originālo tèkstas (angl. *source text*, it. *testo di partenza*, pranc. *texte de départ*, vok. *Ausgangstext*, rus. *текст оригинала*)

Rašytinis arba sakytinis tekstas, kuris yra verčiamas.

P

pabrėžtinis taīsymasis (angl. *explicit repair*, rus. *эксплицитное самоисправление*)

↑*Akivaizdusis taisymasis*, kai vertėjas aiškiai pasako klausytojui, kad jis pasitaisė. Vertėjas atkreipia klausytojų dėmesį į pasitaisymą paprastai pasakydamas „atsiprašau“. Taip vertėjas gali būti priverstas pasielgti, jeigu, pvz., akivaizdžiai supainiojo valstybių pavadinimus: vietoj „Jungtinių Arabų Emiratų“ pasakė „Jungtinės Amerikos Valstijos“. Tokios klaidos niekaip kitaip negalima ištaisyti kaip tik atsiprašant ir atkrepiant dėmesį, kad kalbama ne apie JAV, o apie Jungtinius Arabų Emiratus.

pagálbiniai dokumeñtai (angl. *background documentation*, pranc. *documents de référence; d'information*, vok. *Hintergrunddokumente*, rus. *справочная документация; базовая документация*)

Su originalo teksto dalyku ar diskusijos tema susiję dokumentai, pvz., renginio darbotvarkė, pateikčių tekstas ir visa bendrojo pobūdžio medžiaga (ankstesnių posėdžių protokolai, techniniai dokumentai, bendrovės ataskaitos ir pan.). Išankstinis susipažinimas su tokiais dokumentais padeda ↑*konferencijų vertėjui* geriau atliliki savo darbą.

pagálbinis tèkstas (angl. *background text*, pranc. *texte de référence; d'information*, vok. *Hintergrundtext*, rus. *справочный текст; базовый текст*)

Dalykinę informaciją verčiamo teksto tema teikiantis tekstas, padedantis geriau suprasti verčiamą tekstą.

pagrindinė kalbà (angl. *language of habitual use*, it. *lingua principale*, pranc. *langue dominante*, vok. *Grundsprache; Dachsprache*, rus. *основной язык*; *доминирующий язык*)

Kalba, į kurią vertėjas geba profesionaliai versti (raštu arba žodžiu). Paprastai, bet ne visada, tai yra vertėjo \uparrow gimtoji kalba. Idealiu atveju, į šią kalbą vertėjas verčia iš visų kitų savo mokamų kalbų, t. y. iš \uparrow B kalbos ir visų \uparrow C kalbų.

žr. \uparrow A kalba, \uparrow B kalba, \uparrow C kalba

(pa)keitimas (angl. *commutation; shift*, it. *cambiamento*, pranc. *ajustement; commutation*, vok. *Anpassung; Substitution*, rus. *коммутация; переключение*)

Nukrypimas nuo formalaus atitikimo pereinant iš originalo kalbos į vertimo kalbą. Verčiant gali būti keičiami ir gramatiniai vienetai (žodžių gramatininių kategorijų formos, kalbos dalys, sakinio dalys ir dėmenys, jų tvarka, sintaksinės konstrukcijos), ir leksiniai vienetai (žodžiai, pastovūs žodžių junginiai, jų semantiniai komponentai). Todėl įprasta skirti \uparrow gramatinius pakeitimų ir \uparrow semantinius (leksinius) pakeitimų. Neretai jie būna tarpusavyje susiję: vienas pakeitimai lemti kitą tokio paties arba kitokio pobūdžio pakeitimą, kartu sudarydami sudėtinius pakeimus. Pakeitimai yra bene labiausiai paplitęs ir didžiausia įvairove pasižymintis vertimo perdarų (transformacijų) tipas. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014)

žr. \uparrow antoniminis vertimas, \uparrow gramatinis (pa)keitimas, \uparrow semantinis (pa)keitimas, \uparrow transformacija

parafrāzė (angl. *paraphrase*, it. *parafrasi*, pranc. *paraphrase*, vok. *Paraphrase*, rus. *парафраз; парофраза*)

\uparrow Vertimo kalbos teksto išplėtimas, \uparrow originalo kalbos teksto žodij ar žodžių junginį verčiant tą pačią prasmę nusakančia išplėstine žo-

džių grupe arba pasakymu, pvz.: *It is Selden, the Notting Hill murderer.* (Arthur Conan Doyle) // *Seldenas, tas, kuris nužudė žmogų Noting Hile.* [RR 48] Tokį išplėtimą gali paskatinti su prasme susiję apribojimai (kai reikia išlaikyti konotaciją), ↑diskurso (↑teksto) stilistika (kai vengiama pasikartojimo) ar norint išgauti tam tikrą stilistinį efektą. Taikant parafrazę visada yra pavojus, jog vertimo kalbos tekste gali atsirasti informacijos, nepateiktos originalo kalbos tekste.

paraštė (angl. *margin*, it. *margine*, pranc. *marge*, vok. *Rand*, rus. *поле*)

Kairėje lapo pusėje vertikalia linija atskirtas 2–3 cm pločio stulpelis, kuriame ↑vertėjas žodžiu savo užrašuose gali pasižymeti svarbiausių kalbos elementus versdamas nuosekliuoju būdu. Dažniausiai paraštėje žymimos jungtys ir kiti elementai, kad pasižymėtų informaciją būtų lengva pastebėti, o tekštą išversti. Tokie elementai gali būti: nuomonės, struktūros elementai (numeravimas, nukrypimas nuo temos ir klausimai), datos, t. y. visa, kas yra svarbu.

pasākymas (angl. *utterance*, it. *enunciato*, pranc. *énoncé*, vok. *Aussage*, rus. *высказывание*)

Sakytinėje kalboje mažiausias šnekos vienetas, prasidedantis ir pasibaigiantis aiškia pauze; nepertraukiama žodžių seka tam tikroje situacijoje.

pasikartojimas (angl. *repetition*, it. *ripetizione*, pranc. *répétition*, vok. *Wiederholung*, rus. *повтор*; *повторение*)

To paties žodžio arba sintaksinės struktūros pavartojimas kelis kartus. Pasikartojimas gali būti vertinga stilistinė priemonė, tačiau var-

tojamas per dažnai gali tapti kliše, skurdinančia žodyną ar menkinančia stilų.

pasyviójį kalbà (angl. *passive language*, it. *lingua passiva*, pranc. *langue passive*, vok. *passive Sprache*, rus. *пассивный язык*)

Kalba, kurią vertėjas supranta ir iš kurios (bet ne iš kurią) geba profesionaliai versti. Ji vadinama vertėjo \uparrow C kalba. Tokių kalbų gali būti daugiau negu viena. Vertėjas jas puikiai supanta, bet aktyviai nevarotoja. Šis terminas paprastai siejamas su \uparrow vertimu žodžiu.

žr. \uparrow aktyvioji kalba

patvirtintasis vertimas (angl. *certified translation*, it. *traduzione asseverata*, pranc. *traduction certifiée; traduction officielle*, vok. *beglaubigte Übersetzung*, rus. *сертифицированный перевод*)

Vertimas su oficialiu notaro, vertimų biuro ar paties vertėjo (jei jis turi tokią teisę) patvirtinimu, kad vertimas atitinka originalą. Oficialus patvirtinimas dažnai reikalingas šių dokumentų vertimams: giminimo liudijimams, santuokos liudijimams, skyrybų dokumentams, medicinos kortelių išrašams, teismo nutartims, oficialiems laiškams ir pan.

páuzės užpildymas (angl. *pause filling*, rus. *заполнение паузы*)

1. Remiantis \uparrow numanymu parenkamų vertimo kalbos žodžių sakymas, siekiant išvengti pauzės ir laukiant, kol kalbėtojas ištars prasmėni vienetą, kurį vertėjas galės išversti. Tokia strategija labai praverčia, kai vertėjas verčia iš kalbos, kuriai būdinga subjekto-objekto-veiksmažodžio (SOV) sintaksinė konstrukcija, į kalbą, kuriai būdinga subjekto-veiksmažodžio-objekto (SVO) sintaksinė konstrukcija. Pradėdamas sakinį neturiningais žodžiais, bendromis frazėmis vertėjas neatsilieka nuo kalbėtojo ir pateikia taisyklingą vertimą.

2. ↑*Vertimo žodžiu* yda, pasireiškianti tuo, kad vertėjas pauzes užpildo nereikšmingais žodeliais ar tiesiog garsų junginiais (*hmmm, aa* ir pan.).

pažodinis vertimas (angl. *literal translation*, it. *traduzione parola per parola*, pranc. *traduction littérale*, vok. *wörtliche Übersetzung; wort-wörtliche Übersetzung*, rus. *дословный перевод; буквальный перевод*)

↑*Vertimo teksto* kūrimas paisant formaliai ↑*originalo teksto* požymių, bet nepažeidžiant ↑*vertimo kalbos* gramatikos taisyklių. Versdami pažodžiui vertėjai siekia išlaikyti kuo daugiau ↑*originalo teksto* savybę, vartoja daug ↑*skolinių* ir nesistengia neutralizuoti originalo kultūros ↑*realijų*. Kai kurie autorai pažodinį vertimą vadina tiesioginiu vertimu.

žr. ↑*kalkiavimas*

pérkēlimas (angl. *direct transfer*, pranc. *report*, rus. *перенос*)

Tam tikrų ↑*originalo kalbos* elementų perkēlimas į ↑*vertimo tekstą*. Vertimo studijų literatūroje jis dar vadinamas ↑*skolinimu*. Tiesiogiai perkeliами gali būti vardai, skaičiai, datos ir simboliai. Perkeliami gali būti žodžiai, žodžių junginiai, sudėtinio sakinio dėmenys (angl. *clauses*) ir savarankiški sakiniai.

žr. ↑*skolinimas*

pirmoji kalbà (angl. *first language*, it. *madrelingua / lingua A*, pranc. *première langue*, vok. *Erstsprache*, rus. *первый язык*)

Asmens ↑*gimtoji kalba*; geriausiai mokama ir paprastai vartojama kalba. Vertėjo žodžiu ↑*A kalba*.

žr. ↑*A kalba*, ↑*gimtoji kalba*, ↑*pagrindinė kalba*

pragmatinė reikšmė (angl. *pragmatic meaning*, pranc. *valeur pragmatique*, rus. *прагматическое значение*)

Subjektyvus (emocinio vertinimo, ekspresyvus, stilistinis ir pan.) ženklo ir žmogaus, kuris tą ženklą vartoja, santykis, stilistiškai aktyvių kalbos elementų reikšmė. Vartodami žodį (kaip ženklą), žmonės suvokia, kad juo gali ne tik pavadinti, bet ir subjektyviai apibūdinti tikrovės objektą, pranešti apie savo santykį su denotatais arba apie savo santykius su kitais žmonėmis. Pavyzdžiui, lietuvių kalbos žodžiai *galva* ir *makaulė*, *burna* ir *srébtuvė*, *verkti* ir *žliumbti*, *pavogti* ir *nukniaukti* atitinkamai žymi tuos pačius denotatus, t. y. turi tas pačias denotacines reikšmes, bet skiriasi santykiais, kurie šiuos kalbos ženklus ir jų denotatus sieja su tuos ženklus vartojančiais žmonėmis. Pragmatinė reikšmė yra siejama su viso pasakymo interpretacija, bendravimo situacijos vertinimu, paties kalbėtojo apibūdinimu ir kalbančiųjų tarpusavio santykių atskleidimu. Mokslinėje literatūroje dar vadinama konotacine, emocine arba socialine reikšme.

praleidimas (angl. *omission*, it. *omissione*, pranc. *omission*, vok. *Auslassung*, rus. *непоняток*)

1. ↑*Originalo tekste* esančios informacijos praleidimas ↑*vertimo tekste*. Kartais vertėjui reikia pasirinkti, kurią informaciją perteikti klausytojui, jeigu, pavyzdžiui, kalbėtojas kalba labai greitai ir pasaiko daug svarbios informacijos. Tokiu atveju vertėjas pasvers, kuri informacija klausytojui svarbesnė, o kitą praleis. Be to, paprastai praleidžiami kalbėtojo neteisingai pradėti sakiniai, dvejonės ar neįkalingi pasikartojimai.
2. ↑*Vertimo žodžiu* klaida, kai vertėjas neperteikia svarbių originalo kalbos teksto informacijos elementų į vertimo kalbą. Tačiau nebūtinai informacija, kurią vertėjas specialiai ar netyčia praleido, visai

dings. Tikėtina, kad tą pačią informaciją kalbėtojas pakartos dar kartą arba ta informacija klausytojams bus ir taip žinoma.

3. Reikšminių originalo teksto elementų praleidimas vertimo tekste; viena iš ↑*transformacijos* rūšių. Vertime paprastai praleidžiami tie žodžiai, kurie semantiniu atžvilgiu yra pertekliniai, t. y. kurių reikšmės gali būti žinomos ar numanomos tekste ir be jų, pvz.: įvardžio praleidimas, dažnai pasitaikantis verčiant iš anglų kalbos į lietuvių kalbą: *You remember I said before that Ackley...* (J. D. Salinger) // *Jei prisimena, pirma pasakojau, kad Eklis...* [RPB 34] Praleidimą pasitaiko ir pragmatiniai sumetimai, pvz.: *He looked down at the manila envelope but left it lying on the oak coffee table where she had placed it.* (Sandra Brown) // *Jis pažvelgė į voką, gulintį ant qžuolinio kavos staliuko, bet jo nepaėmė.* [ŠF 11] (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 598–626)

pridėjimas (angl. *addition*, it. *aggiunta*, pranc. *addition*, vok. *Er-gänzung; Hinzufügung*, rus. *дополнение*)

1. ↑*Vertimo teksto* papildymas ↑*originalo kalbos* tekste nesančia arba numanoma informacija. Vertėjas vienos kalbos vartotojams savaime (ar tariamai) žinomą informaciją pateikia kitos kalbos vartotojams, kurie tos informacijos gali pasigesti. Pavyzdžiui, dėl ↑*originalo* ir ↑*vertimo kalbos* skirtumų ir pragmatinių sumetimų į vertimo kalbą gali būti įterpiama tam tikrų reikšminių vienetų, kurių nėra originale, bet kurie panaudojami siekiant išvengti prasmės nuostolio ar sumažinto pragmatinio efekto. Pridėjimas ypač padeda atskleisti vertimo tekste įvardijamų realių turinių, pvz., sakinyje „...1/3 kepalo itališkos duonos su „Bri“ sūriu“ (H. Fielding) pridėtas žodis *sūris*, nors originalo kalbos tekste yra tik žodis *Brie*, nusakantis vieną sūrio rūšį, ir kuris vienas pats lietuviškame tekste gali būti nesuprastas, arba ... *for*

dessert you got Brown Betty, which nobody ate... (J. D. Salinger) // ... desertui – pudingas „Rudoji Betė“, kurio niekas nesiryždavo valgyti... [RPB 42]

2. Vertimo klaida laikomas ↑vertimo teksto papildymas ↑originalo kalbos tekste nesančia informacija arba stilistika. Nepainioti su ↑eksplikavimu (1 reikšmė). Pavyzdžiu, vertėjai žodžiu dažniausiai prideda papildomos informacijos, kai išgirsta tik sakinio dalį, ir norėdami ją užbaigtį stengiasi vartoti papildomos abstrakčias frazes. Kartais tokie pridėjimai nepageidautinai pakeičia pranešimo prasmę. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 544–597)

žr. ↑eksplikavimas.

priminimo linija (angl. *recall line*, pranc. *ligne de rappel*, rus. *линия-напоминание*)

Linija, brėžiama vertėjo užrašuose ↑nuosekliojo vertimo metu, kai sąvokos kartojasi. Jeigu sąvoka yra greitai pakartojama, užuot ją du kartus užsirašės, vertėjas žodžiu gali nusibrėžti liniją – nuo pirmą kartą paminėtos sąvokos į tą vietą, kur sąvoka turėtų būti paminėta antrą kartą. Priminimo linija turi būti plona ir neturi baigtis rodykle, kad vertėjas nepagalvotų, jog ji žymi priežasties ir pasekmės santykį. Ji taip pat nėra jungtis.

prisiekusysis vertėjas (angl. *sworn translator / interpreter*, it. *interprete / traduttore giurato*, pranc. *traducteur / interprète asservé*, vok. *beeidigter Dolmetscher / Übersetzer; vereidigter Dolmetscher / Übersetzer*, rus. *присяжный переводчик*)

Valstybės įgaliotas asmuo vykdyti vertėjo veiklą patvirtintos kvalifikacijos ribose.

profèsinė kalba (angl. *professional language*, it. *linguaggio settoriale*, pranc. *langue de spécialité*; *LSP*, vok. *Fachsprache*, rus. *профессиональный язык*)

Kalba, kurią vartoja tam tikros (mokslo ar technikos) srities specialistai. Ši sąvoka apima atskiro srities terminiją ir tik jai būdingas sąvokas. Todėl mokslinius ar techninius tekstus turėtų versti tik asmenys, nusimanantys atitinkamoje mokslo ar technikos srityje ir mokantys jos terminiją.

žr. ↑*dalykinė kalba*

profesionalūsis vertimas (angl. *professional interpreting / translation*, it. *traduzione / interpretazione professionale*, pranc. *traduction professionnelle*, vok. *professionelle Übersetzung / professionelles Dolmetschen*, rus. *профессиональный перевод*)

Specialaus pasirengimo įgūdžių ir mokslo reikalaujantis kūrybos aketas, kurio rezultatas – kita kalba adekvačiai, kūrybiškai ir dalykiškai atkurtas ↑*originalo tekstas*.

R

ražinė sántrumpa (angl. *acronym*, it. *acronimo*, pranc. *acronyme*, vok. *Akronym*, rus. *буквенная аббревиатура*)

žr. ↑*akronimas*

rašybos nòrmos (angl. *writing conventions*, it. *regole ortografiche*, pranc. *règles d'orthographe*, vok. *redaktionelle Hinweise*, rus. *нормы правописания; орфографические нормы*)

Taisyklių rinkinys, kuriuo vadovaujamas rašant tekstus. Normos gali būti ortografinės, gramatinės arba tipografinės. Rašybos normos taikomos sutrumpinimams, laiko ir kitoms matų išraiškoms, skaičiams ir simboliams, didžiujų raidžių rašymui, skyrybai, tikrinimams daiktavardžiams, administracinei ir verslo kalbai ir pan.

reàlija (angl. *realia; culture-bound word*, it. *realia*, pranc. *terme culturel; désignateur culturel*, vok. *Realienbezeichnungen*, rus. *реалия*)

Žodžiai ir žodžių junginiai, žymintys tam tikras sąvokas, daiktus, reiskinius, bûdingus tautos, šalies, genties geografinei aplinkai, kultûrai, buičiai ir tokiu bûdu perteikiantys tautinį, vietinį ar istorinį koloritą. Realijos (siekiant tikslumo dar vadinamos realijų pavadinimais) gali bûti perteikiamos ↑*kalkiavimo*, ↑*skolinimo*, ↑*aprašomojo vertimo* ir kitais panašiais bûdais. Jų vertimas vertéjui kartais bûna sunki užduotis.

Realios gali būti skirstomos į šias rūšis:

- geografinės realijos:
 - fizinės geografijos, meteorologijos realijos: *stepė, prerija, džiunglės, fiordas, fenas, tornadas, cunamis*; endeminiai augalai, gyvūnai: *edelveisas, kengūra*;
 - etnografinės realijos:
 - buitis: maistas, gėrimai: *tortilja, sake*; viešosios įstaigos: *taverna, salūnas, pabas, sauna, termos*; apranga, apavas, papuošalai: *kimono, saris, toga, mokasinai, kiltas, sombreras*; būstai, baldai, indai ir kt.: *jurta, iglu, vigvamas, amfora*; transportas: *rikša, fiakras, palankinas, gondola, piroga, kanoja, diližanas*;
 - asmenų pavadinimai pagal darbo rūšį: *brigadininkas, fermeris, grumas, kaubojus*; padargai, namų apyvokos daiktai: *bumerangas, lasas*; darbo organizavimo formos: *kolūkis, ranča, gildija*;
 - menas, kultūra: muzika, šokiai: *lezginka, krakoviakas, tarantela, chorallas, bliuzas*; muzikos instrumentai: *balalaika, tamtamai, kastanjetės, bandža*; teatras: *kabuki, misterija, hepeningas, arlekinas, petruška, kasparas*; atlikėjai: *minezingeris, trubadūras, menestrelis, bardas, geiša, hetera*; mitologija: *trolis, valkirija, elfas, gnomas, smėlio žmogus*; folkloras: *saga, runa, čiastuška, jodlieriavimas*; kita: *ikebana, origamis*;
 - papročiai, ritualai: *charakiri, vendeta, tamada, bruderšaftas, penktos valandos arbatėlė, taikos pypkė*;
 - šventės, žaidimai: *Padėkos diena, Helovynas; fiesta, korida, toreadoras; kriketas, tarokas*;
 - etniniai objektai: etnonimai: *bantu, baskai, apačiai, majai, aborigenai*; tautybių pravardės: *koknis, fricas, chocholas, kacapas*; asmenų pavadinimai pagal gyvenamąją vietą: *gaskonas, gabrovietis*;

- matai ir pinigai: *colis, pēda, aršinas, jardas, akras, mylia, vartas, pūdas, kvorta; rublis, kapeika, lira, talentas, frankas, santimas, peseta.*

redagāvimas (angl. *revising; copy editing*, it. *revisione*, pranc. *révision*, vok. *Revision; Korrekturlesen*, rus. *редактирование*)

Išversto teksto parengimas platinimui arba publikavimui, taisant, koreguojant, skaitant parengtą maketą. Ši darbą atliekantis asmuo, profesionalas ar mègėjas, vadinamas redaktoriumi. Taisomos kalbos, stiliaus klaidos, su autoriumi arba vertėju gali būti aptariamas ir tobulinamas teksto prasminių dalykų pateikimas.

registras (angl. *register*, it. *registro*, pranc. *registre*, vok. *Register*, rus. *регистр*)

Kalbos formalumo lygmuo, tinkamas tam tikrai socialinei situacijai. Formalumo lygi lemia kalbos stilius, tonas ir vartojami žodžiai. Kalboje paprastai skiriami tokie registrai: familiarusis (žemasis), neformalusis (neutralusis), formalusis (aukštasis).

rèlinis vertimas (angl. *relay interpreting*, it. *relais*, pranc. *relais*, vok. *Relaisdolmetschen*, rus. *перевод через реле*)

↑*Sinchroninis vertimas*, pranešimą verčiant ne tiesiogiai iš ↑originalo kalbos, bet per ↑tarpinę kalbą, t. y. verčiant pranešimo vertimą kita kalba ar kitomis kalbomis. Pavyzdžiu, jei delegatas kalba tokia kalba, kuri nèra kabinoje dirbančio vertėjo ↑aktyvioji kalba, tas vertėjas gali prisijungti prie kitos kabinos, kurioje verčiama į jo mokamą kalbą ir versti iš pastarosios. Tokiu atveju vertėjas verčia ne iš originalo kalbos, o iš tarpinės vertimo kalbos. Jis turi būti itin aukštos kvalifikacijos, nes verčiant ne iš originalo kalbos didėja krai-

dū rizika, sulėtėja vertimo procesas, gali nukentėti verčiamos informacijos kokybė. Vis dėlto vertimas per tarpinę kalbą yra vienintelis būdas komunikacijai užtikrinti, kai vartojamos retesnės kalbos.

reziumāvimas (angl. *summarised rendition*, pranc. *interprétation sommaire*, rus. *резюмирование*)

↑*Vertimas* žodžiu pateikiant sutrumpintą ir apibendrintą teksto ↑*originalo kalba* versiją. Toks vertimo būdas negali būti naudojamas, pavyzdžiui, per teisinius dalyko aspektus nagrinėjančius susitikimus ar posėdžius.

S

sākinio daliēs (pa)keitimas (angl. *clause structure change*, pranc. *changement syntaxique*, vok. *Satzbauwechsel*, rus. *изменение части предложения*)

žr. *sintaksinės funkcijos (pa)keitimas*

sāvinimas (angl. *domestication*, it. *domesticazione*, pranc. *stratégie de domestication*, vok. *einbürgende Strategie*, rus. *доместикация*)

Vertimo polinkis ar strategija, vertėjui vengiant išlaikyti originalo kalbos kitoniškumą ir stengiantis perteikti svetimos kultūros dalykus juos modifikuojant, darant savais vertimo kalbos auditorijai. Pavyzdžiui, nuogąstaudama, kad svetimi asmenvardžiai gali trikdyti komunikaciją, verstinėje knygelėje vaikams vertėja pakeičia veikėjų vardus adresatui įprastesniais lietuviškais vardais: *This is Mrs. Boot, the farmer. She has two children, called Poppy and Sam...* (Minna Lacey) // *Teta Adelė yra ūkininkė. Ji turi du vaikus – Levutę ir Simą.* [GKn 4] (žr. Pažūsis 2014).

žr. ↑*svetiminimas*

semántinis (pa)keitimas (angl. *semantic shift*, it. *cambiamento semantico*, pranc. *changement sémantique; changement de signification; changement de sens*, rus. *семантическая замена*)

↑Originalo kalbos leksinių vienetų (žodžių ar pastovių žodžių junginių) pakeitimas tokiais vertimo kalbos leksiniais vienetais, kurie iš tikrujų nėra jų tikri žodyniniai atitikmenys, t. y. atskirai, be konteksto

paimti, jie turi kitokią denotacinę reikšmę negu jais pakeičiami originalo kalbos leksiniai vienetai. Bene dažniausiai minimos trys (leksinių) semantinių pakeitimų rūšys: ↑*konkretizacija*, ↑*generalizacija* ir pakeitimai, grindžiami priežasties ir pasekmės santykiu (priežastis pakeičiama pasekme ir pasekmė pakeičiama priežastimi).

siimbolis (angl. *symbol*, it. *simbolo*, pranc. *symbole*, vok. *Symbol*, rus. *символ*)

Bet koks ženklas, žymintis sąvoką vertėjo užrašuose. Simbolis gali būti paveikslėlis, žodis, kelios raidės ar viena raidė. Simboliais žymimos sąvokos, o ne žodžiai. Simboliai yra naudojami todėl, kad juos galima užrašyti greičiau ir paprasčiau nei žodžius. Kadangi kiekvienas simbolis reiškia sąvoką, o ne žodį, jų vartojimas padeda išvengti pažodinio vertimo. Keletas simbolių pavyzdžių:

0 – Valstybė § – Teisė Δ – Pokytis Σ – Energetika
 Ψ – Žemės ūkis Π – Politika β – Biudžetas ♀ – Moteris
 ♂ – Vyras

simetrinis kalbų režimas (angl. *symmetric regime*, it. *regime linguistico simmetrico*, pranc. *régime linguistique symétrique*, vok. *symmetrisches Sprachregime*, rus. *симметричный языковой режим*)
 žr. ↑*baigtinės aprėpties kalbų režimas*

sinchroninio vertimo įranga (angl. *simultaneous interpreting equipment*, it. *impianti per interpretazione simultanea*, pranc. *materiel d'interprétation simultanée*, vok. *Simultandolmetschanlage*, rus. *оборудование для синхронного перевода*)

Sinchroniniam vertimui naudojama įranga. Paprastai ją sudaro ↑*sinchroninio vertimo kabina*, ↑*ausinės*, ↑*mikrofonai*, stiprintuvai ir val-

dymo pultai, taip pat konferencijos dalyvių siūstuvai, imtuvai, ausinės. Pranešėjo kalba per mikrofoną perduodama į centrinį valdymo pultą ir vertėjų pultus. Pagal vertėjų pultų išdėstymo vietą galimi du įrangos variantai:

- vertėjų pultai ↑kilnojamosiose synchroninio vertimo kabinose;
- vertėjų pultai ↑stacionariosiose synchroninio vertimo kabinose.

Kiekvienas renginio, per kurį teikiamos synchroninio vertimo paslaugos, dalyvis turi nešiojamąjį pultelį su ausinėmis klausytis vertimo. Norima vertimo kalba pasirenkama pultelyje esančiu kanalų perjungikliu su rodytuvu ir klausomasi per ausines.

sinchrōninis vertimas (angl. *simultaneous interpreting*, it. *interpretazione simultanea*, pranc. *interprétation simultanée*, vok. *Simultandolmetschen*, rus. *сynchronousный перевод*)

↑Vertimo žodžiu rūšis. Kalbėtojas posėdžių salėje kalba į mikrofoną ↑originalo kalba, o vertėjas jo sakytinį tekštą girdi per ausines ir beveik tuo pat metu ar tik šiek tiek atsilikdamas persako jo minčius į mikrofoną ↑vertimo kalba. Posėdžių salėje sėdintys delegatai pasirenka reikiamą kanalą, kad galėtų per ausines klausytis vertimo norima kalba.

Amerikiečių IBM bendrovė radijo inžinieriaus Haroldo Finlio vardu synchroninio vertimo būdą užpatentavo 1926 m. Iki Antrojo pasauliniuo karo sinchroniškai kartais versta Šveicarijoje, Olandijoje, dvikalbiame Belgijos parlamente. Tačiau profesine vertėjų veiklos rūšimi jis tapo tik pokariu. Profesionalaus synchroninio vertimo pradžia siejama su Niurnbergo procesu, per kurį buvo teisiami nacistiniai karo nusikaltėliai.

Bene pirmoji Lietuvoje organizuota daugiakalbė synchroninio vertimo grupė, kurią sudarė Vilniaus universiteto užsienio kalbų katedrų

dėstytojai, dirbo 1979 m. per iškilminges posėdį Operos ir baletų teatro rūmuose Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejaus proga. Pra- nešėjų kalbos buvo sinchroniškai verčiamos į rusų, anglų, vokiečių ir lietuvių kalbas.

Palyginti su *↑nuosekliuoju vertimu*, synchroninis vertimas padeda taupytį laiką. Dar vienas jo pranašumas yra tas, kad iš karto daug žmonių gali klausytis vertimo keliomis kalbomis. Tačiau synchroniniui vertimui reikia specialios techninės įrangos. Be to, tai yra labai įtemptas darbas, todėl kabinoje turi dirbtį mažiausiai du vertėjai, galintys versti į tą pačią kalbą. Be visiems vertėjams žodžiu būtinų bendravimo ir įsiminimo įgūdžių, sinchroniškai verčiantiems vertėjams dar reikia:

- greitos reakcijos ir gebėjimo greitai perteikti tekštą taisyklinga vertimo kalba;
- gebėjimo kontroliuoti savo kalbėjimą ir tuo pačiu metu įdėmiai klausytis kalbėtojo, kad būtų užtikrinama, jog tekstas vertimo kalba sutampa su originalo kalbos tekstu;
- ištvermės, kurios reikia norint susidoroti su stresu, įtampa ir nuovargiu.

sinchrònino vertimo kabinà (angl. *booth*, it. *cabina*, pranc. *cabine*, vok. *Kabine*, rus. *переводческая кабина*)

↑Synchroniniam vertimui pritaikyta kabina; vertėjų žodžiu darbo vieta. Tokioje kabinoje paprastai būna įrengta *↑synchroninio vertimo įranga*. Iš kabinų turi būti gerai matoma tai, kas vyksta renginio patalpoje. Jos turi būti patogios, nelaidžios garsui, kondicionuojamos, gerai apšvietos, jose turi būti patogios kėdės, o iš vidaus turi būti gerai, be kliūčių matomi visi konferencijos dalyviai. Gali būti *↑stacionarioji* arba *↑kilnojamoji synchroninio vertimo kabina*. Ji turi

atitikti ISO 2603 arba 4043 standartus. Vienam konferencijoje vartojamų kalbų deriniui skiriama viena vertimo kabina, po vieną valdymo pultą, ↑*mikrofoną* ir po vienerias ↑*ausines* kiekvienam kabinoje dirbančiam vertėjui.

sinchròninio vertímo kabínos ètika (angl. *booth manners; etiquette*; rus. *этика переводчика при работе в кабине*)

Vertėjų elgsena dirbant ↑*synchroninio vertimo kabinoje*: punktualumas, tinkamas dokumentų parengimas, tinkama apranga, asmeninė higiena, diskretiškumas, bendaradarbiavimas ir sutarimas su ↑*vertėju porininku*. Synchroninio vertimo kabinos etika labai svarbi, nes vertėjai dažnai keliais valandas turi dirbtį kartu vienoje nedidelėje uždaroje erdvėje.

sinonìmas [lot. *synonymum*, gr. *συνώνυμος* „bendravardis“] (angl. *synonym*, it. *sinonimo*, pranc. *synonyme*, vok. *Synonym*, rus. *синоним*) Tokią pačią arba artimą reikšmę turintis, tačiau kitaip skambantis žodis. Pavyzdžiu, *kalbēti – plepēti – porinti – postringauti – pliurpti*; *žirgas – arklys – kuinas*. Vienas iš svarbiausių sinonimų požymiu – jų tarpusavio pakeičiamumas: tam tikruose kontekstuose vieną sinonimą galima pakeisti kitu, iš esmės neiškreipiant pasakymo prasmės. Pavyzdžiu, sakinio *Žmonės dažnai barasi* tarinį nesunkiai galima pakeisti žodžiais *kivirčiasi, riejasi, vaidijasi*, o jo prasmė liks iš esmės nepakitusi (Jakaitienė 2010, 121). Šis požymis labai svarbus vertimo praktikoje, nes būtent dėl žodžių prasmės tapatumo arba panašumo vertėjas turi galimybę pasirinkti tinkamiausią atitikmenį vertimo kalboje.

žr. ↑*antonimas*

sintaksinės funkcijos (pa)keitimas (angl. *shift of syntactic function*, pranc. *changement de la fonction syntaxique*, rus. *изменение синтаксической функции*)

↑Gramatinio pakeitimo tipas, grindžiamas vertimo ↑transformacija, kurią atlikus a) temos vaidmenį ↑originalo kalbos sakinyje atliekantis subjektas, (ne)tiesioginis objektas, predikatas ir aplinkybė (adjunktas) atlieka kitokią sintaksinę funkciją ↑vertimo kalbos sakinyje; b) vertimo kalboje pakeičiamas viso originalo kalbos sakinio arba sudėtinio sakinio dėmėns gramatinis statusas (sintaksinė funkcija). Keičiant sakinio dalis, žodžiai ir jų grupės vertimo tekste įgyja kitokias sintaksines funkcijas, skirtingas negu jų atitinkmenys originalo tekste – kitaip tariant, pertvarkoma sakinio sintaksinė struktūra. Daugelį sakinio dalių pakeitimų lemia originalo kalbos ir vertimo kalbos sintaksės skirtumai, dėl kurių šie pakeitimai vertime yra dėsninių ir neišvengiamų, pvz.: *His head ached...* (Jack London) // *Gélė galvą...* [MI 199]; *Sara was surprised by the question.* (Karin Slaughter) // *Klausimas Sarą nustebino.* [BN 11] Kiti sakinio dalių pakeitimai nėra privalomi, bet galimi dėl išverstų sakiniių sinonimiškumo, pvz.: ...*she'd enjoyed David's company.* (Aprilynne Pike) // ...*Deivido draugija* jai patiko. [Spa 14] (plg.: ...ji džiaugėsi Deivido draugija). (Išsamiau žr. Pažūsis 2014)

žr. ↑aktualioji sakinio skaida, ↑antoniminis vertimas, ↑konversinis vertimas

skaidymas (angl. *splitting*, it. *segmentazione*, pranc. *disjonction*, vok. *Segmentierung*, rus. *членение*)

1. ↑Sinchroninio vertimo strategija, pagal kurią iš vieno didelio prasminio vieneto (pvz., sakinio ar sakinio dalies) padaromi keli mažesni. Skaidant didelį prasminį vienetą, trumpam sumažinama atminties

apkrova, „atsikratoma“ vieno segmento po kito, bet, kita vertus, vėliau atmintis gali būti dar labiau apkraunama, kai suskaidyti segmentai pabaigoje turi būti sujungiami į vieną loginę visumą.

2. ↑*Vertimui raštu* (arba rašytiniam vertimui) būdingas saknio dalijimas į du (arba kelis) atskirus sakinius, vadinamas saknio skaidymu (angl. *sentence splitting*). (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, 472–477)

skolinimas (angl. *borrowing*, it. *prestito*; *estraneamento*, pranc. *emprunt*, vok. *Entlehnung*, rus. *заимствование*)

Žodžio ar didesnio vertimo vieneto perkėlimas iš ↑*originalo kalbos* į ↑*vertimo kalbą* dėl to, kad vertimo kalba neturi leksinio atitikmens arba dėl stilistinių ar retorinių priežasčių.

skopos teorija [gr. *skopos* „ tikslas“] (angl. *skopos theory*, it. *teoria dello skopos*, pranc. *théorie du skopos*, vok. *Skopostheorie*, rus. *теория сконока; сконос-теория*)

Vertimo teorija, pagal kurią ↑*vertimo tekstas* turi būti kuriamas atsižvelgiant į jo paskirtį, todėl vertėjas renkas ↑*vertimo strategijas* ir būdus pagal tai, koks vertimo tikslas, kartais net paaukodamas kai kurias ↑*originalo teksto* ypatybes. Šios teorijos užuomazgos aptinkamos XX a. 8-ajame dešimtmetyje paskelbtuose vokiečių kalbininkės Katharinos Reiss tekštų tipologijos darbuose, bet dažniausiai ji siejama su kito vokiečių mokslininko, Hanso Vermeerio, vardu. *Skopos* teorija yra viena iš įtakingiausių šiuolaikinių vertimo teorijų. Funkcinis požiūris į vertimą iš esmės atvėrė naujus kelius vertimo teksto sampratai. Originalo tekstas nelaikomas tam tikra norma, nustatantčia, kokia bus vertimo teksto funkcija ar koks turi būti vertimo teksto tikslas. Teigiama, kad galimi skirtinių to paties teksto vertimai, ir šiuo atveju kalbama ne apie vertimo sinonimiją, o apie galimybę iš

tiesų skirtingai versti tą patį tekstą. Be to, originalo teksto ir vertimo teksto paskirtis taip pat nebūtinai sutampa. Tokio skirtumo pavyzdys gali būti suaugusiems skirto kūrinio vertimas vaikams. (Išsamiau žr. Černiuviénė 2013, 117–119)

stacionariójis sinchróninio vertímo kabinà (angl. *fixed booth*, it. *cabina fissa*, pranc. *cabine fixe*, vok. *fest eingebaute Dolmetschkabine*, rus. *стационарная переводческая кабина*)

Konferencijų salėje pastoviai įmontuota ↑vertimo kabina. Stacionariosios sinchroninio vertimo kabinos turi atitikti ISO 2603 standartą. žr. ↑kilnojamoji synchroninio vertimo kabina

stalinié sinchróninio vertímo kabinà (angl. *tabletop booth*, it. *cabina di interpretazione di piano d'appoggio*, rus. *настольная переводческая кабина*)

Ant stalo pastatomas plastikinis gaubtas ↑garso izoliacijai tarp vertėjų ir auditorijos užtikrinti. Tokios kabinos naudotinos tik tada, kai labai gera garso izoliacija nėra būtina, o ↑kilnojamoji synchroninio vertimo kabina užima per daug vienos.

struktūrinis numānymas (angl. *structural anticipation*, rus. *структурная антиципация*)

↑*Numanymas* vertimo kalbos tekste pasirenkant tokią saknio struktūrą, kuri leidžia sulaukti kalbėtojo ištariamo esminio prasminio vieneto. Dažniausiai svarbiausias prasminis vienetas yra veiksmažodis. Vertėjas gali versti kitus prasminius vienetus, laukdamas, kol kalbėtojas ištars veiksmažodį arba kol iš konteksto bus aišku, ką kalbėtojas nori pasakyti, pavyzdžiui, verčiant iš vokiečių kalbos, kurioje iprasta veiksmažodžio vieta sakinyje yra jo gale.

subtitrāvimas (angl. *subtitling*, it. *sottotitolaggio*, pranc. *sous-titrage*, vok. *Untertitelung*, rus. *субтитрирование*)

Nedubliuotų filmų dialogų ir replikų vertimas bei jo rodymas kadro apačioje.

subtitrai (angl. *subtitles*, it. *sottotitoli*, pranc. *sous-titres*, vok. *Untertitel*, rus. *субтитры*)

Išversti nedubliuotų filmų dialogų ir replikų įrašai, rodomi kadro apačioje.

svetiminimas (angl. *foreignization*, it. *straniamento*, pranc. *stratégie d'altérisation / exotisation*, vok. *Verfremdung*, rus. *форенизация*)

Vertimo polinkis ar strategija, kuria siekiama išsaugoti ↑originalo teksto vienetą vertimo tekste be jokių pakeitimų, kartais vadinamas ir *išsaugojimu* (angl. *preservation*). Pavyzdžiui, svetiminimo apraiška gali būti laikomas oro temperatūros nurodymas lietuviškame vertime ne pagal Celsijaus (*Celsius*), o pagal Farenheito (*Fahrenheit*) skale, t. y. kaip angliskame originalo tekste. Svetiminimui priešpriešinamas ↑*savinimas*.

svetimybė (angl. *barbarism*, it. *barbarismo*, pranc. *barbarisme*, vok. *Barbarismus*, rus. *варваризм*)

Iš kitų kalbų paskolintas žodis ar posakis, akivaizdžiai prieštaraujantis savos kalbos normoms (paprastai turintis tinkamų savų atitikmenų), neigiamai įvertintas skolinys, pvz., iš vokiečių kalbos *deķis* (=užtiesalas), *baumkuchenas* (=šakotis, raguotis), *šlipsas* (=kaklaraištis), iš rusų kalbos *samagonas* (=naminė), *nakleika* (=lipdukas), *nariadas* (=paskyra), *čainikas* (=arbatinukas).

Š

šnibždamasis vertimas (angl. *whispering interpreting*, it. *chuchotage*, pranc. *chuchotage*, vok. *Flüsterdolmetschen*, rus. *шепчущий переводчик*)
↑*Synchroninis vertimas*, vertėjo tyliai sakomas klausytojui į ausį.
Šnibždamasis vertimas gali būti skirtas tik keliems kartu sėdintiems ar stovintiems klausytojams. Juo daugiausia naudojamas per dvišalius susitikimus ar grupėse, kuriose tik keli klausytojai nesupranta vartojamos kalbos. Šnibždamasis vertimas dažnai pasitelkiamas vietoj ↑*nuosekliojo vertimo*, siekiant taupyti laiką. Kartais šnibždantis vertėjas naudojasi ausinėmis, kad kuo geriau girdėtų kalbėtojo balsą. Dažnas ar ilgesnis kalbėjimas pašnibždomis gali labai pakenkti vertėjų balso stygoms, todėl jis gali būti naudojamas tik retai ir neilgai.

T

taĩsymasis (angl. *repair*, it. *autocorrezione*, pranc. *correction*, vok. *Selbstkorrektur*, rus. *самоисправление*)

Paties ↑vertėjo žodžiu padarytos klaidos ar pateiktos neteisingos informacijos (pa)taisymas ↑vertimo žodžiu metu. Taisydamasis vertėjas tikslina savo vertimą, norėdamas išvengti ↑dviprasmybės, pakeisti netinkamą terminą ar ištaisyti klaidą. Taisymasis laikomas viena iš nenumatyti atvejų strategijų, kuri yra taikoma tiek synchroniniame, tiek nuoseklajame vertime. Manoma, kad taisymasis yra vertėjo savikontrolės apraiška. Tačiau taisydamasis vertėjas gali ne tik gerinti, bet ir bloginti vertimo kokybę, ypač jei taisosi dažnai arba jei taisytis néra būtina (pavyzdžiui, taisydamasis pavartoja sinonimą). Tyrėjai teigia, kad vertėjai pastebi daugiau savo klaidų ir dažniau taisosi versdami į gimtąją kalbą negu į užsienio kalbą.

taĩsymasis nutráukiant pasãkymą (angl. *mid-articulatory repair*, rus. *самоисправление по ходу высказывания*)

↑*Taisymasis* vertėjui jau pradėjus sakyti, bet dar nebaigus ištarti viso žodžio ar frazės. Vertėjas stabteli ir pasitaito. Taisymasis vyksta žodžio lygmeniu, kadangi vertėjas sustoja neištaręs žodžio iki galo ir ji pakeičia kitu žodžiu. Taisomasi dažniausiai dėl fonetinių klaidų: arba dėl to, kad vertėjas netaisyklingai pradeda tarti žodį, arba dėl to, kad pradeda žodį, kuris skamba labai panašiai, bet supranta, kad tai netinkamas žodis. Tokie taisymaisi visada akivaizdūs.

žr. ↑*akivaizdusis taisymasis*

taisymasis po pasākymo (angl. *post-articulatory repair*, rus. *самоисправление после высказывания*)

↑ *Taisymasis* pasakius neteisingai išverstą segmentą. Gali būti skiriamai šie taisymosi po pasakymo tipai: tikslinamasis taisymasis, taisymasis dėl klaidos, taisymasis dėl netinkamos žodžių tvarkos.

taisymasis prieš pasākymą (angl. *pre-articulatory repair*, rus. *самоисправление перед высказыванием*)

↑ *Taisymasis* dar nepasakius žodžio ar frazės vertimo. Vertėjas sustoja, pagalvoja ir toliau verčia nuo tos vietas, kur sustojo. Taigi pats vertimas nenutrūksta, nors vertėjas ir padaro pauzę. Ši pauzė dažnai užpildoma vadinamaisiais kalbėjimo sklandumo trikdžiais (pvz., *mm, aa* ar pan. garsais). Tokius pasitaisymus gali būti sunku pastebeti, nes pats procesas vyksta vertėjo galvoje.

tarpinė kalba (angl. *pivot language*, it. *lingua pivot*, pranc. *langue pivot*, vok. *Pivot-Sprache*, rus. *язык-посредник*)

↑ *Vertimo kalba*, iš kurios verčiama žodžiu į kitą kalbą ar kitas kalbas. Pavyzdžiui, jeigu kalbėtojas kalba lietuviškai, lietivių kalbos vertėjai gali versti į kurią nors negimtają kalbą (pvz., anglų), kuri kitų kalbų vertėjams, nemokantiems lietivių kalbos, bus tarpinė kalba. Iš jos jie vers į savo gimtasių kalbas. Tokiu atveju anglų kalba atlieka tarpinės kalbos vaidmenį.

žr. ↑ *relinis vertimas*, ↑ *vertėjas vedlys*

tarpinstitūcinis akreditācijos testas (angl. *inter-institutional accreditation test*, it. *prova interistituzionale di accreditamento*, pranc. *test d'accréditation interinstitutionnel*, vok. *inter-institutioneller Auswahltest*, rus. *межинституциональный аккредитационный тест*)

Testas, kurį reikia išlaikyti norint tapti laisvai samdomu vertėju žodžiu Europos Sajungos institucijose.

žr. ↑*akreditacijos testas*

tèchninis darbuotojas (angl. *technician*, it. *tecnico*, pranc. *technicien*, vok. *Techniker*, rus. *технический работник*)

Darbuotojas, atsakingas už vertimo (žodžiu) metu naudojamą techniką ir tinkamą jos funkcionavimą. I ji žiūrima kaip į vertėjo pagalbininką, su kuriuo vertėjas turi bendradarbiauti.

tèchnikos sritiês vertėjas (angl. *technical translator*, it. *traduttore tecnico*, pranc. *traducteur en milieu technique*, vok. *technischer Übersetzer*, rus. *технический переводчик*)

Vertėjas, turintis specialių technikos žinių ir patirties versti technikos sričių, tokią kaip aviacija, inžinerija, telekomunikacijos ir pan., tekstu, techninę dokumentaciją, instrukcijas.

tèchnikos sritiês vertimas (angl. *technical translation*, it. *traduzione tecnica*, pranc. *traduction en milieu technique*, vok. *technisches Übersetzen*, rus. *технический перевод*)

Tekstų iš įvairių technikos sričių ir techninės dokumentacijos vertimas.

tēsės sritiês vertėjas (angl. *legal interpreter / translator*, it. *interprete / traduttore giuridico*, pranc. *interprète / traducteur juridique*, vok. *Rechtsübersetzer / Rechtsdolmetscher*, rus. *юридический переводчик*)

Vertėjas raštu arba žodžiu, turintis teisės žinių ir verčiantis raštu teisinius dokumentus arba žodžiu per dalykinius susitikimus teisės klausimais.

tėisės sritių vertimas (angl. *legal interpreting / translation*, it. *traduzione giuridica*, pranc. *interprétation / traduction juridique*, vok. *Rechtsübersetzen / Rechtsdolmetschen*, rus. *юридический перевод*)
Tekstų teisės temomis ir teisinių dokumentų ↑vertimas raštu arba ↑vertimas žodžiu per dalykinius susitikimus teisės klausimais.

tėisininkas lingvistas (angl. *lawyer-linguist*, it. *giurista linguista*, pranc. *juriste linguiste*, vok. *Rechts- und Sprachsachverständiger*, rus. *юрист-лингвист*)

Universitetinį teisinį išsilavinimą turintis asmuo, puikiai mokantis vieną ES oficialiąjį kalbą ir gerai mokantis dar bent dvi kitas ES oficialių kalbas, ES institucijoje atliekantis labai svarbų vaidmenį teisėkūros procese. Turėdami teisinių tekstų rengimo, vertimo, tikrinimo ar peržiūrėjimo patirties, tėisininkai lingvistai užtikrina, kad nauji ES teisės aktai kiekviena ES oficialiaja kalba reikštų tą patį.

teismų vertėjas (angl. *court interpreter*, it. *interprete forence*, pranc. *interprète juridique; interprète judiciaire; interprète auprès des tribunaux*, vok. *Gerichtsdolmetscher*, rus. *судебный переводчик*)

Teismo proceso metu dirbantis ↑vertėjas žodžiu.

tekstas (angl. *text*, it. *testo*, pranc. *texte*, vok. *Text*, rus. *текст*)

1. Užrašyta kalba ar jos fragmentas.
2. Prasmės siejamų sakinių visuma, laikoma didžiausiu kalbos vienetu. Tekstus galima klasifikuoti pagal funkcinį stilių, pvz., grožinis, techninis, publicistinis, mokslinis ir pan.; pagal žanrus, pvz., grožinės literatūros žanrai: romanas, poema, novelė ir pan.; pagal pragmatinius tikslus: kelionių aprašymai, ataskaitos, pranešimai; taip pat pagal paskirtį: įtikinamieji, aptariamieji, informaciniai ir pan. tekstai.

Kadangi kalba funkcionuoja dviem formomis – rašytine ir sakybine, skiriami rašytiniai ir sakytiniai tekstai.

teksto funkcija (angl. *text function*, it. *funzione testuale*, pranc. *fonction de texte*, vok. *Textfunktion*, rus. *функция текста*)

Dominuojanti sakytinio ir rašytinio teksto komunikacinė paskirtis. Teksto funkcija nurodo, kaip vienos kalbinės bendruomenės klausytojai ar skaitytojai turi suprasti ir vertinti kurį nors tekstą. Skiriama informacinė, apeliacinė, obligacinė, kontaktinė, deklaracinė, estetinė teksto funkcijos. Tekstas dažnai turi keletą funkcijų, iš kurių viena yra dominuojanti. Pvz., reklama turi apeliacinę (*pirk šį produktą*), informacinę (*šis produktas turi tokią savybių*) ir estetinę funkcijas.

terminas (angl. *term*, it. *termine*, pranc. *terme*, vok. *Terminus*, rus. *термин*)

Leksinis vienetas, kurį sudaro vienas arba keli žodžiai ir kuriuo nusakoma tam tikros srities sąvoka. Terminas standartizuojamas, teikiamas visuomenei vartoti, įtraukiamas į terminų žodynus.

terminijà (angl. *terminology*, it. *terminologia*, pranc. *terminologie*, vok. *Terminologie*, rus. *терминология*)

Tam tikros srities terminų visuma, turinti garantuoti visiems vienodai suprantamą dalykinį bendravimą.

terminologas (angl. *terminologist*, it. *terminologo*, pranc. *terminologue*, vok. *Terminologe*, rus. *терминолог*)

Asmuo, sistemingai tiriantis tam tikros srities sąvokų pavadinimus (↑*terminus*). Jis turi išmanyti tam tikrą mokslo ar technikos sritį ir turėti lingvistinių žinių.

terminologija (angl. *terminology*, it. *terminologia*, pranc. *terminologie*, vok. *Terminologie*, rus. *терминология*)

Mokslas, tiriantis įvairių dalykinių sričių ↑*terminijos* struktūrą, kūrimą, raidą, vartoseną ir tvarkybą.

teřminų bánkas (angl. *term bank*, it. *banca dati terminologica*, pranc. *banque de terminologie*, vok. *Terminologiedatenbank*, rus. *терминологический банк*)

Duomenų bankas, kuriamė laikomi terminologiniai duomenys.

teřminų tvarkýba (angl. *terminology management*, pranc. *gestion de la terminologie*, rus. *нормирование терминологии*)

Sisteminis terminų tvarkymas, jų kaupimas ir saugojimas, dažniausiai panaudojant terminų tvarkybos programas.

tiesioginis vertimas (angl. *direct translation*, it. *traduzione diretta*, pranc. *traduction directe*, vok. *Direktübersetzung*, rus. *прямой перевод*)
žr. ↑*kalkiavimas*

tikslinė auditòrija (angl. *target audience*, it. *destinatario*, pranc. *destinataire*, vok. *Adressat*, rus. *целевая аудитория*)

Asmuo ar asmenų grupė, kuriems skirtas išverstas rašytinis arba sakytinis tekstas.

transformācija [lot. *transformatio* „pavertimas, pavirtimas, keitimas“] (angl. *transformation*, it. *trasformazione*, pranc. *transformation*, rus. *трансформация*)

1. Žodžio ir sakinio lygmenyje vertėjo atliekami kalbiniai veiksmai, kuriais siekiama pertiekti ↑*originalo teksto* prasmę ↑*vertimo teksto*.

te, pakeičiant sakinio struktūrą arba jo leksinę sudėtį. Dar vartoja-
mas terminas *vertimo perdara*. Vertimo perdaras (transformacijas)
skirstome į tris tipus: a) *pakeitimai* (angl. *shifts*), b) *pridėjimai*
(angl. *additions*), c) *praleidimai* (angl. *omissions, deletions*). Toks
skirstymas yra gana apytikris ir sutartinis. Kartais viena ar kita verti-
mo perdara (transformacija) gali būti priskirta ir vienam, ir kitam ti-
pui. Pavyzdžiui, jungtuko ryši turinčio sakinio pakeitimas bejungtu-
kiu sakiniu gali būti vienodai pagrįstai laikomas ir pakeitimu (vienna
sintaksinio ryšio rūšis keičiama kita), ir praleidimu (praleidžiamas
originalo tekste esantis jungtukas). Be to, ypač svarbu pabrėžti, kad
šeie trys pagrindiniai vertimo transformacijų tipai retai būna „gryno
pavidalo“: paprastai vieno tipo vertimo perdara neretai yra derinama
su kokia nors kita kitokio tipo perdara ir sudaro mišraus, sudėtinio,
kompleksinio pobūdžio vertimo perdaras (transformacijas). Be to,
į kiekvieną perdarą galima žiūrėti kaip į *pažodinio (kopijuojamo-*
jo) vertimo būdo atmetimą. Perdarų (transformacijų) imamasi dėl to,
kad pažodinis vertimas yra negalimas, o jeigu galimas – tai nenatū-
ralus, nesklandus, stilistiškai nepriimtinės, netinkamas komunikaci-
naias (arba pragmatinius), ideologinius ar kultūros sumetinius. Ver-
timos perdarų (transformacijų) kategorija aprėpia viską, kas, atrodytų,
nukrypsta nuo pažodinio vertimo, ir leidžia sukonkretinti *laisvojo*
vertimo (t. y. nepažodinio) sąvokos turinį. (Apie kiekvieną perdaros
rūšį išsamiau žr. Pažūsis 2014)

2. Sudėtingos originalo kalbos struktūros supaprastinimas ar perfra-
zavimas į tokią, kurią paprasčiau išversti verčiant žodžiu.

transkripcija [lot. *transcriptio* „perrašymas“] (angl. *transcription*, it.
trascrizione, pranc. *transcription*; *transcodage*, vok. *Transkription*,
rus. *транскрипция*)

1. Kalbos elementų (garsų, fonemų) tikslus užrašymas specialiu raštu, naudojant dirbtines ar iš kitų abécelių paimtas raides, diakritinius ženklus, pvz., žodis *kirsdavo* fonetine transkripcija (taip, kaip tariaamas) užrašomas taip: [k'iřzdavo].
2. Kitų kalbų tikrinių vardų, geografinių pavadinimų ir mokslo terminų formos perteikimas savos kalbos raidėmis.

tròpas (angl. *trope*, it. *tropo*, pranc. *trope*, vok. *Tropus*; *Trope*, rus. *мпон*)

Stilistinė kalbos priemonė, kurią sudaro žodžio, jo formos ar pasakoymo pavartojimas perkeltine reikšme, paprastai siekiant meninių tikslių. Būdingiausi reikšmės perkėlimai yra ↑*metafora* ir ↑*metonimija*.

U

užrašų technika (angl. *note-taking*, it. *presa di note; presa di appunti*, pranc. *prise de notes*, vok. *Notizentechnik*, rus. *техника записи (в последовательном переводе)*)

Pranešimo struktūros ir minčių užsirašymo, arba konspektavimo, ant popieriaus būdas. Daugelį dalykų, bet ne visus, vertėjas išgirdęs gali prisiminti. Sakomų minčių užsirašymas yra vienas iš svarbiausių ↑nuosekliojo vertimo elementų. Kiekvieno ↑vertėjo žodžiu užrašų technika skiriasi: kai kurie vertėjai naudoja daug simbolių, kitiems labiau patinka piešiniai, dar kiti naudoja tam tikrus žodžius arba jų santrumpas. Užsirašomų detalių skaičius priklauso nuo daugelio dalykų, pvz., vertimui pasirinkto bloknoto, kalbos, kuria užsirašoma, ir pan. Nuosekliajam vertimui paprastai užsirašomi arba pasižymimi tokie dalykai:

- mintys;
- minčių jungtys;
- kalbėtojas (klausytojui svarbu, kieno mintys yra išsakomos);
- veiksmažodžių laikai ir modaliniai veiksmažodžiai;
- tikriniai vardai, skaičiai, datos;
- terminai, kuriuos reikia transkribuoti (kartais kalbėtojai specialiai vartoja tam tikrus žodžius (dažniausiai technikos terminus), kuriuos vertėjas turi pakartoti, o ne perfrazuoti ↑vertimo kalba);
- paskutinis kalbos sakiny (dažnai paskutiniame sakinyje ar keliuose paskutiniuose sakiniuose būna labai svarbi informacija, apibendrinanti visą kalbėtojo kalbą).

Išvardytos detalės nėra tiesiogiai susijusios su sakinių gramatika ar minčių priežastingumu, todėl jas sunku prisiminti be užrašų. Naujojantį simboliais ne tik suraupomas laikas mintims užsirašyti, bet ir mažiau apkraunama trumpalaikė atmintis. Vis dėlto verčiant gali prieikti daugiau laiko šiems simboliams atkoduoti, negu jo prieiktu užsirašius visą žodį arba įsiminus visą prasminį vienetą. Be to, kartais vertėjas, kuris dar nėra susikūrės sau tinkamos užrašų technikos arba jos įvaldės, nesugeba atkurti užsirašytą minčių, todėl versdamas daro klaidų, jo užrašai jam ne padeda, o jį klaidina.

V

važdo konferencija (angl. *videoconference*, it. *videoconferenza*, pranc. *vidéoconférence*, vok. *Videokonferenz*, rus. *видеоконференция*)

Konferencija, vykstanti per atstumą, naudojantis specialiu vaizdo technologijos ryšiu. Vaizdo konferencijų technologijos kokybiškai perduoda vaizdą ir garsą, todėl konferencijų dalyviai gali vienas kitą matyti, girdėti ir bendrauti būdami skirtingose vietose, tokias konferencijas galima transliuoti internetu.

važdo konferencijų vertimas (angl. *videoconference interpreting*, it. *interpretazione in videoconferenza*, pranc. *interprétation de visio-conférences*, vok. *Videokonferenz-Dolmetschen*, rus. *устный перевод видеоконференций*)

↑*Vertimas žodžiu* per važdo konferenciją. Vaizdo konferencijos, per kurias važdo konferencijos dalyviai yra skirtingose vietose ir bendrauja naudodamai telekomunikacines priemones, tapo labai populiarios. Paprastai tokį konferencijų metu verčiama sinchroniškai, bet gali būti ir važdo konferencijų su nuosekliuoju vertimu.

vertėjas raštù (angl. *translator*, it. *traduttore*, pranc. *traducteur*, vok. *Übersetzer*, rus. *письменный переводчик*)

Vertėjas, perteikiantis ↑*originalo kalbos turinį* ↑*vertimo kalba* rašytinėje komunikacijoje.

vertėjas vedlūs (angl. *pivot*, it. *pivot*, pranc. *pivot*, vok. *Pivot*, rus. *переводчик на язык-посредник*)

↑*Vertėjas žodžiu*, verčiantis iš kokios nors retesnės kalbos į vieną iš labiau paplitusių aktyviųjų kalbų, iš kurios vers visi kiti vertėjai į kitas kalbas. Kadangi retesnę kalbą paprastai moka tik vienas ar du vertėjai, jie vadinami kitų synchroninio vertimo kabinų „ašimi“ (pranc. *pivot*), nes kitose kabinose dirbantys vertėjai vers jų vertimą. Visuotinai vartojamas prancūziškas terminas.

Europos Komisijos Vertimo žodžiu generalinis direktoratas stengiasi organizuoti darbą taip, kad vertėjų grupėje būtų bent du retą kalbą mokantys vertėjai. Jie abu gali versti į tą pačią negimtają kalbą ir dirbti pakaitomis toje pačioje kabinoje (pvz., vertėjai iš airių kalbos visą laiką verčiantys tik į anglų kalbą), arba vienas versti į negimtają kalbą (anglų), o kitas – į gimtąją (airių). Tokiems vertėjams tenka sunkus vaidmuo, nes jie žino, kad nuo jų vertimo kokybės priklauso kolegų, kurie neturi kito pasirinkimo kaip tik versti retą kalbą mo-kančio kolegos vertimą, darbo kokybę. Be to, tarpinė kalba yra vienintelė, t. y. pagal mūsų pavyzdį visų kabinų vertėjai galės versti tik iš anglų kalbos. Panaši situacija būna ir kitais atvejais, kai verčiama į negimtają kalbą, bet tada vertėjas gali pasirinkti, prie kurios kabinos prisijungti, ir versti jam parankesnį variantą, pvz., versti iš anglų, vokiečių, prancūzų ar kurios nors kitos kalbos, nes ↑vertimo kalba nėra vienintelė.

vertėjas žodžiu (angl. *interpreter*, it. *interprete*, pranc. *interprète*, vok. *Dolmetscher*, rus. *устный переводчик*)

Vertėjas, perteikiantis ↑originalo kalbos turinį ↑vertimo kalba sakytinėje arba ↑gestų kalba vykstančioje komunikacijoje.

vertėjo pórininkas (angl. *boothmate*, rus. *напарник переводчика-синхрониста по кабине*)

Toje pačioje synchroninio vertimo kabinoje dirbanties vertėjas. Synchroninio vertimo \uparrow vertėjų grupę sudaro ne mažiau kaip du asmenys, Europos Sąjungos institucijose vertimo kabinoje dirba trys vertėjai. Neretai reikalaujama, kad du iš jų mokėtų versti ir į \uparrow B kalbą.

vertėjų grùpė (angl. *interpreting / translation team*, pranc. *équipe de traducteurs / d'interprètes*, rus. *переводческий корпус*)

1. Synchroninio vertimo kabinos partnerių grupė. 2. Vertėjų raštu grupė, pasidalinusi didelės apimties tekštą.

vertėjų profesinės ètikos kòdeksas (angl. *code of professional ethics / code of conduct*, it. *codice deontologico*, pranc. *code de déontologie*, vok. *Kodex der Berufsethik*, rus. *кодекс профессиональной этики*)

Dokumentas, nustatantis pagrindinius vertėjo profesinės elgsenos, konfidentialumo arba slaptumo, profesionalumo ir kolegialumo principus.

vertimas (angl. *interpreting / translation*, it. *traduzione / interpretazione*, pranc. *traduction / interprétation*, vok. *Übersetzen / Dolmetschen*, rus. *перевод*)

1. Vienos kalbos (\uparrow originalo kalbos) sakytinio ar rašytinio teksto pertekimas kitos kalbos (\uparrow vertimo kalbos) priemonėmis.
2. Šios veiklos rezultatas. Išversto pranešimo ar teksto turinys iš esmės nepakinta, o formos panašumai ir skirtumai priklauso nuo kalbų giminiškumo. Vertimas gali būti žodžiu ir raštu, iš gimtosios kalbos į negimtąją ir atvirkšciai. Siame žodyne apibūdinamos įvairios \uparrow vertėjų grupės.

timos (žodžiu ir raštu) strategijos ir vertimo būdai, pvz., ↑nuoseklusis vertimas, ↑pažodinis vertimas, ↑vertimas iš lapo ir kt.

vertimas iš lāpo (angl. *sight translation*, it. *traduzione a vista*, pranc. *traduction à vue*, vok. *Stegreifübersetzen*, rus. *перевод с листа*)

Ant popieriaus parašyto ar išspausdinto teksto, kitaip sakant, rašytinio teksto ↑vertimas žodžiu. ↑Vertėjas žodžiu turi suprasti originalo kalba parašyto teksto mintį ir ją persakyti ↑vertimo kalba, tuo pačiu metu toliau skaitydamas kitą mintį originalo kalba. Kai kurie vertėjai žodžiu mano, kad vertimas iš lapo yra sudėtingiausias vertimo būdas, nes vertėjams sunku sutelkti dėmesį į mintį (tai yra vertimo žodžiu pagrindas), o ne į žodžius, kai tekstas jau užrašytas. Be to, vertėjas turi puikiai išmanyti ne tik sakytinę, bet ir rašytinę originalo kalbą, tačiau dažnai šie įgūdžiai būna ištobulinti nevienodai.

Versdamas iš lapo vertėjas atlieka tuos pačius veiksmus, kaip ir versdamas sinchroniškai. Skirtumas tas, kad vienu atveju jis mato ↑originalo kalbos tekstą, o kitu atveju jis girdi originalo kalbos tekstą. Situacijos, kai reikia versti iš lapo, gali būti labai įvairios. Pavyzdžiui, per verslo susitikimą vertėjo gali paprašyti išversti žodžiu kokią nors klientų turimą rašytinę medžiagą. Verčiant teisme, vertėjo gali paprašyti išversti teisinio dokumento turinį, gimimo liudijimą ir pan.

vertimas į negimtają kalbą (angl. *retour*, it. *retour*, pranc. *retour*, vok. *Retour-Dolmetschen*, rus. *перевод на неродной язык*)

↑*Sinchroninis vertimas* iš gimtosios kalbos į negimtają (užsienio) kalbą. Paprastai vertėjai verčia į savo gimtają kalbą, bet kai kurie aukštos kvalifikacijos vertėjai moka dar bent vieną kalbą pakankamai gerai, kad galėtų versti ir atvirkščiai, t. y. iš savo gimtosios (arba A kalbos) į negimtają kalbą (arba B kalbą). Toks vertimas ypač pra-

verčia, kai reikia ↑*tarpinės kalbos* verčiant iš retesnių kalbų į plačiau vartojanamas kalbas (pvz., pranešimas lietuvių kalba gali būti verčiamas į anglų, vokiečių ar prancūzų kalbą, iš kurių į savo gimtąsias kalbas vers visų kitų kalbų vertėjai).

vertimas per tárpinę kalbą

žr. ↑*relinis vertimas*

vertimas raštū (angl. *translation*, it. *traduzione*, pranc. *traduction*, vok. *Übersetzen; Übersetzung*, rus. *письменный перевод*)

Originalo kalbos teksto prasmės perteikimas, sukuriant adekvatų tekštą ↑*vertimo kalba*. Verčiant siekiama rasti dviejų kalbų atitinkmenis ir kartu išlaikyti originalo kalbos tekstui būdingas komunikacines savybes ir apribojimus, kurių turi laikytis vertėjas.

vertimas telefonù (angl. *over-the-phone interpreting*, it. *interpretazione per telefono*, pranc. *interprétation par téléphone*, vok. *Telefondolmetschen*, rus. *телефонный перевод*)

↑*Nuoseklusis vertimas* naudojant telefoninį ryšį, fiziškai skirtingose vietose esantiems pokalbio dalyviams. Šis vertimo būdas dažnai taikomas per derybas, sudarant susitarimus, verslo sandorius arba informacijai gauti užsienio šalyse. Vertimas telefonu gali praversti – juo galima pasinaudoti bet kurioje pasaulio vietoje, bet kuriuo paros metu, be to, šiuo būdu gali būti verčiama iš daugelio kalbų.

vertimas žodžiù (angl. *interpreting*, it. *interpretazione*, pranc. *interprétation*, vok. *Dolmetschen*, rus. *устный перевод*)

Sakytine kalba vykstanti komunikacija, kurioje ↑*vertėjas žodžiu* perteklia ↑*originalo teksto* turinį ↑*vertimo kalba*. Dažniausiai skiriamos

dvi vertimo žodžiu (arba sakytinio vertimo) rūšys: ↑*synchroninis vertimas* ir ↑*nuoseklusis vertimas*.

vertimo atmintis (angl. *translation memory*, it. *memoria traduttiva*, pranc. *mémoire de traduction*, vok. *Übersetzungsspeicher*, rus. *переводческая память*)

Duomenų bazės tipas, naudojamas programose, skirtose padėti versti tekstus. Vertimo atmintyje tam tikri kalbos segmentai (sakiniai, pastraipos ar į sakinius panašūs vienetai, pvz., antraštės, pavadinimai arba sąrašų eilutės) saugomi kartu su ankstesniais tų tekstu segmentų vertimais, kurie atpažįstami vėliau verčiant tokius pačius ar panašius tekstu segmentus.

vertimo kalbà (angl. *target language*, it. *lingua d'arrivo*, pranc. *langue cible*, vok. *Zielsprache*, rus. *язык перевода*)

Kalba, į kurią žodžiu arba raštu verčiamas ir (arba) į kurią išverčiamas originalo kalbos tekstas. Viena ir ta pati kalba gali būti ir originalo, ir vertimo kalba, priklausomai nuo to, ar į ją, ar iš jos verčiama. žr. ↑*originalo kalba*

vertimo stratègija (angl. *translation strategy*, it. *strategia traduttiva*, pranc. *stratégie de traduction*, vok. *Übersetzungsstrategie*, rus. *стратегия перевода*)

Verčiamo teksto bendros vertimo pakraipos nustatymas ir jos palai-kymas. Taigi, vertimo strategija rodo kryptį, kuria einant ieškoma tinkamo sprendimo kokiam nors vertimo vienetui perteikti, bet tas sprendimas materializuojamas tam tikru konkrečiu vertimo būdu. Priklasomai nuo situacijos, vertėjas gali taikyti tokias strategijas, kaip ↑*svetiminimas*, ↑*savinimas* arba ↑*pažodinis vertimas*.

Kai kurie mechanizmai gali funkcionuoti ir kaip vertimo strategijos, ir kaip vertimo būdai. Pavyzdžiui, vertimo teksto savinimo strategijai įgyvendinti gali būti pasitelkiami keli vertimo būdai arba, kitais žodžiais tariant, gali būti įvairių verstinio teksto savinimo strategijos apraiškų. Kai kurie teoretikai vertimo strategijas skirsto į makrostrategijas ir mikrostrategijas, ↑*globaliųsių* ir ↑*lokaliųsių*. Kita vertus, daug kas mikrostrategijų, arba lokaliųjų strategijų, apskritai nelai ko strategijomis ir vadina procedūromis (angl. *procedures* (pvz., TT 1999, 191, Munday 2012, 22; išsamiau žr. Pažūsis 2014)

vertimo tēkstas (angl. *target text*, it. *testo d'arrivo*, pranc. *texte d'arrivée*, vok. *Zieltext*, rus. *текст перевода*)

Iš kitos kalbos išverstas rašytinis arba sakytinis ↑*tekstas*.

žr. ↑*originalo tekstas*

vertimo vienetas (angl. *translation unit*, it. *unità di traduzione*, pranc. *unité de traduction*, vok. *Übersetzungseinheit*, rus. *единица перевода*)

Mažiausias originalo kalbos teksto segmentas, kurį galima pakeisti turinio prasme adekvačiu vertimo kalbos teksto segmentu. Vertimo teoretikai stengiasi apibrėžti vertimo vienetą ir kaip prasminį, ir kaip formalųjį kalbos sistemos vienetą. Pasak prancūzų teoretiko F. Israël (2005, 64), vertimo vienetas – tai visų prasmę perteikiančių ekstratекstinių, intertekstinių ir intratekstinių ryšių visuma, semiotinė teksto interpretacija. Vertimo vienetas gali būti ir gana didelis tekstas, kuris verčiant paprastai nedalomas (pvz., maldų žodžiai, teismo priesaika, santuokos įžadai). (Išsamiau žr. Kaminskienė, Maskaliūnienė 2013)

vertinys (angl. *calque*, it. *calco*, pranc. *calque*, vok. *Lehnprägung*, rus. *калька*)

Iš kitos kalbos skolintos reikšmės, motyvacijos, o neretai ir struktūros žodis, žodžių junginys ar posakis. Pagal vertimo adekvatumo (tolygumo) laipsnį skiriami adekvatieji ir neadekvatieji vertiniai. Adekvacieji vertiniai yra tokie, kurių ir darybinė struktūra, ir reikšmė atitinka verčiamajį žodį, pvz.: *garlaivis* (vok. *Dampfschiff*, angl. *steamship*), *jspūdis* (lot. *impressio*), *kardžuvė* (angl. *swordfish*, vok. *Schwertfisch*) ir pan. O neadekvacieji vertiniai (kartais vadinami daliniai vertiniai arba pusvertiniai) – tokie, kurių darybinė struktūra ir / arba reikšmė tik iš dalies atitinka verčiamo žodžio darybinę struktūrą ir / arba reikšmę, pvz.: *arm wrestling* → *rankos lenkimas*, *skinhead* → *skustagalvis*, *noisemeter* → *triukšmomatis*, *Green Paper* → žalioji *knyga* „Europos Komisijos dokumentas, kuriame paprastai pateikiama pagrindinė informacija ir įvairios idėjos tam tikroje politikos srityje“ ir pan.

Pastaraisiais metais gana daug vertinių atsirado verčiant ES dokumentus, pvz.: *self-employment* → *savisamda*, *self-financing* → *finaansavimasis*, *self-regulation* → *savireguliacivimas* (žr. ↑ „*Eurovoc*“), *supranational* → *viršvalstybinis* „aukštesnio už nacionalinės valstybės vyriausybę lygmens“, *social partners* → *socialiniai partneriai* „darbdaviai ir darbuotojai“, *social dialogue* → *socialinis dialogas* „socialinių partnerių diskusijos, derybos ir bendri veiksmai“ ir pan. (Išsamiau žr. Pažūsis 2014, taip pat Jakaitienė 2010)

Dar žr. ↑ *kalkiavimas*

viešųjų paslaugų sекторiaus vertėjas žodžiu (angl. *community interpreter*, it. *interprete nei servizi pubblici*, pranc. *interprète communautaire*, vok. *Gemeindedolmetscher*; *Kommunaldolmetscher* (AT), rus. *переводчик сектора общественных услуг*)

žr. ↑ *bendruomeninis vertimas žodžiu*

Ž

žiniāsklaidos renginių vertimas (angl. *mass media interpreting*, it. *interpretazione per mass media / per mezzi di comunicazione*, vok. *Mediendolmetschen*, rus. *перевод медийных мероприятий*)

↑*Vertimas žodžiu* per spaudos konferencijas, viešuosius renginius, interviu, televizijos ir radio laidas. Norint versti tiesioginę televizijos laidą reikia gebeti itin greitai suprasti ir perteikti mintį. Labai svarbu vertėjo malonus balso tembras, sklandi kalba, gera ir taisyklinga tartis. Didelis dėmesys kreiptinas į ↑*synchroninio vertimo įrangą*: vertėjų ↑ausinės turi būti tinkamos versti (pavyzdžiui, negali būti naudojamos dainininkams skirtos ausinės), kiekvienas vertėjas turi turėti atskirą ↑*mikrofoną* ir galimybę ji ijjungti arba išjungti, vertėjai turi girdėti visus kalbėtojus, bet ausinėse neturi girdėti savo balso (dauguma televizijoje dirbančių technikų to nesupranta), vertėjai turi aiškiai matyti ir kalbėtoją, ir klausytoją.

žodýnas (angl. *dictionary; vocabulary*; it. *dizionario; vocabolario*, pranc. *dictionnaire; vocabulaire*, vok. *Wortschatz; Wörterbuch*, rus. *словарь*)

1. Kurios nors kalbos, jos tarmės, rašomosios ar šnekamosios kalbos funkcinio stiliaus, šaltinio ar atskiro kalbos vartotojo žodžių visuma, dar vadina leksika.
2. Leksikografiškai sutvarkytas vienos ar daugiau kalbų žodžių rinkinys, kuriame pateikiama vartotojui būtina informacija.

žodynėlis (angl. *glossary*, it. *glossario*, pranc. *glossaire*, vok. *Glossar*, rus. *словарь*)

Abėcėlės tvarka pateikti tam tikros srities arba tam tikro teksto terminai, jų apibrėžtys ir atitikmenys. Pasirengimas versti žodžiu dažnai prasideda numatomos konferencijos, posėdžio ar kito renginio temos terminų dvikalbio žodynėlio sudarymu.

žodžių žaismas (angl. *word play*, it. *gioco di parole*, pranc. *jeu de mots*, vok. *Sprachspiel*, rus. *игра слов*)

Įvairūs kalbos reiškiniai, atsirandantys šnekoje dėl žodžių, kaip kalbos ženklu, santykį įvairovės, kurie naudojami stilistiniam efektui sukelti. Žodžių žaismo rūšių gali būti labai daug. Nevienodos jų atsiradimo ar kūrimo išgalės ir nevienodai jos yra paplitusios skirtingose pasaulio kalbose. Kartais žodžių žaismas aiškinamas veikiau kaip stilistinių naujadarų, vadinančių okazionalizmą, kūrimas (žr. Pikčilingis 1975) arba lyginamas su trumpuoju jungimu (angl. *short circuit*), kurį originalo tekste sukelia susidūrę žodžiai ir kuris natūraliai sukelia juoką, šypsena arba intelektinį pasigérėjimą. Jei vertime tas trumpasis jungimas neįvyko, vertimo skaitytojo tokis žodžių poveikis nepasiekia. Pavyzdžiui, dėl vienodai tariamų skirtingos reikšmės ir rašybos žodžių – homofonų *tale* (angl. *pasakojimas, istorija*) ir *tail* (angl. *uodega*) sukuriamas tokis žodžių žaismu grindžiamas dialogas: „*Mine is a long and a sad tale!*“ said the Mouse, turning to Alice, and sighing. „*It is a long tail, certainly*“, said Alice, looking down with wonder at the Mouse’s tail; „*but why do you call it sad?*“ // – Mano istorija su uodega, ilga ir liūdna! – atsakė Pelė, pasiskubus į Alisą, ir giliai atsiduso. – Uodega tikrai ilga, – tarė Alisa, su nuostaba žiūrėdama į Pelės uodegą, – bet kodėl sakote, kad ji liūdna?“ (Pažūsis 2008)

žr. ↑*kalambūras*

NAUDOTA LITERATŪRA

- Chesterman, A. 1997. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
- Chesterman, A. 2004. Beyond the Particular // *Translating Universals: Do they Exist?* Edited by Anna Mauranen, Pekka Kujamaki. Benjamins Translation Library, vol. 48, 33–49.
- Christelle, P. 2005. Evidence of Repair Mechanisms in Simultaneous Interpreting: A Corpus-based Analysis // *Interpreting* 7 (1), 27–49.
- Černiuviénė, L. 2013. *Vertimo minties raida Europoje*. Vilnius: „Lodvila“.
- Česnienė, Ž. 2014. Intralingvistinio vertimo samprata ir jos evoliucija teisiniame diskurse // *Logos* 78, 194–202. Prieiga per internetą: <litlogos.en/L78/Logos_78_194_202_Cesniene.pdf>.
- Dailidėnaitė, A., Noreikaitė, V. 2010. Kalbos tempo ir sinchroninio vertimo kokybės sąveika // *Vertimo studijos. Mokslo darbai* 3, 9–22.
- Darbutaitė, R. 2013. Probleminiai eksplikavimo vertime aspektai // *Vertimo studijos. Mokslo darbai* 6, 50–59.
- Deltuvaitė, E., Klionštoraitė, R. 2013. Realijų perteikimas C. Collodi *Pinokio nuotykių* vertime į lietuvių kalbą // *Vertimo studijos. Mokslo darbai* 6, 115–129.
- Gambier, Y., Doorslaer, van L. (eds.) 2010–2013. *Handbook of Translation Studies*. vol. 1–4. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
- Gile, D. 1995. *Basic concepts and models for interpreter and translator training*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
- Gillies, A. 2005. *Note-taking for Consecutive Interpreting – a Short Course*. Manchester: St. Jerome Publishing.

- Gillies, A. 2013. *Conference Interpreting: a Student's Practice Book*. London: Routledge.
- Girčienė, J. 2012. Metakalbiniai komentarai kaip internetinio naujažodžių diskurso elementas // *Lituanistica* 58, Nr. 3 (89), 248–272.
- Jakaitienė, E. 2010. *Leksikologija*. Vilnius: VU leidykla.
- Kaminskiene, L., Maskaliūnienė, N. 2013. *Vertimas ir tekstas*. Vilnius: „Lodvila“.
- Klaudy, K., Karoly, K. 2005. Implicitation in Translation: An Empirical Justification of Operational Assymetry in Translation // *Across Languages and Cultures* 6 (1), 13–28.
- Klaudy, K. 2009. Explicitation // *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. Edited by Mona Baker, Gabriela Saldanha. 2nd edition, 104–108.
- Kontutytė, E. 2007. Ką apima sąvoka ‘dalykinė kalba’? // *Kalbotyra* 57 (3), 149–159.
- KTŽ 1990 – Gaivenis, K., Keinys, S. *Kalbotyros terminų žodynas*. Kaunas: „Šviesa“.
- Kvašytė, R. 2009. Tautinės realijos: pavadinimai, terminai ir jų vartojimas // *Terminologija* 16. Vilnius: LKI leidykla, 56–67.
- Kvašytė, R. 2010. Pasvarstymai apie beekvivalentę leksiką, arba latvių Joninės lietuviškai // *Gimtoji kalba*, Nr. 10, 11–19.
- Leppihalme, R. 1997. *Cultural Bumps: An Empirical Approach to the Translations of Allusions*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Leppihalme, R. 2011. Realia // *Handbook of Translation Studies*, vol. 2. Edited by Yves Gambier, Luc van Doorslaer. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins, 126–130.
- LTŽ 2012 – Ramonienė, M., Brazauskienė, J., Burneikaitė, N., Daugmaudytė, J., Kontutytė, E., Pribušauskaitė, J. *Lingvodidaktikos terminų žodynas*. Vilnius: VU leidykla.

- Marcinkevičienė, R. 2001. Tradicinė frazeologija ir kiti stabilūs žodžių junginiai // *Lituanistica* 4 (48). Vilnius: LMA leidykla, 81–98.
- Marcinkevičienė, R. 2008. *Žanro ribos ir paribai. Spaudos patirtys*. Vilnius: „Versus aureus“.
- Masaitienė, D. 1996. Apie vertimo ekvivalentiškumą // *Darbai ir dienos*, Nr. 2 (11), 79–86.
- Maskaliūnienė, N. 2010. Laiko deiksė politinėje retorikoje: praleidimo ir pridėjimo strategijos verčiant į anglų kalbą // *Vertimo studijos. Mokslo darbai* 3, 72–83.
- Maskaliūnienė, N. 2013. *Antoniminis vertimas*. Vilnius: „Lodvila“.
- Melnikova, I. 2003. *Intertekstualumas: teorija ir praktika*. Vilnius: VU leidykla.
- Mikkelson, H. 2000. *Introduction to Court Interpreting*. Manchester, Northampton: St. Jerome Publishing.
- MonAKO Glossary. *Definitions of central concepts in Translation Studies*. Prieiga per internetą:
http://www.ling.helsinki.fi/monako/atk/glossary_d.shtml.
- Mikutytė, J. 2005: *Realijų rūšys ir vertimo būdai*. Pranešimas, skaitytas 2005-05-07 konferencijoje „Sava ir svetima“. Prieiga per internetą:
<http://www.llvs.lt/?recensions=29>.
- Miliūnaitė, R. 1997. Žodžių žaismas // *Gimtoji kalba*, Nr. 11, 3–8.
- Miliūnaitė, R. 2009. Variantiškumas verstinės grožinės literatūros kalboje // *Gimtoji kalba*, Nr. 5, 3–14.
- Miliūnaitė, R. 2010. Individualizuota kalba ir jos vertimas // *Gimtoji kalba*, Nr. 2, 3–16.
- Munday, J. 2012. *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. 3rd edition. London / New York: Routledge.
- Navickienė, G., Kasteckaitė, D. 2010. Gramatinių ir leksinių transformacijų panaudojimo aspektai Stephen J. Dubnerio ir Steven

- D. Levitto knygos „Freakonomics“ vertime // *Kalbų studijos*, Nr. 16, 44–49.
- Nelyubin, L. L. 2003 – Нелюбин Л. Л. *Толковый переводоведческий словарь*. Третье издание, переработанное. Москва: Издательство „Флинта“, Издательство „Наука“.
- Neubert, A. 1985: *Text and Translation*. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie.
- Newmark, P. 1988. *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
- Nida, E. A., Taber, Ch. R. 2003: *The Theory and Practice of Translation*. 4th impression. Leiden, Boston: Brill.
- Osimo, B. 2008. *Translation Course*. Prieiga per internetą: <http://courses.logos.it/EN/index.html>.
- Panther, K.-U., Thornburg, L. L. 2003. Metonymy and Lexical Aspect in English and French // *Linguistics (Jezikoslovlje)*, issue 4.1, 71–101. Prieiga per internetą: <www.ceeol.com>.
- Pažūsis, L. 2008. Kaip į lietuvių kalbą verčiami angliski kalambūrai // *Vertimo studijos. Mokslo darbai* 1, 58–80.
- Pažūsis, L. 2014. *Kalba ir vertimas*. Vilnius: „Lodvila“.
- Petrauskas, V. 1980: Teksto analizė ir sintezė // *Meninio vertimo problemos* (straipsnių rinkinys). Vilnius: „Vaga“, 131–146.
- Pikčilingis, J. 1975. *Lietuvių kalbos stilistika II*. Vilnius: „Mokslas“.
- RCTS 2009 – *The Routledge Companion to Translation Studies*. Revised edition. Ed. by Jeremy Munday. London: Routledge.
- Ryvytytė, B. 2011. *Lingvistinės pragmatikos įvadas*. Vilnius: VU leidykla.
- Rudaitienė, V., Vitkauskas, V. 1998. *Vakarų kalbų naujieji skoliniai*. Vilnius: „Enciklopedija“.
- Schjoldager, A. 2008. *Understanding Translation*. Academica.

- Shuttleworth, M., Cowie, M. 2007. *Dictionary of Translation Studies*. Manchester, UK & Kinderhook (NY), USA: St. Jerome Publishing.
- Sin-wai, Ch. 2004. *A Dictionary of Translation Technology*. Hong Kong: The Chinese University of Hong Kong.
- Smetonienė, I. 2009. *Reklama...Reklama? Reklama!* Vilnius: „Tyto Alba“.
- Terminologijos vadovėlis Europos Komisijos Vertimo raštu generalinio direktorato Lietuvių kalbos departamento vertėjams*. Liuksemburgas. Prieiga per internetą: <ec.europa.eu/translation/.../terminology_guidelines_lt.pdf>.
- TŽŽ 2001 – *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: „Alma littera“.
- Tekorienė, D. 2011. Lietuvių kalbos egzistenciniai sakiniai ir jų vertimas į anglų kalbą // „Ich war immer zwischen Ost und West...“ *Grenzüberschreitende Beiträge zur Sprache und Literatur. Gedenkschrift für Ina Meiksinaitė zum 90. Geburtstag*. Vilnius: Universitätsverlag, 186–199.
- TT 1999 – *Terminologie de la traduction. Translation Terminology. Terminología de la traducción. Terminologie der Übersetzung*. Sous la direction de / Edited by / Edicion / Herausgeber Jean Delisle, Hannelore Lee-Jahnke, Monique.
- Vaskelaitė, R. 2011. Santrumpos: sandara ir sintaksinė vartosena // *Kalbos kultūra* 84.
- Vaskelienė, J. 2009. Kontekstų tipai ir sąveika (Danutės Kalinauskaitės „Niekada nežinai“) // *Žmogus ir žodis*, t. 11, Nr. 1, Vilnius: VPU leidykla, 91–97.
- Venuti, L. (1995) 2008. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. 2nd edition. London: Routledge.
- Vladarskiėnė, R. 2004. Dėl teisės aktų vertimo // *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*. Straipsnių rinkinys. Sud. Jurgita Girčienė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 177–187.
- Wadensjö, C. 1998. *Interpreting as Interaction*. London / New York: Longman.

PAVYZDŽIŲ ŠALTINIAI

- BD – Antanas Škėma. *Balta drobulė*. „Alma littera“, 2003.
- BDD – Helen Fielding. *Bridžitos Džouns dienoraštis*. Iš anglų kalbos vertė Rasa Drazdauskienė. „Alma littera“, 1999/2007.
- BDTPR – Helen Fielding. *Bridžita Džouns: ties proto riba*. Iš anglų kalbos vertė Rasa Drazdauskienė. „Alma littera“, 2000.
- BN – Karin Slaughter. *Baimės nuojauta*. Iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė. „Alma littera“, 2012.
- BŠ – Arthur Conan Doyle. *Baskervilių šuo*. Iš anglų kalbos vertė Romualda Zagorskienė. „Baltos lankos“, 2013.
- DE – Charlotte Bronte. *Džeinė Eir*. Iš anglų kalbos vertė Marija Kazlauskaitė, Juozas Subatavičius. „Vaga“, 2011.
- DG – F. Scott Fitzgerald. *Didysis Getsbis*. 2-asis pataisytas leidimas (1-asis leidimas 1967 m.). Iš anglų kalbos vertė Gražina Zolubienė. „Obuolys“, 2013.
- DM – Balys Sruoga. Dievų miškas. „Lietuvos rytas“, 2006.
- Dub – Džeimsas Džoisas. *Dubliniečiai*. Iš anglų kalbos vertė Povilas Gasiulis. „Vaga“, 2008.
- FS – John Galsworthy. *Forsaitų saga. I Savininkas*. Iš anglų kalbos vertė Irena Balčiūnienė. „Vaga“, 2006.
- GKn – Minna Lacey. *Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės*. Iš anglų kalbos vertė Renata Taučiūtė. „Alma littera“, 2011.
- GK – Jonathan Swift. *Guliverio kelionės*. Iš anglų kalbos vertė Juozas Balčikonis. „Obuolys“, 2010.
- IAŽ – Jodi Picoult. *Iš antro žvilgsnio*. Iš anglų kalbos vertė Violeta Karpavičienė. „Alma littera“, 2012.

- Kel – Džekas Keruakas. *Kelyje*. Iš anglų kalbos vertė Irena Balčiūnienė.
Kaunas: „Šviesa“, 1991.
- LP – Oscar Wilde. *Laimingasis princas ir kitos pasakos*. Iš anglų kalbos vertė Rūta Zita Saukienė ir Donatas Edmundas Sauka. „Vaga“, 2009.
- MI – Jack London. *Martinas Idenas*. Iš anglų kalbos vertė Silvija Lomsargytė-Pukienė. „Jotema“, 2004.
- NP – Jodi Picoult. Nykstantys pavidalai. Iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. „Alma littera“, 2008.
- NSG – Harper Li. *Nežudyk strazdo giesmininko*. Iš anglų kalbos vertė Silvija Lomsargytė-Pukienė. „Vaga“, 1967.
- PIP (2009) – Jane Austen. Puikybė ir prietarai. Iš anglų kalbos vertė Jūratė Juškienė. Vilnius: „Charibdė“, (1997) 2009.
- PLM – John Fowles. *Prancūzų leitenanto moteris*. Iš anglų kalbos vertė Zita Marienė. „Alma littera“, 2005.
- PŠ – Sandra Brown. *Prancūziškas šilkas*. Iš anglų kalbos vertė Džilda Jansonaitė. „Alma littera“, 2012.
- RPB – Dž. Selindžeris. *Rugiuose prie bedugnės*. Iš anglų kalbos vertė Povilas Gasiulis. „Vaga“, 1966.
- SjB – Evelyn Waugh. *Sugrižimas į Braidschedą*. Iš anglų kalbos vertė Rasa Drazdauskienė. „Tyto alba“, 2010.
- Spa – Aprilynne Pike. *Sparnai*. Iš anglų kalbos vertė Rasa Krulikauskienė. „Obuolys“, 2010.
- SR – Kristina Sabaliauskaitė. *Silva Rerum*. I tomas. „Baltos lankos“, 2008.
- ŠF – Sandra Brown. *Šalčio faktorius*. Iš anglų kalbos vertė Gražina Nemunienė. „Alma littera“, 2007.
- ŠH – Arthur Conan Doyle. *Geriausios Šerloko Holmso ir daktaro Džono H. Vatsono istorijos*. I tomas. Iš anglų kalbos vertė Elena Kuosaitė-Jašinskienė, Romualda Zagorskienė, Julija Lapienytė, Kazimieras Ambrasas-Sasnava. „Obuolys“, 2010.

Tea – W. Somerset Maugham. *Teatras*. Iš anglų kalbos vertė Nijolė Regina Chijenienė. „Alma littera“, 2006.

TM – V. Tekerėjus. *Tuštybės mugė*. Iš anglų kalbos vertė J. ir St. Tomonai. Vilnius, 1957.

TV – Dž. K. Džeromas. *Trise valtimi*. Vertė Elena. Kuosaitė-Jašinskienė. „Vaga“, 1986, 2000, 2013.

UA – Colleen McCullough. *Užsimerk, atsimerk*. Iš anglų kalbos vertė Kristina Aurylaitė. „Tyto alba“, 2008.

WW – Kazys Boruta. *Whitehorn's Windmill or The Unusual Events Once upon a Time in the Land of Paudruvė*. Translated and with an afterword by Elizabeth Novickas. Budapest, New York: Central European University Press, Budapest / New York, 2010.

LT	EN
A kalba	A language
abstrakcijos lygio keitimas	abstraction change
abstrakcijos lygis	abstraction level
adaptacija	adaptation
adaptavimas	adaptation
adekvatumas	adequacy
adresantas	addressor
adresatas	addressee
akcentas	accent
akivaizdusis numanymas	pure anticipation
akivaizdusis taisymasis	explicit repair
akreditacija	accreditation
akreditacijos testas	accreditation test
akredituotasis vertėjas	accredited interpreter / translator
akronimas	acronym
aktyvioji kalba	active language
aktualioji saknio skaida	functional sentence perspective
anafora	anaphora
analizė	analysis
antonimas	antonym
antoniminė perdara	antonymic transformation
antoniminis vertimas	antonymic translation
antroji kalba	second language
aprašomasis vertimas	descriptive translation
apsirikimas	slip of the tongue
asimetrinis kalbų režimas	asymmetric regime
atestuotasis vertėjas	certified interpreter / translator
atgalinis vertimas	back translation
atitikmuo	equivalent
atkartojimas	shadowing
audiovizualinis vertimas	audiovisual translation
auditorija	audience
ausinės	headphones
automatinis atpažinimas	automatic recognition
automatinis vertimas	automatic translation; machine translation
automatizuotasis vertimas	machine-aided human translation (MAHT)
autonomijos spektras	autonomy spectrum

LT	EN
autorinis vertimas	autotranslation
autorius	author
B kalba	B language
Babelio bokštas	Tower of Babel
baigtinės aprėpties kalbų režimas	complete language regime
balsas	voice
beekvivalentė leksika	non-equivalent words; “untranslatable” words
belaidė vertimo įranga	radio frequency interpretation equipment
bendruomeninis vertimas žodžiu	community interpreting
C kalba	C language
cenzūra	censorship
charakteronimas	characteronym; character name
dalinės aprėpties kalbų režimas	reduced language regime
dalykinė kalba	language for specific purposes; LSP; professional language
daugiakalbystė	multilingualism
deiksė	deixis
delsa	time-lag
denominalizacija	denominalization
denotacija	denotation
denotacinė reikšmė	denotative meaning
denotatas	denotatum
deverbalizacija	deverbalization
diskursas	discourse
dubliavimas	dubbing
dviejų kabinų vertėjas	cheval interpreter
dvikalbis	bilingual
dviprasmybė	ambiguity
eksplikavimas	explication
ekspressyvusis tekstas	expressive text
ekstralinguistinis numanymas	extra-linguistic anticipation
ekvivalentiškumas	equivalence
emfazė	emphasis
etatinis vertėjas	in-house translator / interpreter
foneminis atkartojimas	phonemic shadowing
foninės žinios	background information
frazinis atkartojimas	phrasal shadowing

LT	EN
funkcinis atitikmuo	functional equivalent
garsas	sound
garso izoliacija	acoustic insulation
generalizacija	generalization
gestų kalba	sign language
gestų kalbos vertėjas	sign language interpreter
gestų kalbos vertimas	sign language interpreting
gimtakalbis	native speaker
gimtoji kalba	mother tongue
globalioji vertimo strategija	global strategy
glosarijus	glossary
gramatinės klasės (pa)keitimas	class shift; change of word class
gramatinis (pa)keitimas	grammatical change; grammatical shift
grožinės literatūros vertimas	literary translation
hiperonimas	hyperonym
hiponimas	hyponym
horizontalusis vertimas	horizontal translation
implicitinis vertimas	implication
informacinis krūvis	information load
implikavimas	implication
informatyvusis tekstas	informative text
interaktyvus automatizuotas vertimas	human-aided machine translation (HAMT)
interferencija	interference
interpretacija	interpretation
intersemiotinis vertimas	intersemiotic translation
intertekstualumas	intertextuality
intralingvistinis vertimas	intralinguistic translation
jstrižasis žymėjimas	diagonal note-taking
jungiamasis žodis	linking word
kalambūras	pun
kalbėjimo tempas	speaking pace
kalbos dalies keitimas	recategorization; class shift
kalbos klaida	language error
kalbos norma	language norm
kalbų derinys	language combination
kalbų kombinacija	language combination
kalbų režimas	language regime

LT	EN
kalkė	calque
kalkiavimas	loan translation
katafora	cataphora
kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina	mobile booth
klasikinis nuoseklusis vertimas	classic consecutive
klišė	<i>cliché</i>
kompensavimas	compensation
kompiuterizuotas vertimas	computer-aided translation; CAT
konferencijų vertėjas	conference interpreter
konferencijų vertimas	conference interpreting
konkretizacija	specification
konotacija	connotation
kontekstas	context
kontekstinis vertimas	contextual translation
konversinis vertimas	converse translation
kultūrinė adaptacija	cultural adaptation
kultūrinis kliuviny	cultural bump
laisvai samdomas vertėjas	freelance interpreter / translator
laisvasis vertimas	free translation
lakūna	lacuna
leksinė spraga	lexical gap; lacuna
lingvistinis numanymas	linguistic anticipation
lydintysis vertėjas	escort interpreter
lygiagretinimas	alignment
lokalioji vertimo strategija	local strategy
lokalizavimas	localisation
medicinos srities vertėjas	medical interpreter / translator
medicinos srities vertimas	medical interpretation / translation
metafora	metaphor
metakalbinis komentaras	metalinguistic commentary
metonimija	metonymy
mikrofonas	microphone
mobilusis vertimas	mobile interpreting
mokomasis vertimas	didactic translation
mokomoji konferencija	mock-conference
mokomoji sinchroninio vertimo kabina	dummy booth

LT	EN
mokslių tekstu vertimas	scientific translation
naujadaras	coinage
„neištikimos gražuolės“	<i>belles infidèles</i>
neišverčiamumas	untranslatability
neoficialių pokalbių vertimas	liaison interpreting
nesitaisymas	no-repair
neteisinga interpretacija	wrong interpretation
neteisingas numanymas	wrong anticipation
netiesioginis vertimas	indirect translation
netikrieji vertėjo draugai	false friends
neutralumas	neutrality
nominalizacija	nominalization
numanymas	anticipation
umanoma jungtis	implicit link
nuoseklusis vertimas	consecutive interpreting
nuotolinis vertimas žodžiu	remote interpreting
nusakomasis vertimas	descriptive translation
oficialioji kalba	official language
operatyvusis tekstas	operative text
originalo kalba	source language
originalo tekstas	source text
pabrėžtinis taisymasis	explicit repair
pagalbiniai dokumentai	background documentation
pagalbinis tekstas	background text
pagrindinė kalba	language of habitual use
pakeitimasis	commutation; shift
parafrazė	paraphrase
paraštė	margin
pasakymas	utterance
pa(si)kartojimas	repetition
pasyvioji kalba	passive language
patvirtintasis vertimas	certified translation
pauzės užpildymas	pause filling
pažodinis vertimas	literal translation
perkėlimas	direct transfer
pirmoji kalba	first language
pragmatinė reikšmė	pragmatic meaning

LT	EN
praleidimas	omission
pridėjimas	addition
priminimo linija	recall line
prisiekusysis vertėjas	sworn translator / interpreter
profesinė kalba	professional language; Language for Specific Purpose; LSP
profesionalusis vertimas	professional interpreting / translation
raidinė santrumpa	acronym
rašybos normos	writing conventions
realija	realia; culture-bound word
redagavimas	revising; copy editing (copyediting, copy-editing)
registras	register
relinis vertimas	relay interpreting
reziumavimas	summarised rendition
sakinio dalies keitimas	clause structure change
savinimas	domestication
semantinis (pa)keitimas	semantic shift
simbolis	symbol
simetrinis kalbų režimas	symmetric regime
sinchroninio vertimo įranga	simultaneous interpreting equipment
sinchroninio vertimo kabina	booth
sinchroninio vertimo kabinos etika	booth manners; etiquette
sinchroninis vertimas	simultaneous interpreting
sinonimas	synonym
sintaksės funkcijos (pa)keitimas	shift of syntactic function
skaidymas	splitting
skolinimas	borrowing
<i>skopos</i> teorija	<i>skopos</i> theory
stacionarioji synchroninio vertimo kabina	fixed booth
stalinė synchroninio vertimo kabina	tabletop booth
struktūrinis numanymas	structural anticipation
subtitrai	subtitles
subtitravimas	subtitling
svetiminimas	foreignization

LT	EN
svetimybė	barbarism
šníbždamasis vertimas	whispering interpreting
taisymasis	repair
taisymasis nutraukiant pasakymą	mid-articulatory repair
taisymasis po pasakymo	post-articulatory repair
taisymasis prieš pasakymą	pre-articulatory repair
tarpinė kalba	<i>pivot</i> language
tarpinstitucinis akreditacijos testas	inter-institutional accreditation test
technikos srities vertėjas	technical translator
technikos srities vertimas	technical translation
techninis darbuotojas	technician
teisės srities vertėjas	legal interpreter / translator
teisės srities vertimas	legal interpreting / translation
teisininkas lingvistas	lawyer-linguist
teismų vertėjas	court interpreter
tekstas	text
teksto funkcija	text function
terminas	term
terminija	terminology
terminologas	terminologist
terminologija	terminology
terminų bankas	term bank
terminų tvarkyba	terminology management
tiesioginis vertimas	direct translation
tikslinė auditorija	target audience
transformacija	transformation
transkripcija	transcription
tropas	trope
užrašų technika	note-taking
vaizdo konferencija	videoconference
vaizdo konferencijų vertimas	videoconference interpreting
vertėjas raštu	translator
vertėjas vedlys	<i>pivot</i>
vertėjas žodžiu	interpreter
vertėjo porininkas	boothmate
vertėjų grupė	interpreting / translation team

LT	EN
vertėjų profesinės etikos kodeksas	code of professional ethics; code of conduct
vertimas	interpreting / translation
vertimas į negimtają kalbą	retour
vertimas iš lapo	sight translation
vertimas raštu	translation
vertimas telefonu	over-the-phone interpreting
vertimas žodžiu	interpreting
vertimo atmintis	translation memory
vertimo kalba	target language
vertimo strategija	translation strategy
vertimo tekstas	target text
vertimo vienetas	translation unit
vertinys	calque
viešujų paslaugų sektorius	community interpreter
vertėjas žodžiu	
žiniasklaidos renginių vertimas	mass media interpreting
žodynas	dictionary
žodynėlis	glossary
žodžių žaismas	word play

LT	DE
A kalba	A-Sprache
abstrakcijos lygio keitimas	Abstraktionswechsel
adaptacija	Adaptation
adaptavimas	Adaptation
adekvatumas	Adäquatheit
adresantas	Adressant
adresatas	Adressat
akcentas	Betonung; Akzent
akreditacija	Akkreditierung
akreditacijos testas	Akkreditierungstest
akredituotasis vertėjas	akkreditierter Dolmetscher / Übersetzer
akronimas	Akronym
aktyvioji kalba	aktive Sprache
aktualioji sakinio skaida	funktionale Satzperspektive; Thema-Rhema-Gliederung
anafora	Anapher
analizė	Analyse
antonimas	Antonym
antoniminis vertimas	antonymische Übersetzung
antroji kalba	Zweitsprache
apsirikimas	Versprecher
asimetrinis kalbų režimas	asymmetrisches Sprachregime
atestuotasis vertėjas	staatlich geprüfter Dolmetscher / Übersetzer; staatlich anerkannter Dolmetscher / Übersetzer
atgalinis vertimas	Rückübersetzung
atitikmuo	Entsprechung
atkartojimas	Shadowing
audiovizualinis vertimas	audiovisuelle Übersetzung
auditorija	Publikum
ausinės	Kopfhörer
automatinis atpažinimas	automatische Anerkennung
automatinis vertimas	maschinelle Übersetzung; automatische Übersetzung
automatizuotasis vertimas	computerunterstützte menschliche Übersetzung
autonomijos spektras	Autonomiespektrum
autorinis vertimas	Selbstübersetzung

LT	DE
autorius	Autor
B kalba	B-Sprache
Babelio bokštas	Turm von Babel
baigtinės aprėpties kalbų režimas	vollständiges Sprachregime
balsas	Stimme
beekvivalentė leksika	fehlende Äquivalenz; Nulläquivalenz
bendruomeninis vertimas žodžiu	Gemeindedolmetschen; Kommunaldolmetschen (AT)
C kalba	C-Sprache
cenzūra	Zensur
dalinės aprėpties kalbų režimas	eingeschränktes Sprachregime
dalykinė kalba	Fachsprache
daugiakalbystė	Mehrsprachigkeit
deiksė	Deixis
delsa	Abstand; Zeitverzögerung
denominalizacija	Denominalisierung
denotacija	Denotation
denotacinė reikšmė	denotative Bedeutung
denotatas	Denotat
deverbalizacija	Entsprachlichkeit
diskursas	Diskurs
dubliavimas	Synchronisation
dviejų kabinų vertėjas	Cheval
dvikalbis	zweisprachig; bilingual
dviprasmybė	Ambiguität
eksplikavimas	Explizierung
ekspresyvusis tekstas	expressiver Text
ekstralinguistinis numanymas	außersprachliche Antizipation
ekvivalentiškumas	Äquivalenz
emfazė	Emphase
etatinis vertėjas	festangestellter Dolmetscher / Übersetzer; interner Dolmetscher / Übersetzer
foninės žinios	Hintergrundinformationen
funkcinis atitikmuo	funktionales Äquivalent
garsas	Ton
garso izoliacija	Schalldämmung
generalizacija	Generalisierung
gestų kalba	Gebärdensprache

LT	DE
gestų kalbos vertėjas	Gebärdensprachdolmetscher
gestų kalbos vertimas	Gebärdensprachdolmetschen
gimtakalbis	Muttersprachler
gimtoji kalba	Muttersprache
globalioji vertimo strategija	globale Strategie
glosarijus	Glossar
gramatinės klasės (pa)keitimas	Satzgliedwechsel
gramatinis (pa)keitimas	grammatische Änderung
grožinės literatūros vertimas	literarisches Übersetzen; literarische Übersetzung; Literaturübersetzen
hiperonimas	Hyperonym
hiponimas	Hyponym
horizontalusis vertimas	horizontale Übersetzung
implicitinis vertimas	Verknappung; Implizierung
implikavimas	Verknappung; Implizierung
informacinis krūvis	Informationsintensität
informatyvusis tekstas	informativer Text
interferencija	Interferenz
interpretacija	Interpretation
intersemiotinis vertimas	intersemiotische Übersetzung
intertekstualumas	Intertextualität
intralingvistinis vertimas	intralinguale Übersetzung
jungiamasis žodis	Verknüpfungselement
kalambūras	Wortspiel
kalbėjimo tempas	Sprachtempo
kalbos dalies keitimas	Umformulierung
kalbos klaida	sprachlicher Fehler
kalbos norma	Sprachnorm
kalbų derinys	Sprachkombination
kalbų kombinacija	Sprachkombination
kalbų režimas	Sprachregime
kalkė	Lehnprägung
kalkiavimas	Lehnübersetzung
katafora	Katapher; Kataphora
kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina	mobile Dolmetschkabine
klišė	Klischee
kompensavimas	Kompensation

LT	DE
kompiuterizuotasis vertimas	computerunterstützte Übersetzung
konferencijų vertėjas	Konferenzdolmetscher
konferencijų vertimas	Konferenzdolmetschen
konkretizacija	Spezifizierung
konotacija	Konnotation
kontekstas	Kontext
konversinis vertimas	Entgegensetzung
kultūrinė adaptacija	kulturelle Anpassung
kultūrinis kliuvinys	kultureller Zusammenstoß
laisvai samdomas vertėjas	freiberuflicher Dolmetscher / Übersetzer
laisvasis vertimas	freie Übersetzung; Adaptation
lakūna	Lücke
leksinė spraga	lexikalische Lücke
lingvistinis numanymas	sprachliche Antizipation
lydintysis vertėjas	begleitender Dolmetscher
lygiagretinimas	Abgleich; Ausrichtung
lokalioji vertimo strategija	lokale Strategie
lokalinavimas	Lokalisierung
medicinos srities vertėjas	Dolmetscher / Übersetzer im Gesundheitswesen
medicinos srities vertimas	Dolmetschen / Übersetzen im Gesundheitswesen
metafora	Metapher
metonimija	Metonymie
mikrofonas	Mikrophon
mokomasis vertimas	pädagogisches Übersetzen
mokomoji konferencija	Mock-Konferenz
moksliinių tekstu vertimas	wissenschaftliche Übersetzung; wissenschaftliches Übersetzen
naujadaras	ad hoc-Wortbildung
„neišlikimos gražuolės“	die “Schönen Ungetreuen”
neišverčiamumas	Unübersetzbarkeit
neoficialių pokalbių vertimas	Verhandlungsdolmetschen; Gesprächsdolmetschen
neteisinga interpretacija	Sinnverkehrung
neteisingas numanymas	falsche Antizipation
netiesioginis vertimas	indirekte Übersetzung
netikrieji vertėjo draugai	falsche Freunde

LT	DE
neutralumas	Neutralität
nominalizacija	Nominalisierung
numanymas	Antizipation
nuoseklusis vertimas	Konsekutivdolmetschen
nuotolinis vertimas žodžiu	Ferndolmetschen
oficialioji kalba	Amtssprache
operatyvusis tekstas	operativer Text
originalo kalba	Ausgangssprache
originalo tekstas	Ausgangstext
pagalbiniai dokumentai	Hintergrunddokumente
pagalbinis tekstas	Hintergrundtext
pagrindinė kalba	Grundsprache; Dachsprache
pakeitimasis	Anpassung; Substitution
parafrazė	Paraphrase
paraštė	Rand
pasakymas	Aussage
pasikartojimas	Wiederholung
pasyvioji kalba	passive Sprache
patvirtintasis vertimas	beglaubigte Übersetzung
pažodinis vertimas	wörtliche Übersetzung; wort-wörtliche Übersetzung
pirmoji kalba	Erstsprache
praleidimas	Auslassung
pridėjimas	Ergänzung; Hinzufügung
prisiekusysis vertėjas	beeidigter Dolmetscher / Übersetzer; vereidigter Dolmetscher / Übersetzer
profesinė kalba	Fachsprache
profesionalusis vertimas raštu	professionelle Übersetzung
raidiinė santrumpa	Akronym
rašybos normos	redaktionelle Hinweise
realija	Realienbezeichnungen
redagavimas	Revision; Korrekturlesen
registras	Register
relinis vertimas	Relaisdolmetschen
sakinio dalies keitimas	Satzbauwechsel
savinimas	einbürgende Strategie
simbolis	Symbol
simetrinės kalbų režimas	symmetrisches Sprachregime

LT	DE
sinchroninio vertimo įranga	Simultandolmetschanlage
sinchroninio vertimo kabina	Kabine
sinchroninis vertimas	Simultandolmetschen
sinonimas	Synonym
skaidymas	Segmentierung
skolinimas	Entlehnung
<i>skopos</i> teorija	Skopostheorie
stacionarioji sinchroninio vertimo kabina	fest eingebaute Dolmetschkabine
subtitrai	Untertitel
subtitravimas	Untertitelung
svetiminimas	Verfremdung
svetimybė	Barbarismus
šniubždamasis vertimas	Flüsterdolmetschen
taisymasis	Selbstkorrektur
tarpinė kalba	Pivot-Sprache
tarpinstitucinis akreditacijos testas	inter-institutioneller Auswahltest
technikos srities vertėjas	technischer Übersetzer
technikos srities vertimas	technisches Übersetzen
techninis darbuotojas	Techniker
teisės srities vertėjas	Rechtsübersetzer / Rechtsdolmetscher
teisės srities vertimas	Rechtsübersetzen / Rechtsdolmetschen
teisininkas lingvistas	Rechts- und Sprachsachverständiger
teismų vertėjas	Gerichtsdolmetscher
tekstas	Text
teksto funkcija	Textfunktion
terminas	Terminus
terminija	Terminologie
terminologas	Terminologe
terminologija	Terminologie
terminų bankas	Terminologiedatenbank
tiesioginis vertimas	Direktübersetzung
tikslinė auditorija	Adressat
transkripcija	Transkription
tropas	Tropus; Trope
užrašų technika	Notizentechnik
vaizdo konferencija	Videokonferenz

LT	DE
vaizdo konferencijų vertimas	Videokonferenz-Dolmetschen
vertėjas raštu	Übersetzer
vertėjas vedlys	<i>Pivot</i>
vertėjas žodžiu	Dolmetscher
vertėjų profesinės etikos kodeksas	Kodex der Berufsethik
vertimas	Übersetzen / Dolmetschen
vertimas į negimtają kalbą	Retour-Dolmetschen
vertimas iš lapo	Stegreifübersetzen
vertimas raštu	Übersetzen; Übersetzung
vertimas telefonu	Telefondolmetschen
vertimas žodžiu	Dolmetschen
vertimo atmintis	Übersetzungsspeicher
vertimo kalba	Zielsprache
vertimo strategija	Übersetzungsstrategie
vertimo tekstas	Zieltext
vertimo vienetas	Übersetzungseinheit
vertinys	Lehnprägung
viešujų paslaugų sektoriaus vertėjas žodžiu	Gemeindedolmetscher; Kommunaldolmetscher (AT)
žiniasklaidos renginių vertimas	Mediendolmetschen
žodynas	Wortschatz; Wörterbuch
žodynėlis	Glossar
žodžių žaismas	Sprachspiel

LT	FR
A kalba	langue A
abstrakcijos lygio keitimas	changement de niveau d'abstraction
abstrakcijos lygis	niveau d'abstraction
adaptacija	adaptation
adaptavimas	adaptation
adekvatumas	adéquation
adresantas	énonciateur
adresatas	destinataire
akcentas	accent
akivaizdusis numanymas	pure anticipation
akreditacija	accréditation
akreditacijos testas	test d'accréditation
akredituotasis vertėjas	interprète / traducteur accrédité
akronimas	acronyme
aktyvioji kalba	langue active
aktualioji sakinio skaida	perspective fonctionnelle de la phrase
anafora	anaphore
analizė	analyse
antonimas	antonyme
antoniminė perdara	transformation antonymique
antoniminis vertimas	traduction antonyme
antroji kalba	deuxième langue
aprašomasis vertimas	traduction descriptive
apsirikimas	lapsus linguae
asimetrinis kalbų režimas	régime linguistique asymétrique
atestuotasis vertėjas	interprète / traducteur agréé
atgalinis vertimas	traduction-retour; traduction en arrière; rétrotraduction
atitikmuo	équivalent
atkartojimas	ombrage
audiovizualinis vertimas	traduction audiovisuelle (TAV)
auditorija	public
ausinės	écouteurs
automatinis atpažinimas	reconnaissance automatique
automatinis vertimas	traduction automatique
automatizuotasis vertimas	traduction humaine assistée par la machine
autonomijos spektras	spectre d'autonomie
autorinis vertimas	traduction de l'auteur; autotraduction

LT	FR
autorius	auteur
B kalba	langue B
Babelio bokštas	Tour de Babel
baigtinės aprėpties kalbų režimas	régime linguistique complet
balsas	voix
beekvivalentė leksika	mots culturels
belaidė vertimo įranga	matériel d'interprétation simultanée sans fil
bendruomeninis vertimas žodžiu	interprétation communautaire
C kalba	langue C
cenzūra	censure
charakteronimas	nom d'un personnage
dalinės aprėpties kalbų režimas	régime réduit
dalykinė kalba	langue de spécialité
daugiakalbystė	multilinguisme; plurilinguisme
deiksė	déictique; deixis
delsa	décalage; délai
denominalizacija	dénominalisation
denotacija	dénotation
denotacinė reikšmė	valeur dénotative
denotatas	dénotatum
deverbalizacija	déverbalisation
diskursas	discours
dubliavimas	doublage
dviejų kabinų vertėjas	cheval
dvikalbis	bilingue
dviprasmybė	ambiguïté
eksplikavimas	explication
ekspresyvusis tekstas	texte expressif; texte à dominante expressive
ekstralingvistinis numanymas	anticipation extra-linguistique
ekvivalentiškumas	équivalence
emfazė	emphase
etatinis vertėjas	interprète / traducteur à temps plein
foninės žinios	connaissances d'arrière-plan; connaissances tacites
funkcinis atitikmuo	équivalent fonctionnel
garsas	son
garso izoliacija	insonorisation; isolation acoustique; isolation phonique

LT	FR
generalizacija	hyperonymisation
gestų kalba	langue des signes
gestų kalbos vertėjas	interprète en langue des signes
gestų kalbos vertimas	interprétation en langue des signes
gimtakalbis	locuteur natif
gimtoji kalba	langue maternelle
globalioji vertimo strategija	stratégie globale (de traduction)
glosarijus	glossaire
gramatinės klasės (pa)keitimas	transposition
gramatinis (pa)keitimas	changement grammatical
grožinės literatūros vertimas	traduction littéraire
hiperonimas	hyperonyme
hiponimas	hyponyme
horizontalusis vertimas	traduction horizontale
implicitinis vertimas	implicitation
implikavimas	implication
informacinis krūvis	densité informationnelle
informatyvusis tekstas	texte informationnel; texte informatif
interaktyvus automatizuotas	traduction automatique assisté par
vertimas	l'homme
interferencija	interférence
interpretacija	interprétation
intersemiotinis vertimas	traduction intersémotique
intertekstualumas	intertextualité
intralingvistinis vertimas	traduction intralinguale; reformulation
įstrižasis žymėjimas	prise de notes en diagonale
jungiamasis žodis	charnière
kalambūras	calembour
kalbėjimo tempas	rythme
kalbos dalies keitimas	recatégorisation
kalbos klaida	faute de langue
kalbos norma	norme; standard
kalbų derinys	combinaison linguistique
kalbų kombinacija	combinaison linguistique
kalbų režimas	régime linguistique
kalkė	calque
kalkiavimas	traduction-calque
katafora	cataphore

LT	FR
kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina	cabine mobile
klasikinis nuoseklusis vertimas	traduction consécutive traditionnelle
klišė	cliché
kompensavimas	compensation
kompiuterizuotas vertimas	traduction assistée par ordinateur
konferencijų vertėjas	interprète de conférence
konferencijų vertimas	interprétation de conférence
konkretizacija	spécification
konotacija	connotation
kontekstas	contexte
kontekstinis vertimas	traduction contextuelle
kultūrinė adaptacija	adaptation culturelle
kultūrinis kliuvinys	hiatus culturel
laisvai samdomas vertėjas	interprète / traducteur free-lance
laisvasis vertimas	adaptation
lakūna	lacune
leksinė spraga	absence / lacune lexicale; vide / trou lexical
lingvistinis numanymas	anticipation linguistique
lydintysis vertėjas	interprète de liaison
lygiagretinimas	alignement
lokalioji vertimo strategija	stratégie locale (de traduction)
lokalisavimas	localisation
medicinos srities vertėjas	interprète / traducteur en milieu médical
medicinos srities vertimas	interprétation / traduction en milieu médical
metafora	métaphore
metakalbinis komentaras	commentaire métalinguistique
metonimija	métonymie
mikrofonas	microphone
mokomasis vertimas	traduction didactique
mokomoji konferencija	conférence simulée
mokomoji sinchroninio vertimo kabina	cabine muette
mokslių tekstu vertimas	traduction des textes scientifiques
naujadaras	mot forgé
„neištikimos gražuolės“	belles infidèles

LT	FR
neišverčiamumas	intraduisibilité
neoficialių pokalbių vertimas	liaison
neteisinga interpretacija	interprétation erronée
neteisingas numanymas	anticipation erronée
netiesioginis vertimas	traduction indirecte
netikrieji vertėjo draugai	faux ami
neutralumas	neutralité
nominalizacija	nominalisation
numanymas	anticipation
numanoma jungtis	liaison implicite
nuoseklusis vertimas	interprétation consécutive
nuotolinis vertimas žodžiu	interprétation à distance
nusakomasis vertimas	traduction / interprétation descriptive
oficialioji kalba	langue officielle
originalo kalba	langue de départ
originalo tekstas	texte de départ
pagalbiniai dokumentai	documents de référence / d'information
pagalbinis tekstas	texte de référence / d'information
pagrindinė kalba	langue dominante
pakeitimasis	ajustement; commutation
parafrazė	paraphrase
paraštė	marge
pasakymas	énoncé
pasikartojimas	rédiction
pasyvioji kalba	langue passive
patvirtintasis vertimas	traduction certifiée; traduction officielle
pažodinis vertimas	traduction littérale
perkėlimas	report
pirmoji kalba	première langue
pragmatinė reikšmė	valeur pragmatique
praleidimas	omission
pridėjimas	addition
priminimo linija	ligne de rappel
prisiekusysis vertėjas	traducteur / interprète assermenté
profesinė kalba	langue de spécialité; LSP
profesionalusis vertimas	traduction professionnelle
rajdinė santrumpa	acronyme
rašybos normos	règles d'orthographe

LT	FR
realija	terme culturel; désignateur culturel
redagavimas	révision
registras	registre
relinis vertimas	relais
reziumavimas	interprétation sommaire
sakinio dalies keitimas	changement syntaxique
savinimas	stratégie de domestication
semantinis pakeitimai	changement sémantique; changement de signification; changement de sens
simbolis	symbole
simetrinis kalbų režimas	régime linguistique symétrique
sinchroninio vertimo įranga	matériel d'interprétation simultanée
sinchroninio vertimo kabina	cabine
sinchroninis vertimas	interprétation simultanée
sinonimas	synonyme
sintaksės funkcijos (pa)keitimas	changement de la fonction syntaxique
skaidymas	disjonction
skolinimas	emprunt
<i>skopos</i> teorija	théorie du <i>skopos</i>
stacionarioji synchroninio vertimo kabina	cabine fixe
subtitrai	sous-titres
subtitravimas	sous-titrage
svetiminimas	stratégie d'altérisation; exotisation
svetimybė	barbarisme
šniubždamasis vertimas	chuchotage
taisymasis	correction
tarpinė kalba	langue pivot
tarpinstitucinis akreditacijos testas	test d'accréditation interinstitutionnel
technikos srities vertėjas	traducteur en milieu technique
technikos srities vertimas	traduction en milieu technique
techninis darbuotojas	technicien
teisės srities vertėjas	interprète / traducteur juridique
teisės srities vertimas	interprétation / traduction juridique
teisininkas lingvistas	juriste linguiste
teismų vertėjas	interprète juridique; interprète judiciaire; interprète auprès des tribunaux
tekstas	texte

LT	FR
teksto funkcija	fonction de texte
terminas	terme
terminija	terminologie
terminologas	terminologue
terminologija	terminologie
terminų bankas	banque de terminologie
terminų tvarkyba	gestion de la terminologie
tiesioginė vertimas	traduction directe
tikslinė auditorija	destinataire
transformacija	transformation
transkripcija	transcodage
tropas	trope
užrašų technika	prise de notes
vaizdo konferencija	vidéoconférence
vaizdo konferencijų vertimas	interprétation de visioconférences
vertėjas raštu	traducteur
vertėjas vedlys	pivot
vertėjas žodžiu	interpréte
vertėjų grupė	équipe de traducteurs / d'interprètes
vertėjų profesinės etikos kodeksas	code de déontologie
vertimas	traduction / interprétation
vertimas į negimtają kalbą	retour
vertimas iš lapo	traduction à vue
vertimas raštu	traduction
vertimas telefonu	interprétation par téléphone
vertimas žodžiu	interprétation
vertimo atmintis	mémoire de traduction
vertimo kalba	langue cible
vertimo strategija	stratégie de traduction
vertimo tekstas	texte d'arrivée
vertimo vienetas	unité de traduction
vertinys	calque
viešujų paslaugų sektorius	interprète communautaire
vertėjas žodžiu	
žodynėlis	dictionnaire; vocabulaire
žodžių žaismas	glossaire
	jeu de mots

LT	IT
A kalba	lingua A
abstrakcijos lygio keitimas	cambiamento di astrazione
abstrakcijos lygis	livello di astrazione
adaptacija	adattamento
adaptavimas	adattamento
adekvatumas	adeguatezza
adresantas	mittente
adresatas	ricevente; destinatario
akcentas	accento
akreditacija	accreditamento
akreditacijos testas	prova di accreditamento
akredituotasis vertėjas	interprete / traduttore accreditato
akronimas	acronimo
aktyvioji kalba	lingua attiva
aktualioji sakinio skaida	prospettiva funzionale della frase
anafora	anafora
analizė	analisi
antonimas	antonimo
antoniminis vertimas	traduzione antonimica
antroji kalba	seconda lingua
aprašomasis vertimas	traduzione descrittiva
apsirikimas	lapsus linguae
asimetrinis kalbų režimas	regime linguistico asimmetrico
atestuotasis vertėjas	interprete / traduttore accreditato
atgalinis vertimas	traduzione inversa
atitikmuo	equivalente
atkartojimas	<i>shadowing</i>
audiovizualinis vertimas	traduzione audiovisiva
auditorija	pubblico
ausinės	cuffie
automatinis atpažinimas	riconoscimento automatico
automatinis vertimas	traduzione automatica
automatizuotasis vertimas	traduzione assistita
autonomijos spektras	spettro di autonomia
autorinis vertimas	autotraduzione
autorius	autore
B kalba	lingua B
Babelio bokštas	torre di Babele

LT	IT
baigtinės aprępties kalbų režimas	regime linguistico completo
balsas	voce
beekvivalentė leksika	realia; espressioni culturo-specifiche; termini culturo-specifici
bendruomeninis vertimas žodžiu	interpretariato per i servizi pubblici
C kalba	lingua C
cenzūra	censura
dalinės aprępties kalbų režimas	regime linguistico ridotto
dalykinė kalba	linguaggio settoriale
daugiakalbystė	multilinguismo
deiksė	deissi
delsa	<i>décalage</i>
denominalizacija	denominalizzazione
denotacija	denotazione
denotacinė reikšmė	significato denotativo
deverbalizacija	deverbalizzazione
diskursas	discorso
dubliavimas	doppiaggio
dviejų kabinų vertėjas	<i>cheval</i>
dvikalbis	bilanciato
dviprasmybė	ambiguità
eksplikavimas	esplicitazione
ekspresyvusis tekstas	testo espressivo
ekstralinguistinis numanymas	anticipazione extralinguistica
ekvivalentiškumas	equivalenza
emfazė	enfasi
etatinis vertėjas	interprete / traduttore funzionario
funkcinis atitikmuo	equivalente funzionale
garsas	suono
garso izoliacija	isolamento acustico
generalizacija	generalizzazione
gestų kalba	linguaggio dei segni
gestų kalbos vertėjas	interprete del linguaggio dei segni
gestų kalbos vertimas	interpretazione del linguaggio dei segni
gimtakalbis	madrelingua
gimtoji kalba	lingua madre; madrelingua
globalioji vertimo strategija	strategia globale
glosarijus	glossario

LT	IT
gramatinės klasės (pa)keitimas	cambiamento di classe grammaticale
gramatinis (pa)keitimas	cambiamento grammaticale
grožinės literatūros vertimas	traduzione letteraria
hiperonimas	iperonimo
hiponimas	iponimo
horizontalusis vertimas	traduzione orizzontale
implicitinis vertimas	implicitazione
implikavimas	implicitazione
informacinis krūvis	carico informativo
informatyvusis tekstas	testo informativo
interaktyvus automatizuotasis vertimas	traduzione automatica interattiva
interferencija	interferenza
interpretacija	interpretazione
intersemiotinis vertimas	traduzione intersemiotica
intertekstualumas	intertestualità
intralingvistinis vertimas	traduzione intralingusitica
istižasis žymėjimas	presa di note diagonale
jungiamasis žodis	connettivo
kalambūras	paronomasia
kalbėjimo tempas	tempo del discorso
kalbos dalies (pa)keitimas	ricategorizzazione
kalbos klaida	errore linguistico
kalbos norma	norma linguistica
kalbų derinys	combinazione linguistica
kalbų kombinacija	combinazione linguistica
kalbų režimas	regime linguistico
kalkė	calco
kalkiavimas	calco
katafora	catafora
kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina	cabina mobile
klišė	<i>cliché</i>
kompensavimas	compensazione
kompiuterizuotasis vertimas	traduzione computerizzata
konferencijų vertėjas	interprete di conferenza
konferencijų vertimas	interpretazione di conferenza
konkretizacija	specificazione

LT	IT
konotacija	connotazione
kontekstas	contesto
kontekstinis vertimas	traduzione contestuale
kultūrinė adaptacija	adattamento culturale
laisvai samdomas vertėjas	interprete / traduttore freelance
laisvasis vertimas	traduzione libera
lakūna	lacuna
leksinė spraga	lacuna lessicale
lingvistinis numanymas	anticipazione linguistica
lydintysis vertėjas	interprete accompagnatore
lygiagretinimas	allineamento
lokalioji vertimo strategija	strategia locale
lokalisavimas	localizzazione
medicinos srities vertėjas	interprete / traduttore per i servizi sanitari
medicinos srities vertimas	interpretazione / traduzione per i servizi sanitari
metafora	metafora
metakalbinis komentaras	commento metalinguistico
metonimija	metonimia
mikrofonas	microfono
mokomasis vertimas	traduzione didattica
mokomoji konferencija	<i>mock-conference</i>
mokslių tekštų vertimas	traduzione dei testi scientifici
naujadaras	neologismo
„neišlikimos gražuolės“	“belle infedeli”
neišverčiamumas	intradicibilità
neoficialių pokalbių vertimas	interpretazione di <i>liaison</i>
neteisinga interpretacija	interpretazione errata
neteisingas numanymas	anticipazione errata
netiesioginis vertimas	traduzione indiretta
netikrieji vertėjo draugai	falsi amici
neutralumas	neutralità
nominalizacija	nominalizzazione
umanymas	anticipazione
nuoseklusis vertimas	interpretazione consecutiva
nuotolinis vertimas žodžiu	interpretazione a distanza
officialioji kalba	lingua ufficiale

LT	IT
originalo kalba	lingua di partenza
originalo tekstas	testo di partenza
pagrindinė kalba	lingua principale
pakeitimasis	cambiamento
parafrazė	parafrasi
paraštė	margine
pasakymas	enunciato
pasikartojimas	ripetizione
pasyvioji kalba	lingua passiva
patvirtintasis vertimas	traduzione asseverata
pažodinis vertimas	traduzione parola per parola
pirmoji kalba	madrelingua; lingua A
praleidimas	omissione
pridėjimas	aggiunta
prisiekusysis vertėjas	interprete / traduttore giurato
profesinė kalba	linguaggio settoriale
profesionalusis vertimas	traduzione / interpretazione professionale
raidiinė santrumpa	acronimo
rašybos normos	regole ortografiche
realija	realia
redagavimas	revisione
registras	registro
relinis vertimas	relais
savinimas	domesticazione
semantinis pakeitimasis	cambiamento semantico
simbolis	simbolo
simetrinis kalbų režimas	regime linguistico simmetrico
sinchroninio vertimo įranga	impianti per interpretazione simultanea
sinchroninio vertimo kabina	cabina
sinchroninis vertimas	interpretazione simultanea
sinonimas	sinonimo
skaidymas	segmentazione
skolinimas	prestito; estraneamento
<i>skopos</i> teorija	teoria dello <i>skopos</i>
stacionarioji synchroninio vertimo kabina	cabina fissa
stalinė synchroninio vertimo kabina	cabina di interpretazione di piano d'appoggio

LT	IT
subtitrai	sottotitoli
subtitravimas	sottotitolaggio
svetiminimas	straniamento
svetimybė	barbarismo
šniubždamasis vertimas	<i>chuchotage</i>
taisymasis	autocorrezione
tarpinė kalba	lingua <i>pivot</i>
tarpinstitucinis akreditacijos testas	prova interistituzionale di accreditamento
technikos srities vertėjas	traduttore tecnico
technikos srities vertimas	traduzione tecnica
techninis darbuotojas	tecnico
teisės srities vertėjas	interprete / traduttore giuridico
teisės srities vertimas	traduzione giuridica
teisininkas lingvistas	giurista linguista
teismų vertėjas	interprete forence
tekstas	testo
teksto funkcija	funzione testuale
terminas	termine
terminija	terminologia
terminologas	terminologo
terminologija	terminologia
terminų bankas	banca dati terminologica
tiesioginis vertimas	traduzione diretta
tikslinė auditorija	destinatario
transformacija	trasformazione
transkripcija	trascrizione
tropas	tropo
užrašų technika	presa di note; presa di appunti
vaizdo konferencija	videoconferenza
vaizdo konferencijų vertimas	interpretazione in videoconferenza
vertėjas raštu	traduttore
vertėjas vedlys	<i>pivot</i>
vertėjas žodžiu	interprete
vertėjų profesinės etikos kodeksas	codice deontologico
vertimas	traduzione / interpretazione
vertimas į negimtają kalbą	<i>retour</i>

LT	IT
vertimas iš lapo	traduzione a vista
vertimas raštu	traduzione
vertimas telefonu	interpretazione per telefono
vertimas žodžiu	interpretazione
vertimo atmintis	memoria traduttiva
vertimo kalba	lingua d'arrivo
vertimo strategija	strategia traduttiva
vertimo tekstas	testo d'arrivo
vertimo vienetas	unità di traduzione
vertinys	calco
viešujų paslaugų sektorius	interprete nei servizi pubblici
vertėjas žodžiu	
žiniasklaidos renginių vertimas	interpretazione per mass media / per mezzi di comunicazione
žodynas	dizionario; vocabolario
žodynėlis	glossario
žodžių žaismas	gioco di parole

LT	RU
A kalba	родной язык
abstrakcijos lygio keitimas	изменение уровня абстрагирования
abstrakcijos lygis	уровень абстрагирования
adaptacija	адаптация
adaptavimas	адаптирование
adekvatumas	адекватность
adresantas	адресант
adresatas	адресат
akcentas	акцент
akivaizdusis numanymas	явная антиципация
akivaizdusis taisymasis	явное самоисправление
akreditacija	аккредитация
akreditacijos testas	аккредитационный тест
akredituotasis vertėjas	аккредитованный переводчик
akronimas	акроним
aktyvioji kalba	активный язык
aktualioji sakinio skaida	актуальное членение предложения
anafora	анафора
analizė	анализ
antonimas	антоним
antoniminė perdara	антонимическая трансформация
antoniminis vertimas	антонимический перевод
antroji kalba	первый иностранный язык
aprašomasis vertimas	описательный перевод
apsirikimas	оговорка
asimetrinis kalbų režimas	асимметричный языковой режим
atestuotasis vertėjas	сертифицированный переводчик
atgalinis vertimas	обратный перевод
atitikmuo	эквивалент; соответствие
atkartojimas	воспроизведение
audiovizualinis vertimas	аудиовизуальный перевод
auditorija	аудитория
ausinės	наушники
automatinis atpažinimas	автоматическое распознавание
automatinis vertimas	автоматический перевод; машинный перевод
automatizuotasis vertimas	автоматизированный перевод
autonomijos spektras	спектр автономии

LT	RU
autorinis vertimas	авторский перевод
autorius	автор
B kalba	первый иностранный язык
Babelio bokštas	Вавилонская башня
baigtinės aprėpties kalbų režimas	режим полного охвата языков
balsas	голос
beekvivalentė leksika	безэквивалентная лексика
belaidė vertimo įranga	беспроводное оборудование для синхронного перевода
bendruomeninis vertimas žodžiu	общественный устный перевод
C kalba	второй иностранный язык
cenzūra	цензура
charakteronimas	характероним
dalinės aprėpties kalbų režimas	режим частичного охвата языков
dalykinė kalba	деловой язык; профессиональный язык
daugiakalbystė	мультилингвализм
deiksė	дейксис
delsa	отставание
denominalizacija	деноминализация
denotacija	денотация
denotacinė reikšmė	денотативное значение
denotatas	денотат
deverbalizacija	девербализация
diskursas	дискурс
dubliavimas	дублирование
dviejų kabinų vertėjas	перевод в режиме «шевал»
dvikalbis	двухязычный
dviprasmybė	двусмысленность
eksplikavimas	эксплицирование
ekspresyvusis tekstas	экспрессивный текст
ekstraliningvistinis numanymas	экстралингвистическая антиципация
ekvivalentiškumas	эквивалентность
emfazė	эмфазис
etatinis vertėjas	штатный переводчик
foneminis atkartojimas	фонемное воспроизведение
foninės žinios	фоновые знания
frazinis atkartojimas	фразовое воспроизведение
funkcinis atitikmuo	функциональный эквивалент

LT	RU
garsas	звук
garso izoliacija	акустическая изоляция
generalizacija	генерализация
gestų kalba	жестовый язык; язык жестов
gestų kalbos vertėjas	переводчик на жестовый язык и с него; сурдопереводчик
gestų kalbos vertimas	перевод на жестовый язык и с него / сурдоперевод
gimtakalbis	носитель языка
gimtoji kalba	родной язык
globalioji vertimo strategija	глобальная стратегия перевода
glosarijus	глоссарий
gramatinės klasės (pa)keitimas	изменение грамматического класса
gramatinis (pa)keitimas	грамматическое изменение
grožinės literatūros vertimas	художественный перевод
hiperonimas	гипероним
hiponimas	гипоним
horizontalusis vertimas	горизонтальный перевод
implicitinis vertimas	имплицитный перевод
implikavimas	имплицитация
informacinis krūvis	информационная насыщенность
informatyvusis tekstas	информационный текст
interaktyvus automatizuotasis vertimas	интерактивный автоматизированный перевод; интерактивный машинный перевод
interferencija	интерференция
interpretacija	интерпретация
intersemiotinis vertimas	интерсемиотический перевод
intertekstualumas	интертекстуальность
intralingvistinis vertimas	интрапрограммистический перевод
jstrižasis žymėjimas	диагональная запись
jungiamasis žodis	соединительное слово
kalambūras	каламбур
kalbejimo tempas	темп речи
kalbos dalies (pa)keitimas	замена части речи
kalbos klaida	речевая ошибка
kalbos norma	языковая норма
kalbų derinys	комбинация языков

LT	RU
kalbų kombinacija	языковая комбинация
kalbų režimas	языковой режим
kalkė	калька
kalkiavimas	калькирование
katafora	катафора
kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina	мобильная кабина
klasikinis nuoseklusis vertimas	классический последовательный перевод
klišė	клише
kompensavimas	компенсация
kompiuterizuotas vertimas	компьютеризированный перевод
konferencijų vertėjas	переводчик-синхронист; синхронный переводчик
konferencijų vertimas	синхронный перевод
konkretizacija	конкретизация
konotacija	коннотация
kontekstas	контекст
kontekstinis vertimas	контекстуальный перевод
konversinis vertimas	конверсионный перевод
kultūrinė adaptacija	культурная адаптация
kultūrinis kliuviny	культурное препятствие
laisvai samdomas vertėjas	переводчик-фрилансер
laisvasis vertimas	свободный перевод
lakūna	лакуна
leksinė spraga	лексическая лакуна
lingvistinis numanymas	лингвистическая антиципация
lydintysis vertėjas	сопровождающий устный переводчик
lygiagretinimas	выравнивание; сопоставление
lokalioji vertimo strategija	локальная стратегия перевода
lokalisavimas	локализация
medicinos srities vertėjas	медицинский переводчик
medicinos srities vertimas	медицинский перевод
metafora	метафора
metakalbinis komentaras	металингвистический комментарий
metonimija	метонимия
mikrofonas	микрофон
mobilis vertimas	мобильный перевод
mokomasis vertimas	учебный перевод

LT	RU
mokomoji konferencija	учебная конференция
mokomoji sinchroninio vertimo kabina	учебная кабина для синхронного перевода
mokslinių tekstu vertimas	перевод научных текстов
naujadaras	неологизм
„neištikimos gražuolės“	<i>belles infidèles</i> ; неверные красавицы
neišverčiamumas	непереводимость
neoficialių pokalbių vertimas	неофициальный устный перевод
nesitaisymas	неприменение самоисправления
neteisinga interpretacija	неправильная интерпретация
neteisingas numanymas	неверная антиципация
netiesioginis vertimas	непрямой перевод
netikrieji vertėjo draugai	ложные друзья переводчика
neutralumas	нейтральность
nominalizacija	номинализация
numanymas	антиципация
umanoma jungtis	имплицитная связка
nuoseklusis vertimas	последовательный перевод
nuotolinis vertimas žodžiu	дистанционный устный перевод
nusakomasis vertimas	описательный перевод
oficialioji kalba	официальный язык
operatyvusis tekstas	оперативный текст
originalo kalba	язык оригинала
originalo tekstas	текст оригинала
pabrėžtinis taisymasis	эксплицитное самоисправление
pagalbiniai dokumentai	справочная документация; базовая документация
pagalbinis tekstas	справочный текст; базовый текст
pagrindinė kalba	основной язык; доминирующий язык
pakeitimasis	коммутация; переключение
parafrazė	парафраз; парадфраза
paraštė	поле
pasakymas	высказывание
pasikartojimas	повтор; повторение
pasyvioji kalba	пассивный язык
patvirtintasis vertimas	сертифицированный перевод
pauzės užpildymas	заполнение паузы
pažodinis vertimas	дословный перевод; буквальный перевод

LT	RU
perkėlimas	перенос
pirmoji kalba	первый язык
pragmatinė reikšmė	прагматическое значение
praleidimas	пропуск
pridėjimas	дополнение
priminimo linija	линия-напоминание
prisiekusysis vertėjas	присяжный переводчик
profesinė kalba	профессиональный язык
profesionalusis vertimas	профессиональный перевод
rajdinė santrumpa	буквенная аббревиатура
rašybos normos	нормы правописания; орфографические нормы
realija	реалия
redagavimas	редактирование
registras	регистр
relinis vertimas	перевод через реле
reziumavimas	резюмирование
sakinio dalies keitimas	изменение части предложения
savinimas	доместикация
semantinis pakeitimasis	семантическая замена
simbolis	символ
simetrinis kalbų režimas	симметричный языковой режим
sinchroninio vertimo įranga	оборудование для синхронного перевода
sinchroninio vertimo kabina	переводческая кабина
sinchroninio vertimo kabinos etika	этика переводчика при работе в кабине
sinchroninis vertimas	синхронный перевод
sinonimas	синоним
sintaksės funkcijos (pa)keitimas	изменение синтаксической функции
skaidymas	членение
skolinimas	заемствование
skopos teorija	теория скопоса; скопос-теория
stacionarioji synchroninio vertimo kabina	стационарная переводческая кабина
stalinė synchroninio vertimo kabina	настольная переводческая кабина
struktūrinis numanymas	структурная антиципация
subtitrai	субтитры

LT	RU
subtitravimas	субтитрирование
svetiminimas	форенизация
svetimybė	варваризм
šníbždamasis vertimas	шушутаж
taisymasis	самоисправление
taisymasis nutraukiant pasakymą	самоисправление по ходу высказывания
taisymasis po pasakymo	самоисправление после высказывания
taisymasis prieš pasakymą	самоисправление перед высказыванием
tarpinė kalba	язык-посредник
tarpinstitucinis akreditacijos testas	межинституциональный аккредитационный тест
technikos srities vertėjas	технический переводчик
technikos srities vertimas	технический перевод
techninis darbuotojas	технический работник
teisės srities vertėjas	юридический переводчик
teisės srities vertimas	юридический перевод
teisininkas lingvistas	юрист-лингвист
teismų vertėjas	судебный переводчик
tekstas	текст
teksto funkcija	функция текста
terminas	термин
terminija	терминология
terminologas	терминолог
terminologija	терминология
terminų bankas	терминологический банк
terminų tvarkyba	нормирование терминологии
tiesioginis vertimas	прямой перевод
tikslinė auditorija	целевая аудитория
transformacija	трансформация
transkripcija	транскрипция
tropas	троп
užrašų technika	техника записи (в последовательном переводе)
vaizdo konferencija	видеоконференция
vaizdo konferencijų vertimas	устный перевод видеоконференций
vertėjas raštu	письменный переводчик
vertėjas vedlys	переводчик на язык-посредник

LT	RU
vertėjas žodžiu	устный переводчик
vertėjo porininkas	напарник переводчика-синхрониста по кабине
vertėjų grupė	переводческий корпус
vertėjų profesinės etikos kodeksas	кодекс профессиональной этики
vertimas	перевод
vertimas į negimtają kalbą	перевод на неродной язык
vertimas iš lapo	перевод с листа
vertimas raštu	письменный перевод
vertimas telefonu	телефонный перевод
vertimas žodžiu	устный перевод
vertimo atmintis	переводческая память
vertimo kalba	язык перевода
vertimo strategija	стратегия перевода
vertimo tekstas	текст перевода
vertimo vienetas	единица перевода
vertinys	калька
viešųjų paslaugų sektorius	переводчик сектора общественных услуг
vertėjas žodžiu	
žiniasklaidos renginių vertimas	перевод медийных мероприятий
žodynas	словарь
žodynėlis	глоссарий
žodžių žaismas	игра слов

EN	LT
A language	A kalba
abstraction change	abstrakcijos lygio keitimas
abstraction level	abstrakcijos lygis
accent	akcentas
accreditation	akreditacija
accreditation test	akreditacijos testas
accredited interpreter	akredituotasis vertėjas žodžiu
accredited translator	akredituotasis vertėjas raštu
acoustic insulation	garso izoliacija
acronym	akronimas; raidinė santrumpa
active language	aktyvioji kalba
adaptation	adaptacija; adaptavimas
addition	pridėjimas
addressee	adresatas
addressor	adresantas
adequacy	adekvatumas
alignment	lygiagretinimas
ambiguity	dviprasmybė
analysis	analizė
anaphora	anafora
anticipation	numanymas
antonym	antonimas
antonymic transformation	antoniminė perdara
antonymic translation	antoniminis vertimas
asymmetric regime	asimetrinis kalbų režimas
audience	auditorija
audiovisual translation	audiovizualinis vertimas
author	autorius
automatic recognition	automatinis atpažinimas
automatic translation	automatinis vertimas
autonomy spectrum	autonomijos spektras
autotranslation	autoriniis vertimas
B language	B kalba
back translation	atgalinis vertimas
background documentation	pagalbiniai dokumentai
background information	foninės žinios
background text	pagalbinis tekstas
barbarism	svetimybė

EN	LT
<i>belles infidèles</i>	„neištikimos gražuolės“
bilingual	dvikalbis
booth	sinchroninio vertimo kabina
booth etiquette	sinchroninio vertimo kabinos etika
booth manners	sinchroninio vertimo kabinos etika
boothmate	vertėjo porininkas
borrowing	skolinimas
C language	C kalba
calque	kalkė; vertinys
CAT	kompiuterizuotas vertimas
cataphora	katafora
censorship	cenzūra
certified interpreter	atestuotasis vertėjas žodžiu
certified translation	patvirtintasis vertimas
certified translator	atestuotasis vertėjas raštu
character name	charakteronimas
characteronym	charakteronimas
cheval interpreter	dviejų kabinų vertėjas
class shift	gramatinės klasės (pa)keitimas; kalbos dalies (pa)keitimas
classic consecutive	klasikinis nuoseklusis vertimas
clause structure change	sakinio dalies (pa)keitimas
<i>cliché</i>	klišė
code of conduct	vertėjų profesinės etikos kodeksas
code of professional ethics	vertėjų profesinės etikos kodeksas
coinage	naujadaras
community interpreter	viešujų paslaugų sektoriaus vertėjas žodžiu
community interpreting	bendruomeninis vertimas žodžiu
commutation	pakeitimas
compensation	kompensavimas
complete language regime	baigtinės aprėpties kalbų režimas
computer-aided translation	kompiuterizuotas vertimas
conference interpreter	konferencijų vertėjas
conference interpreting	konferencijų vertimas
connotation	konotacija
consecutive interpreting	nuoseklusis vertimas
context	kontekstas

EN	LT
contextual translation	kontekstinis vertimas
converse translation	konversinė vertimas
court interpreter	teismų vertėjas
copy editing	redagavimas
cultural adaptation	kultūrinė adaptacija
cultural bump	kultūrinis kliuviny
culture-bound word	realija
deixis	deikšė
denominalization	denominalizacija
denotation	denotacija
denotative meaning	denotacinė reikšmė
denotatum	denotatas
descriptive translation	aprašomasis vertimas; nusakomasis vertimas
deverbalization	deverbalizacija
diagonal note-taking	įstrižasis žymėjimasis
dictionary	žodynas
didactic translation	mokomasis vertimas
direct transfer	perkėlimas
direct translation	tiesioginis vertimas
discourse	diskursas
domestication	savinimas
dubbing	dubliavimas
dummy booth	mokomoji sinchroninio vertimo kabina
emphasis	emfazė
equivalence	ekvivalentiškumas
equivalent	atitikmuo
escort interpreter	lydintysis vertėjas
explicit repair	akivaizdusis taisymasis
explicitation	eksplikavimas
expressive text	ekspresyvusis tekstas
extra-linguistic anticipation	ekstralingvistinis numanymas
false friends	netikrieji vertėjo draugai
first language	pirmoji kalba
fixed booth	stacionarioji sinchroninio vertimo kabina
foreignization	svetiminimas
free translation	laisvasis vertimas
freelance interpreter	laisvai samdomas vertėjas žodžiu

EN	LT
freelance translator	laisvai samdomas vertėjas raštu
functional equivalent	funkcinis atitikmuo
functional sentence perspective	aktualioji sakinio skaida
generalization	generalizacija
global strategy	globalioji vertimo strategija
glossary	glosarijus; žodynėlis
grammatical change	gramatinis pakeitimasis
grammatical shift	gramatinis pakeitimasis
headphones	ausinės
horizontal translation	horizontalusis vertimas
human-aided machine translation (HAMT)	interaktyvus automatizuotas vertimas
hyperonym	hiperonimas
hyponym	hiponimas
implicit link (IATE)	numanoma jungtis
implicitation	implicitinis vertimas; implikavimas
indirect translation	netiesioginis vertimas
information load	informacinius krūvis
informative text	informatyvusis tekstas
in-house interpreter	etatinis vertėjas žodžiu
in-house translator	etatinis vertėjas raštu
interference	interferencija
inter-institutional accreditation test	tarpinstitucinis akreditacijos testas
interpretation	interpretacija
interpreter	vertėjas žodžiu
interpreting	vertimas žodžiu
interpreting team	vertėjų žodžiu grupė
intersemiotic translation	intersemiotinis vertimas
intertextuality	intertekstualumas
intralinguistic translation	intralingvistinis vertimas
lacuna	lakūna
language combination	kalbų derinys; kalbų kombinacija
language error	kalbos klaida
Language for Specific Purposes	dalykinė kalba; profesinė kalba
language norm	kalbos norma
language of habitual use	pagrindinė kalba
language regime	kalbų režimas
lawyer-linguist	teisininkas lingvistas

EN	LT
legal interpreter	teisės srities vertėjas žodžiu
legal interpreting	teisės srities vertimas žodžiu
legal translation	teisės srities vertimas raštu
legal translator	teisės srities vertėjas raštu
lexical gap	leksinė spraga
liaison interpreting	neoficialių pokalbių vertimas
linguistic anticipation	lingvistinis numanymas
linking word	jungiamasis žodis
literal translation	pažodinis vertimas
literary translation	grozinės literatūros vertimas
loan translation	kalkiavimas
local strategy	lokaliai vertimo strategija
localisation	lokalinavimas
machine translation	automatinis vertimas
machine-aided human translation (MAHT)	automatizuotasis vertimas
margin	paraštė
mass media interpreting	žiniasklaidos renginių vertimas
medical interpreter	medicinos srities vertėjas žodžiu
medical interpreting	medicinos srities vertimas žodžiu
medical translation	medicinos srities vertimas raštu
medical translator	medicinos srities vertėjas raštu
metalinguistic commentary	metakalbinis komentaras
metaphor	metafora
metonymy	metonimija
microphone	mikrofonas
mid-articulatory repair	taisymasis nutraukiant pasakymą
mobile booth	kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina
mobile interpreting	mobilusis vertimas
mock-conference	mokomoji konferencija
mother tongue	gimtoji kalba
multilingualism	daugiakalbystė
native speaker	gimtakalbis
neutrality	neutralumas
nominalization	nominalizacija
non-equivalent words	beekvivalentė leksika
no-repair	nesitaisymas
note-taking	užrašų technika

EN	LT
official language	oficialioji kalba
omission	praleidimas
operative text	operatyvusis tekstas
over-the-phone interpreting	vertimas telefonu
paraphrase	parafrazė
passive language	pasyvioji kalba
pause filling	pauzės užpildymas
phonemic shadowing	foneminis atkartojimas
phrasal shadowing	frazinis atkartojimas
<i>pivot</i>	vertėjas vedlys
<i>pivot</i> language	tarpinė kalba
post-articulatory repair	taisymasis po pasakymo
pragmatic meaning	pragmatinė reikšmė
pre-articulatory repair	taisymasis prieš pasakymą
professional interpreting	profesionalusis vertimas žodžiu
professional language	dalykinė kalba; profesinė kalba
professional translation	profesionalusis vertimas raštu
pun	kalambūras
pure anticipation	akivaizdusis numanymas
radio frequency interpretation equipment	belaidė vertimo įranga
realia	realija
recall line	priminimo linija
recategorization	kalbos dalies (pa)keitimas
reduced language regime	dalinės aprėpties kalbų režimas
register	registras
relay interpreting	relinis vertimas
remote interpreting	nuotolinis vertimas žodžiu
repair	taisymasis
repetition	pasikartojimas
retour	vertimas į negimtają kalbą
revising	redagavimas
scientific translation	mokslinių tekstų vertimas
second language	antroji kalba
semantic shift	semantinis (pa)keitimas
shadowing	atkartojimas
shift	pakeitimasis
shift of syntactic function	sintaksės funkcijos (pa)keitimas

EN	LT
sight translation	vertimas išlapo
sign language	gestų kalba
sign language interpreter	gestų kalbos vertėjas
sign language interpreting	gestų kalbos vertimas
simultaneous interpreting	sinchroninis vertimas
simultaneous interpreting equipment	sinchroninio vertimo įranga
<i>skopos</i> theory	<i>skopos</i> teorija
slip of the tongue	apsirikimas
sound	garsas
source language	originalo kalba
source text	originalo tekstas
speaking pace	kalbėjimo tempas
specification	konkretizacija
splitting	skaidymas
structural anticipation	struktūrinis numanymas
subtitles	subtitrai
subtitling	subtitravimas
summarised rendition	reziumavimas
sworn interpreter	prisiekusysis vertėjas žodžiu
sworn translator	prisiekusysis vertėjas raštu
symbol	simbolis
symmetric regime	simetrinius kalbų režimas
synonym	sinonimas
tabletop booth	stalinė synchroninio vertimo kabina
target audience	tikslinė auditorija
target language	vertimo kalba
target text	vertimo tekstas
technical translation	technikos srities vertimas
technical translator	technikos srities vertėjas
technician	techninės darbuotojos
term	terminas
term bank	terminų bankas
terminologist	terminologas
terminology	terminija
terminology	terminologija
terminology management	terminų tvarkyba
text	tekstas

EN	LT
text function	teksto funkcija
time-lag	delsa
Tower of Babel	Babelio bokštas
transcription	transkripcija
transformation	transformacija
translation	vertimas raštu
translation memory	vertimo atmintis
translation strategy	vertimo strategija
translation team	vertėjų raštu grupė
translation unit	vertimo vienetas
translator	vertėjas raštu
trope	tropas
untranslatability	neišverčiamumas
“untranslatable” words	beekvivalentė leksika
utterance	pasakymas
videoconference	vaizdo konferencija
videoconference interpreting	vaizdo konferencijų vertimas
voice	balsas
whispering interpreting	šniubždamasis vertimas
word play	žodžių žaismas
writing conventions	rašybos normos
wrong anticipation	neteisingas numanymas
wrong interpretation	neteisinga interpretacija

DE	LT
Abgleich	lygiagretinimas
Abstand	delsa
Abstraktionswechsel	abstrakcijos lygio keitimas
ad hoc-Wortbildung	naujadaras
Adaptation	adaptacija; adaptavimas; laisvasis vertimas
Adäquatheit	adekvatumas
Adressant	adresantas
Adressat	1. adresatas; 2. tikslinė auditorija
akkreditierter Dolmetscher	akredituotasis vertėjas žodžiu
akkreditierter Übersetzer	akredituotasis vertėjas raštu
Akkreditierung	akreditacija
Akkreditierungstest	akreditacijos testas
Akronym	akronimas; raidinė santrumpa
aktive Sprache	aktyvioji kalba
Akzent	akcentas
Ambiguität	dviprasmybė
Amtssprache	oficialioji kalba
Analyse	analizė
Anapher	anafora
Anpassung	pakeitimasis
Antizipation	numanymas
Antonym	antonimas
antonymische Übersetzung	antoniminis vertimas
Äquivalenz	ekvivalentiškumas
A-Sprache	A kalba
asymmetrisches Sprachregime	asimetrinis kalbų režimas
audiovisuelle Übersetzung	audiovizualinis vertimas
Ausgangssprache	originalo kalba
Ausgangstext	originalo tekstas
Auslassung	praleidimas
Ausrichtung	lygiagretinimas
Aussage	pasakymas
außersprachliche Antizipation	ekstralinguistinis numanymas
automatische Anerkennung	automatinis atpažinimas
automatische Übersetzung	automatinis vertimas
Autonomiespektrum	autonomijos spektras
Autor	autorius

DE	LT
Barbarismus	svetimybė
beeidigter Dolmetscher	prisiekusysis vertėjas žodžiu
beeidigter Übersetzer	prisiekusysis vertėjas raštu
beglaubigte Übersetzung	patvirtintasis vertimas
begleitender Dolmetscher	lydintysis vertėjas
Betonung	akcentas
bilingual	dvikalbis
B-Sprache	B kalba
Cheval	dviejų kabinų vertėjas
computerunterstützte menschliche Übersetzung	automatizuotasis vertimas
computerunterstützte Übersetzung	kompiuterizuotasis vertimas
C-Sprache	C kalba
Dachsprache	pagrindinė kalba
Deixis	deiksė
Denominalisierung	denominalizacija
Denotat	denotatas
Denotation	denotacija
denotative Bedeutung	denotacinė reikšmė
die "Schönen Ungetreuen"	„neištikimos gražuolės“
Direktübersetzung	tiesioginis vertimas
Diskurs	diskursas
Dolmetschen	vertimas žodžiu
Dolmetschen im Gesundheitswesen	medicinos srities vertimas žodžiu
Dolmetscher	vertėjas žodžiu
Dolmetscher im Gesundheitswesen	medicinos srities vertėjas žodžiu
einbürgende Strategie	savinimas
Einbürgerung	savinimas
eingeschränktes Sprachregime	dalinės aprėpties kalbų režimas
Emphase	emfazė
Entgegensetzung	konversinis vertimas
Entlehnung	skolinimas
Entsprachlichkeit	deverbalizacija
Entsprechung	atitikmuo
Ergänzung	pridėjimas
Erstsprache	pirmoji kalba

DE	LT
Explizierung	eksplikavimas
expressiver Text	ekspresyvusis tekstas
Fachsprache	dalykinė kalba; profesinė kalba
falsche Antizipation	neteisingas numanymas
falsche Freunde	netikrieji vertėjo draugai
fehlende Äquivalenz	beekvivalentė leksika
Ferndolmetschen	nuotolinis vertimas žodžiu
fest eingebaute Dolmetschkabine	stacionarioji synchroninio vertimo kabina
festangestellter Dolmetscher	etatinis vertėjas žodžiu
festangestellter Übersetzer	etatinis vertėjas raštu
Flüsterdolmetschen	šniubždamasis vertimas
freiberuflicher Dolmetscher	laisvai samdomas vertėjas žodžiu
freiberuflicher Übersetzer	laisvai samdomas vertėjas raštu
freie Übersetzung	laisvasis vertimas
funktionale Satzperspektive	aktualioji saknio skaida
funktionales Äquivalent	funkcinis atitikmuo
Gebärdensprachdolmetschen	gestų kalbos vertimas
Gebärdensprachdolmetscher	gestų kalbos vertėjas
Gebärdensprache	gestų kalba
Gemeindedolmetschen	bendruomeninis vertimas žodžiu
Gemeindedolmetscher	viešųjų paslaugų sektoriaus vertėjas žodžiu
Generalisierung	generalizacija
Gerichtsdolmetscher	teismų vertėjas
Gesprächsdolmetschen	neoficialių pokalbių vertimas
globale Strategie	globalioji vertimo strategija
Glossar	glosarijus; žodynėlis
grammatische Änderung	gramatinis pakeitimasis
Grundsprache	pagrindinė kalba
Hintergrunddokumente	pagalbiniai dokumentai
Hintergrundinformationen	foninės žinios
Hintergrundtext	pagalbinis tekstas
Hinzufügung	pridėjimas
horizontale Übersetzung	horizontalusis vertimas
Hyperonym	hiperonimas
Hyponym	hiponimas
Implizierung	implicitinis vertimas; implikavimas
indirekte Übersetzung	netiesioginis vertimas

DE	LT
Informationsintensität	informacinis krūvis
informativer Text	informatyvusis tekstas
Interferenz	interferencija
inter-institutioneller Auswahltest	tarpinstitucinis akreditacijos testas
interner Dolmetscher	etatinis vertėjas žodžiu
interner Übersetzer	etatinis vertėjas raštu
Interpretation	interpretacija
intersemiotische Übersetzung	intersemiotinis vertimas
Intertextualität	intertekstualumas
intralinguale Übersetzung	intralingvistinis vertimas
Kabine	sinchroninio vertimo kabina
Katapher	katafora
Kataphora	katafora
Klischee	klišė
Kodex der Berufsethik	vertėjų profesinės etikos kodeksas
Kommunaldolmetschen (AT)	bendruomeninis vertimas žodžiu
Kommunaldolmetscher (AT)	viešujų paslaugų sektoriaus vertėjas žodžiu
Kompensation	kompensavimas
Konferenzdolmetschen	konferencijų vertimas
Konferenzdolmetscher	konferencijų vertėjas
Konnotation	konotacija
Konsekutivdolmetschen	nuoseklusis vertimas
Kontext	kontekstas
Kopfhörer	ausinės
Korrekturlesen	redagavimas
kulturelle Anpassung	kultūrinė adaptacija
kultureller Zusammenstoß	kultūrinis kliuviny
Lehnprägung	kalkė; vertinys
Lehnübersetzung	kalkiavimas
lexikalische Lücke	leksinė spraga
literarische Übersetzung	grožinės literatūros vertimas
literarisches Übersetzen	grožinės literatūros vertimas
Literaturübersetzen	grožinės literatūros vertimas
lokale Strategie	lokalioji vertimo strategija
Lokalisierung	lokalizavimas
Lücke	lakūna
maschinelle Übersetzung	automatinis vertimas raštu

DE	LT
Mediendolmetschen	žiniasklaidos renginių vertimas
Mehrsprachigkeit	daugiakalbystė
Metapher	metafora
Metonymie	metonimija
Mikrophon	mikrofonas
mobile Dolmetschkabine	kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina
Mock-Konferenz	mokomoji konferencija
Muttersprache	gimtoji kalba
Muttersprachler	gimtakalbis
Neutralität	neutralumas
Nominalisierung	nominalizacija
Notizentechnik	užrašų technika
Nulläquivalentz	beekvivalentė leksika
operativer Text	operatyvusis tekstas
pädagogisches Übersetzen	mokomasis vertimas
Paraphrase	parafrazė
passive Sprache	pasyvioji kalba
Pivot	vertėjas vedlys
Pivot-Sprache	tarpinė kalba
professionelles Dolmetschen	profesionalusis vertimas žodžiu
professionelle Übersetzung	profesionalusis vertimas raštu
Publikum	auditorija
Rand	paraštė
Realienbezeichnungen	realija
Rechts- und Sprachsachverständiger	teisininkas lingvistas
Rechtsdolmetschen	teisės srities vertimas žodžiu
Rechtsdolmetscher	teisės srities vertėjas žodžiu
Rechtsübersetzen	teisės srities vertimas raštu
Rechtsübersetzer	teisės srities vertėjas raštu
redaktionelle Hinweise	rašybos normos
Register	registras
Relaisdolmetschen	relinis vertimas
Retour-Dolmetschen	vertimas į negimtają kalbą
Revision	redagavimas
Rückübersetzung	atgalinis vertimas
Satzbauwechsel	sakinio dalies keitimas
Satzgliedwechsel	gramatinės klasės (pa)keitimas

DE	LT
Schalldämmung	garso izoliacija
Segmentierung	skaidymas
Selbstkorrektur	taisymasis
Selbstübersetzung	autorinis vertimas
<i>Shadowing</i>	<i>atkartojimas</i>
Simultandolmetschanlage	sinchroninio vertimo įranga
Simultandolmetschen	sinchroninis vertimas
Sinnverkehrung	neteisinga interpretacija
Skopostheorie	<i>skopos</i> teorija
Spezifizierung	konkretizacija
Sprachkombination	kalbų derinys; kalbų kombinacija
sprachliche Antizipation	lingvistinis numanymas
sprachlicher Fehler	kalbos klaida
Sprachnorm	kalbos norma
Sprachregime	kalbų režimas
Sprachspiel	žodžių žaismas
Sprachtempo	kalbėjimo tempas
staatlich anerkannter Dolmetscher	atestuotasis vertėjas žodžiu
staatlich anerkannter Übersetzer	atestuotasis vertėjas raštu
staatlich geprüfter Dolmetscher	atestuotasis vertėjas žodžiu
staatlich geprüfter Übersetzer	atestuotasis vertėjas raštu
Stegreifübersetzen	vertimas iš lapo
Stimme	balsas
Substitution	pakeitimasis
Symbol	simbolis
symmetrisches Sprachregime	simetrinis kalbų režimas
Synchronisation	dubliavimas
Synonym	sinonimas
Techniker	techninis darbuotojas
technischer Übersetzer	technikos srities vertėjas raštu
technisches Übersetzen	technikos srities vertimas raštu
Telefondolmetschen	vertimas telefonu
Terminologe	terminologas
Terminologie	terminija; terminologija
Terminologiedatenbank	terminų bankas
Terminus	terminas
Text	tekstas
Textfunktion	teksto funkcija

DE	LT
Thema-Rhema-Gliederung	aktualioji sakinio skaida
Ton	garsas
Transkription	transkripcija
Trope	tropas
Tropus	tropas
Turm von Babel	Babelio bokštas
Übersetzen	vertimas raštu
Übersetzen im Gesundheitswesen	medicinos srities vertimas raštu
Übersetzer	vertėjas raštu
Übersetzer im Gesundheitswesen	medicinos srities vertėjas raštu
Übersetzung	vertimas raštu
Übersetzungseinheit	vertimo vienetas
Übersetzungsstrategie	vertimo strategija
Übesetzungsspeicher	vertimo atmintis
Umformulierung	kalbos dalies keitimasis
Untertitel	subtitrai
Untertitelung	subtitravimas
Unübersetzbarkeit	neišverčiamumas
vereidigter Dolmetscher	prisiekusysis vertėjas žodžiu
vereidigter Übersetzer	prisiekusysis vertėjas raštu
Verfremdung	svetiminimas
Verhandlungsdolmetschen	neoficialių pokalbių vertimas
Verknappung	implicitinis vertimas; implikavimas
Verknüpfungselement	jungiamasis žodis
Versprecher	apsirirkimas
Videokonferenz	vaizdo konferencija
Videokonferenz-Dolmetschen	vaizdo konferencijų vertimas
vollständiges Sprachregime	baigtinės aprėties kalbų režimas
Wiederholung	pasiarkojimas
wissenschaftliche Übersetzung	moksliinių tekstu vertimas
wissenschaftliches Übersetzen	moksliinių tekstu vertimas
Wörterbuch	žodynėlis
wörtliche Übersetzung	pažodinis vertimas
Wortschatz	žodynėlis
Wortspiel	kalambūras; žodžių žaismas
wort-wörtliche Übersetzung	pažodinis vertimas
Zeitverzögerung	delsa
Zensur	cenzūra

184 | Vertimo studijų žodynas

DE	LT
Zielsprache	vertimo kalba
Zieltext	vertimo tekstas
zweisprachig	dvikalbis
Zweitsprache	antroji kalba

FR	LT
absence lexicale	leksinė spraga
accent	akcentas
accréditation	akreditacija
acronyme	akronimas; raidinė santrumpa
adaptation	1. adaptacija; adaptavimas 2. laisvasis vertimas
adaptation culturelle	kultūrinė adaptacija
addition	pridėjimas
adéquation	adekvatumas
ajustement	pakeitimasis
alignement	lygiagretinimas
ambiguïté	dviprasmybė
analyse	analizė
anaphore	anafora
anticipation	numanymas
anticipation erronée	neteisingas numanymas
anticipation extra-linguistique	ekstralingvistinis numanymas
anticipation linguistique	lingvistinis numanymas
antonyme	antonimas
auteur	autorius
autotraduction	autorinius vertimas
banque de terminologie	terminų bankas
barbarisme	svetimybė
belles infidèles	„neištikimos gražuolės“
bilingue	dvikalbis
cabine	sinchroninio vertimo kabina
cabine fixe	stacionarioji synchroninio vertimo kabina
cabine mobile	kilnojamoji synchroninio vertimo kabina
cabine muette	mokomoji synchroninio vertimo kabina
calembour	kalambūras
calque	kalkė; vertinys
cataphore	katafora
censure	cenzūra
changement de la fonction syntaxique	sintaksės funkcijos (pa)keitimas
changement de niveau d'abstraction	abstrakcijos lygio keitimas
changement de sens	semantinis (pa)keitimas

FR	LT
changement de signification	semantinis (pa)keitimas
changement grammatical	gramatinis (pa)keitimas
changement sémantique	semantinis (pa)keitimas
changement syntaxique	sakinio dalies (pa)keitimas
charnière	jungiamasis žodis
cheval	dviejų kabinų vertėjas
chuchotage	šníbždamasis vertimas
cliché	klišė
code de déontologie	vertėjų profesinės etikos kodeksas
combinaison linguistique	kalbų derinys; kalbų kombinacija
commentaire métalinguistique	metakalbinis komentaras
commutation	pakeitimasis
compensation	kompensavimas
conférence simulée	mokomoji konferencija
connaissances d'arrière-plan	foninės žinios
connaissances tacites	foninės žinios
connotation	konotacija
contexte	kontekstas
correction	taisymasis
emphase	emfazė
décalage	delsa
déictique	deiksė
deixis	deiksė
délai	delsa
dénominalisation	denominalizacija
dénotation	denotacija
dénotatum	denotatas
densité informationnelle	informacinis krūvis
désignateur culturel	realija
destinataire	adresatas; tikslinė auditorija
deuxième langue	antroji kalba
déverbalisation	deverbalizacija
dictionnaire	žodynėlis
discours	diskursas
disjonction	skaidymas
documents d'information	pagalbiniai dokumentai
documents de référence	pagalbiniai dokumentai
doublage	dubliavimas

FR	LT
écouteurs	ausinės
emprunt	skolinimas
énoncé	pasakymas
énonciateur	adresantas
équipe d'interprètes	vertėjų žodžiu grupė
équipe de traducteurs	vertėjų raštu grupė
équivalence	ekvivalentiškumas
équivalent	atitikmuo
équivalent fonctionnel	funkcinis atitikmuo
exotisation	svetiminimas
explication	eksplikavimas
faute de langue	kalbos klaida
faux ami	netikrieji vertėjo draugai
fonction de texte	teksto funkcija
gestion de la terminologie	terminų tvarkyba
glossaire	glosarijus; žodynėlis
hiatus culturel	kultūrinis kliuvinyς
hyperonyme	hiperonimas
hyperonymisation	generalizacija
hyponyme	hiponimas
implication	implicitinis vertimas; implikavimas
insonorisation	garso izoliacija
interférence	interferencija
interprétation	1. interpretacija 2. vertimas žodžiu
interprétation à distance	nuotolinis vertimas žodžiu
interprétation communautaire	bendruomeninis vertimas žodžiu
interprétation consécutive	nuoseklusis vertimas
interprétation de conférence	konferencijų vertimas
interprétation de visioconférences	vaizdo konferencijų vertimas
interprétation descriptive	aprašomasis vertimas žodžiu; nusakomasis vertimas žodžiu
interprétation en langue des signes	gestų kalbos vertimas
interprétation en milieu médical	medicinos srities vertimas žodžiu
interprétation erronée	neteisinga interpretacija
interprétation juridique	teisės srities vertimas žodžiu
interprétation par téléphone	vertimas telefonu
interprétation simultanée	sinchroninės vertimas

FR	LT
interprétation sommaire	reziumavimas
interprète	vertėjas žodžiu
interprète à temps plein	etatinis vertėjas žodžiu
interprète accrédité	akredituotas vertėjas žodžiu
interprète agréé	atestuotasis vertėjas žodžiu
interprète assermenté	prisiekusysis vertėjas žodžiu
interprète auprès des tribunaux	teismų vertėjas
interprète communautaire	viešujų paslaugų sektoriaus vertėjas žodžiu
interprète de conférence	konferencijų vertėjas
interprète de liaison	lydintysis vertėjas
interprète en langue des signes	gestų kalbos vertėjas
interprète en milieu médical	medicinos srities vertėjas žodžiu
interprète free-lance	laisvai samdomas vertėjas žodžiu
interprète judiciaire	teismų vertėjas
interprète juridique	1. teisės srities vertėjas žodžiu 2. teismų vertėjas
intertextualité	intertekstualumas
intraduisibilité	neišverčiamumas
isolation acoustique	garso izoliacija
isolation phonique	garso izoliacija
jeu de mots	žodžių žaismas
juriste linguiste	teisininkas lingvistas
lacune	lakūna
lacune lexicale	leksinė spraga
langue A	A kalba
langue active	aktyvioji kalba
langue B	B kalba
langue C	C kalba
langue cible	vertimo kalba
langue de départ	originalo kalba
langue de spécialité	dalykinė kalba; profesinė kalba
langue des signes	gestų kalba
langue dominante	pagrindinė kalba
langue maternelle	gimtoji kalba
langue officielle	oficialioji kalba
langue passive	pasyvioji kalba
langue pivot	tarpinė kalba

FR	LT
lapsus linguae	apsirikimas
liaison	neoficialių pokalbių vertimas
liaison implicite	numanoma jungtis
ligne de rappel	priminimo linija
localisation	lokalinavimas
locuteur natif	gimtakalbis
marge	paraštė
matériel d'interprétation simultanée	sinchroninio vertimo įranga
matériel d'interprétation simultanée sans fil	belaidė vertimo įranga
mémoire de traduction	vertimo atmintis
métaphore	metafora
métonymie	metonimija
microphone	mikrofonas
mot forgé	naujadaras
mots culturels	beekvivalentė leksika
multilinguisme	daugiakalbystė
neutralité	neutralumas
niveau d'abstraction	abstrakcijos lygis
nom d'un personnage	charakteronimas
nominalisation	nominalizacija
norme	kalbos norma
ombrage	atkartojimas
omission	praleidimas
paraphrase	parafrazė
perspective fonctionnelle de la phrase	aktualioji saknio skaida
pivot	vertėjas vedlys
plurilinguisme	daugiakalbystė
première langue	pirmoji kalba
prise de notes	užrašų technika
prise de notes en diagonale	įstrižasis žymėjimas
public	auditorija
pure anticipation	akivaizdusis numanymas
recatégorisation	kalbos dalies keitimas
reconnaissance automatique	automatinis atpažinimas
traduction intralinguistique	intralingvistinis vertimas
régime linguistique asymétrique	asimetrinis kalbų režimas

FR	LT
régime linguistique	kalbų režimas
régime linguistique complet	baigtinės aprėpties kalbų režimas
régime linguistique symétrique	simetrinės kalbų režimas
régime réduit	dalinės aprėpties kalbų režimas
registre	registros
règles d'orthographe	rašybos normos
relais	relinis vertimas
répétition	pasikartojimas
report	perkėlimas
retour	vertimas į negimtają kalbą
rétrotraduction	atgalinis vertimas
révision	redagavimas
rythme	kalbėjimo tempas
son	garsas
sous-titrage	subtitravimas
sous-titres	subtitrai
spécification	konkretizacija
spectre d'autonomie	autonomijos spektras
standard	kalbos norma
stratégie d'altérisation	svetiminimas
stratégie de domestication	savinimas
stratégie de traduction	vertimo strategija
stratégie globale (de traduction)	globalioji vertimo strategija
stratégie locale (de traduction)	lokalioji vertimo strategija
symbole	simbolis
synonyme	sinonimas
technicien	techninių darbuotojas
terme	terminas
terme culturel	realija
terminologie	1. terminologija 2. terminija
terminologue	terminologas
test d'accréditation	tarpinstitucinės akreditacijos testas
interinstitutionnel	
test d'accréditation	akreditacijos testas
texte	tekstas
texte à dominante expressive	ekspresyvusis tekstas
texte d'arrivée	vertimo tekstas

FR	LT
texte d'information	pagalbinis tekstas
texte de départ	originalo tekstas
texte de référence	pagalbinis tekstas
texte expressif	ekspresyvusis tekstas
texte informatif	informatyvusis tekstas
texte informationnel	informatyvusis tekstas
théorie du <i>skopos</i>	<i>skopos</i> teorija
Tour de Babel	Babelio bokštas
traducteur	vertėjas raštu
traducteur à temps plein	etatinis vertėjas raštu
traducteur accrédité	akredituotas vertėjas raštu
traducteur agréé	atestuotasis vertėjas raštu
traducteur assermenté	prisiekusysis vertėjas raštu
traducteur en milieu médical	medicinos srities vertėjas raštu
traducteur en milieu technique	technikos srities vertėjas
traducteur free-lance	laisvai samdomas vertėjas raštu
traducteur juridique	teisės srities vertėjas raštu
traduction	vertimas raštu
traduction intralinguistique	intralingvistinis vertimas
traduction à vue	vertimas iš lapo
traduction antonyme	antoniminis vertimas
traduction assistée par ordinateur	kompiuterizuotasis vertimas
traduction audiovisuelle (TAV)	audiovizualinis vertimas
traduction automatique	automatinis vertimas
traduction automatique assisté par l'homme	interaktyvus automatizuotas vertimas
traduction certifiée	patvirtintasis vertimas
traduction consécutive	klasikinis nuoseklusis vertimas
traditionnelle	
traduction contextuelle	kontekstinis vertimas
traduction de l'auteur	autorinis vertimas
traduction des textes scientifiques	mokslių tekstu vertimas
traduction descriptive	aprašomasis vertimas raštu
traduction didactique	mokomasis vertimas
traduction directe	tiesioginis vertimas raštu
traduction en arrière	atgalinis vertimas
traduction en milieu médical	medicinos srities vertimas raštu
traduction en milieu technique	technikos srities vertimas

FR	LT
traduction horizontale	horizontalusis vertimas
traduction humaine assistée par la machine	automatizuotasis vertimas
traduction indirecte	netiesioginės vertimas
traduction intersémiotique	intersemiotinis vertimas
traduction intralinguale	intralingvistinis vertimas
traduction juridique	teisės srities vertimas raštu
traduction littéraire	grožinės literatūros vertimas
traduction littérale	pažodinis vertimas
traduction officielle	patvirtintasis vertimas
traduction professionnelle	profesionalusis vertimas raštu
traduction-calque	kalkiavimas
traduction-retour	atgalinis vertimas
transcodage	transkripcija
transformation	transformacija
transformation antonymique	antoniminė perdara
transposition	gramatinės klasės (pa)keitimas
trope	tropas
trou lexical	leksinė spraga
unité de traduction	vertimo vienetas
valeur dénotative	denotacinių reikšmė
valeur pragmatique	pragmatinių reikšmė
vide lexical	leksinė spraga
vidéoconférence	vaizdo konferencija
vocabulaire	žodynas
voix	balsas

IT	LT
accento	akcentas
accreditamento	akreditacija
acronimo	akronimas; raidinė santrumpa
adattamento	adaptacija; adaptavimas
adattamento culturale	kultūrinė adaptacija
adeguatezza	adekvatumas
aggiunta	pridėjimas
allineamento	lygiagretinimas
ambiguità	dviprasmybė
anafora	anafora
analisi	analizė
anticipazione	numanymas
anticipazione errata	neteisingas numanymas
anticipazione extralinguistica	ekstralingvistinis numanymas
anticipazione linguistica	lingvistinis numanymas
antonimo	antonimas
autocorrezione	taisymasis
autore	autorius
autotraduzione	autorinis vertimas
banca dati terminologica	terminų bankas
barbarismo	svetimybė
“belle infedeli”	„neištikimos gražuolės“
bilingue	dvikalbis
cabina	sinchroninio vertimo kabina
cabina di interpretazione di piano d'appoggio	stalinė synchroninio vertimo kabina
cabina fissa	stacionarioji synchroninio vertimo kabina
cabina mobile	kilnojamoji synchroninio vertimo kabina
calco	1. kalkė; vertinys 2. kalkiavimas
cambiamento	pakeitimasis
cambiamento di astrazione	abstrakcijos lygio keitimas
cambiamento di classe grammaticale	gramatinės klasės (pa)keitimas
cambiamento grammaticale	gramatinis (pa)keitimas
cambiamento semantico	semantinis (pa)keitimas
carico informativo	informacinis krūvis

IT	LT
catafora	katafora
censura	cenzūra
<i>cheval</i>	dviejų kabinų vertėjas
<i>chuchotage</i>	šniūždamasis vertimas
<i>cliché</i>	klišė
codice deontologico	vertėjų profesinės etikos kodeksas
combinazione linguistica	kalbų derinys; kalbų kombinacija
commento metalinguistico	metakalbinis komentaras
compensazione	kompensavimas
connettivo	jungiamasis žodis
connotazione	konotacija
contesto	kontekstas
cuffie	ausinės
<i>décalage</i>	delsa
deissi	deiksė
denominalizzazione	denominalizacija
denotazione	denotacija
destinatario	1. adresatas 2. tikslinė auditorija
deverbalizzazione	deverbalizacija
discorso	diskursas
dizionario	žodynas
domesticazione	savinimas
doppiaggio	dubliavimas
enfasi	emfazė
enunciato	pasakymas
equivalente	atitikmuo
equivalenza	ekvivalentiškumas
equivalente funzionale	funkcinis atitikmuo
errore linguistico	kalbos klaida
esplicitazione	eksplikavimas
espressioni culturo-specifiche	beekvivalentė leksika
estraneamento	skolinimas
falsi amici	netikrieji vertėjo draugai
funzione testuale	teksto funkcija
generalizzazione	generalizacija
gioco di parole	žodžių žaismas
giurista linguista	teisininkas lingvistas

IT	LT
glossario	glosarijus; žodynėlis
impianti per interpretazione simultanea	synchroninio vertimo įranga
implicitazione	implicitinis vertimas
interferenza	interferencija
interpretariato per i servizi pubblici	bendruomeninis vertimas žodžiu
interpretazione	interpretacija; vertimas žodžiu
interpretazione a distanza	nuotolinis vertimas žodžiu
interpretazione consecutiva	nuoseklusis vertimas
interpretazione del linguaggio dei segni	gestų kalbos vertimas
interpretazione di conferenza	konferencijų vertimas
interpretazione di <i>liaison</i>	neoficialių pokalbių vertimas
interpretazione errata	neteisinga interpretacija
interpretazione in videoconferenza	vaizdo konferencijų vertimas
interpretazione per i servizi sanitari	medicinos srities vertimas žodžiu
interpretazione per mass media	žiniasklaidos renginių vertimas
interpretazione per mezzi di comunicazione	žiniasklaidos renginių vertimas
interpretazione per telefono	vertimas telefonu
interpretazione professionale	profesionalusis vertimas žodžiu
interpretazione simultanea	sinchroninis vertimas
interprete	vertėjas žodžiu
interprete accompagnatore	lydintysis vertėjas
interprete accreditato	akredituotas / atestuotas vertėjas žodžiu
interprete del linguaggio dei segni	gestų kalbos vertėjas
interprete di conferenza	konferencijų vertėjas
interprete forence	teismų vertėjas
interprete freelance	laivai sandomas vertėjas žodžiu
interprete funzionario	etatinis vertėjas žodžiu
interprete giurato	prisiekusysis vertėjas žodžiu
interprete giuridico	teisės srities vertėjas žodžiu
interprete nei servizi pubblici	viešųjų paslaugų sektoriaus vertėjas žodžiu
interprete per i servizi sanitari	medicinos srities vertėjas žodžiu
intertestualità	intertekstualumas
intraducibilità	neišverčiamumas
iperonimo	hiperonimas

IT	LT
iponimo	hiponimas
isolamento acustico	garso izoliacija
lacuna	lakūna
lacuna lessicale	leksinė spraga
lapsus linguae	apsirikimas
lingua A	A kalba
lingua attiva	aktyvioji kalba
lingua B	antroji kalba; B kalba
lingua C	C kalba
lingua d'arrivo	vertimo kalba
lingua di partenza	originalo kalba
lingua madre	gimtoji kalba
lingua passiva	pasyvioji kalba
lingua <i>pivot</i>	tarpinė kalba
lingua principale	pagrindinė kalba
lingua ufficiale	oficialioji kalba
linguaggio dei segni	gestų kalba
linguaggio settoriale	dalykinė kalba; profesinė kalba
livello di astrazione	abstrakcijos lygis
localizzazione	lokalizavimas
madrelingua	1. gimtakalbis 2. gimtoji kalba; pirmoji kalba
margine	paraštė
memoria traduttiva	vertimo atmintis
metafora	metafora
metonimia	metonimija
microfono	mikrofonas
mittente	adresantas
<i>mock-conference</i>	mokomoji konferencija
multilinguismo	daugiakalbystė
neologismo	naujadaras
neutralità	neutralumas
nominalizzazione	nominalizacija
norma linguistica	kalbos norma
omissione	praleidimas
parafrasi	parafrazė
paronomasia	kalambūras
<i>pivot</i>	vertėjas vedlys

IT	LT
presa di appunti	užrašų technika
presa di note	užrašų technika
presa di note diagonale	įstrižasis žymėjimas
prestito	skolinimas
prima lingua	pirmoji kalba
prospettiva funzionale della frase	aktualioji sakinio skaida
prova di accreditamento	akreditacijos testas
prova interistituzionale di accreditamento	tarpinstitucinis akreditacijos testas
pubblico	auditorija
realia	beekvivalentė leksika; realija
regime linguistico	kalbų režimas
regime linguistico asimmetrico	asimetrinis kalbų režimas
regime linguistico completo	baigtinės aprėpties kalbų režimas
regime linguistico ridotto	dalinės aprėpties kalbų režimas
regime linguistico simmetrico	simetrinis kalbų režimas
registro	registras
regole ortografiche	rašybos normos
<i>relais</i>	relinis vertimas
<i>retour</i>	vertimas į negimtają kalbą
revisione	redagavimas
ricategorizzazione	kalbos dalies keitimas
ricevente	adresatas
riconoscimento automatico	automatinis atpažinimas
ripetizione	pasikartojimas
seconda lingua	antroji kalba
segmentazione	skaidymas
<i>shadowing</i>	atkartojimas
significato denotativo	denotacinė reikšmė
simbolo	simbolis
sinonimo	sinonimas
sottotitolaggio	subtitravimas
sottotitoli	subtitrai
specificazione	konkretizacija
spettro di autonomia	autonomijos spektras
straniamento	svetiminimas
strategia globale	globalioji vertimo strategija
strategia locale	lokalioji vertimo strategija

IT	LT
strategia traduttiva	vertimo strategija
suono	garsas
tecnico	techninis darbuotojas
tempo del discorso	kalbėjimo tempas
teoria dello <i>skopos</i>	<i>skopos</i> teorija
termine	terminas
termini culturo-specifici	beekvivalentė leksika
terminologia	1. terminologija 2. terminija
terminologo	terminologas
testo	tekstas
testo di partenza	originalo tekstas
testo d'arrivo	vertimo tekstas
testo espressivo	ekspresyvusis tekstas
testo informativo	informatyvusis tekstas
torre di Babele	Babelio bokštas
traduttore	vertėjas raštu
traduttore accreditato	akredituotasis vertėjas raštu; atestuotasis vertėjas raštu
traduttore freelance	laisvai samdomas vertėjas raštu
traduttore funzionario	etatinis vertėjas raštu
traduttore giurato	prisiekusysis vertėjas raštu
traduttore giuridico	teisės srities vertėjas raštu
traduttore per i servizi sanitari	medicinos srities vertėjas raštu
traduttore tecnico	technikos srities vertėjas raštu
traduzione	vertimas raštu
traduzione a vista	vertimas iš lapo
traduzione antonimica	antoniminis vertimas
traduzione asseverata	patvirtintasis vertimas
traduzione assistita	automatizuotasis vertimas
traduzione audiovisiva	audiovizualinis vertimas
traduzione automatica	automatinis vertimas
traduzione automatica interattiva	interaktyvus automatizuotasis vertimas
traduzione computerizzata	kompiuterizuotasis vertimas
traduzione contestuale	kontekstinis vertimas
traduzione dei testi scientifici	mokslinių tekštų vertimas
traduzione descrittiva	aprašomasis vertimas

IT	LT
traduzione didattica	mokomasis vertimas
traduzione diretta	tiesioginis vertimas
traduzione giuridica	teisės srities vertimas
traduzione indiretta	netiesioginis vertimas
traduzione intersemiotica	intersemiotinis vertimas
traduzione intralingusitica	intralingvistinis vertimas
traduzione inversa	atgalinis vertimas
traduzione letteraria	grožinės literatūros vertimas
traduzione libera	laisvasis vertimas
traduzione orizzontale	horizontalusis vertimas
traduzione parola per parola	pažodinis vertimas
traduzione per i servizi sanitari	medicinos srities vertimas raštu
traduzione professionale	profesionalusis vertimas raštu
traduzione tecnica	technikos srities vertimas
trascrizione	transkripcija
trasformazione	transformacija
tropo	tropas
unità di traduzione	vertimo vienetas
videoconferenza	vaizdo konferencija
vocabolario	žodynas
voce	balsas

RU	LT
автоматизированный перевод	automatizuotasis vertimas
автоматический перевод	automatinis vertimas
автоматическое распознавание	automatinis atpažinimas
автор	autorius
авторский перевод	autorinis vertimas
адаптация	adaptacija
адаптирование	adaptavimas
адекватность	adekvatumas
адресант	adresantas
адресат	adresatas
аккредитационный тест	akreditacijos testas
аккредитация	akreditacija
аккредитованный переводчик	akredituotas vertėjas
акроним	akronimas
активный язык	aktyvioji kalba
актуальное членение предложения	aktualioji sakinio skaida
акустическая изоляция	garso izoliacija
акцент	akcentas
анализ	analizė
анафора	anafora
антиципация	numanymas
антоним	antonimas
антонимическая трансформация	antoniminė perdara
антонимический перевод	antoniminis vertimas
асимметричный языковой режим	asimetrinis kalbų režimas
аудиовизуальный перевод	audiovizualinis vertimas
аудитория	auditorija
базовая документация	pagalbiniai dokumentai
безэквивалентная лексика	beekvivalentė leksika
беспроводное оборудование для синхронного перевода	belaidė vertimo įranga
буквальный перевод	pažodinis vertimas
буквенная аббревиатура	raidinė santrumpa
Вавилонская башня	Babelio bokštas
варваризм	svetimybė
видеоконференция	vaizdo konferencija
воспроизведение	atkartojimas
второй иностранный язык	C kalba

RU	LT
выравнивание	lygiagretinimas
высказывание	pasakymas
генерализация	generalizacija
гипероним	hiperonimas
гипоним	hiponimas
глобальная стратегия перевода	globalioji vertimo strategija
глоссарий	glosarijus; žodynėlis
голос	balsas
горизонтальный перевод	horizontalusis vertimas
грамматическое изменение	gramatinis pakeitimasis
двусмысленность	dviprasmybė
двуязычный	dvikalbis
девербализация	deverbalizacija
дексис	deikšė
деловой язык	dalykinė kalba
деноминализация	denominalizacija
денотат	denotatas
денотативное значение	denotacinié reikšmė
денотация	denotacija
диагональная запись	įstrižasis žymėjimasis
дискурс	diskursas
дистанционный устный перевод	nuotolinis vertimas žodžiu
доместикация	savinimas
доминирующий язык	pagrindinė kalba
дополнение	pridėjimas
дословный перевод	pažodinis vertimas
дублирование	dubliavimas
единица перевода	vertimo vienetas
жестовый язык	gestų kalba
займствование	skolinimas
замена части речи	kalbos dalies keitimas
заполнение паузы	pauzės užpildymas
звук	garsas
игра слов	žodžių žaismas
изменение грамматического класса	gramatinės klasės (pa)keitimas
изменение синтаксической функции	sintaksės funkcijos (pa)keitimas
изменение уровня абстрагирования	abstrakcijos lygio keitimas
изменение части предложения	sakinio dalies (pa)keitimas

RU	LT
имплицитация	implikavimas
имплицитная связка	numanoma jungtis
имплицитный перевод	implicitinis vertimas
интерактивный автоматизированный перевод	interaktyvus automatizuotas vertimas
интерактивный машинный перевод	interaktyvus automatizuotas vertimas
интерпретация	interpretacija
интерсемиотический перевод	intersemiotinis vertimas
интертекстуальность	intertekstualumas
интерференция	interferencija
интрапрограммистический перевод	intralingvistinis vertimas
информационный текст	informatyvusis tekstas
информационная насыщенность	informacinis krūvis
каламбур	kalambūras
калька	kalkė; vertinys
калькирование	kalkiavimas
катафора	katafora
классический последовательный перевод	klasikinis nuoseklusis vertimas
клише	klišė
кодекс профессиональной этики	vertėjų profesinės etikos kodeksas
комбинация языков	kalbų derinys; kalbų kombinacija
коммутация	pakeitimasis
компенсация	kompensavimas
компьютеризированный перевод	kompiuterizuotas vertimas
конверсионный перевод	konversinis vertimas
конкретизация	konkretizacija
коннотация	konotacija
контекст	kontekstas
контекстуальный перевод	kontekstinis vertimas
культурная адаптация	kultūrinė adaptacija
культурное препятствие	kultūrinis kliuviny
лакуна	lakūna
лексическая лакуна	leksinė spraga
лингвистическая антиципация	lingvistinis numanymas
линия-напоминание	priminimo linija

RU	LT
ложные друзья переводчика	netikrieji vertėjo draugai
локализация	lokalizavimas
локальная стратегия перевода	lokilioji vertimo strategija
машинный перевод	automatinis vertimas
медицинский перевод	medicinos srities vertimas
медицинский переводчик	medicinos srities vertėjas
межинституциональный аккредитационный тест	tarpinstitucinis akreditacijos testas
металингвистический комментарий	metakalbinis komentaras
метафора	metafora
метонимия	metonimija
микрофон	mikrofonas
мобильная кабина	kilnojamoji sinchroninio vertimo kabina
мобильный перевод	mobilusis vertimas
мультилингвализм	daugiakalbystė
напарник переводчика-синхрониста по кабине	vertėjo porininkas
настольная переводческая кабина	stalinė sinchroninio vertimo kabina
наушники	ausinės
неверная антиципация	neteisingas numanymas
неверные красавицы	,„neištikimos gražuolės“
нейтральность	neutralumas
неологизм	naujadaras
неофициальный устный перевод	neoficialių pokalbių vertimas
непереводимость	neišverčiamumas
неправильная интерпретация	neteisinga interpretacija
неприменение самоисправления	nesitaisymas
непрямой перевод	netiesioginis vertimas
номинализация	nominalizacija
нормирование терминологии	terminų tvarkyba
нормы правописания	rašybos normos
носитель языка	gimtakalbis
оборудование для синхронного перевода	sinchroninio vertimo įranga
обратный перевод	atgalinis vertimas

RU	LT
общественный устный перевод	bendruomeninis vertimas žodžiu
оговорка	apsirikimas
оперативный текст	operatyvusis tekstas
описательный перевод	aprašomasis vertimas; nusakomasis vertimas
орфографические нормы	rašybos normos
основной язык	pagrindinė kalba
отставание	delsa
официальный язык	oficialioji kalba
парафраз	parafrazė
парафраза	parafrazė
пассивный язык	pasyvioji kalba
первый иностранный язык	antroji kalba; B kalba
первый язык	pirmoji kalba; A kalba
перевод	vertimas
перевод в режиме «шевал»	dviejų kabinų vertėjas
перевод медийных мероприятий	žiniasklaidos renginių vertimas
перевод на жестовый язык и с него	gestų kalbos vertimas
перевод на неродной язык	vertimas į negimtają kalbą
перевод научных текстов	mokslinių tekstų vertimas
перевод с листа	vertimas iš lapo
перевод через реле	relinis vertimas
переводческая кабина	sinchroninio vertimo kabina
переводческая память	vertimo atmintis
переводческий корпус	vertėjų grupė
переводчик на жестовый язык и с него	gestų kalbos vertėjas
переводчик на язык-посредник	vertėjas vedlys
переводчик сектора общественных услуг	viešujų paslaugų sektoriaus vertėjas žodžiu
переводчик-синхронист	konferencijų vertėjas
переводчик-фрилансер	laisvai samdomas vertėjas
переключение	pakeitimasis
перенос	perkėlimas
письменный перевод	vertimas raštu
письменный переводчик	vertėjas raštu
повтор	pasikartojimas
повторение	pakartojimas

RU	LT
поле	paraštė
последовательный перевод	nuoseklusis vertimas
прагматическое значение	pragmatinė reikšmė
присяжный переводчик	prisiekusysis vertėjas
пропуск	praleidimas
профессиональный перевод	profesionalusis vertimas
профессиональный язык	dalykinė kalba; profesinė kalba
прямой перевод	tiesioginis vertimas
реалия	realija
регистр	registras
редактирование	redagavimas
режим полного охвата языков	baigtinės aprėpties kalbų režimas
режим частичного охвата языков	dalinės aprėpties kalbų režimas
резюмирование	reziumavimas
речевая ошибка	kalbos klaida
родной язык	gimtoji kalba; A kalba
самоисправление	taisymasis
самоисправление перед высказыванием	taisymasis prieš pasakymą
самоисправление по ходу высказывания	taisymasis nutraukiant pasakymą
самоисправление после высказывания	taisymasis po pasakymo
свободный перевод	laisvasis vertimas
семантическая замена	semantinis pakeitimas
сертифицированный перевод	patvirtintasis vertimas
сертифицированный переводчик	atestuotasis vertėjas
символ	simbolis
симметричный языковой режим	simetrinis kalbų režimas
синоним	sinonimas
синхронный перевод	konferencijų vertimas; sinchroninis vertimas
синхронный переводчик	konferencijų vertėjas
скопос-теория	skopos teorija
словарь	žodynas
соединительное слово	jungiamasis žodis
соответствие	atitikmuo
сопоставление	lygiagretinimas
сопровождающий устный переводчик	lydintysis vertėjas

RU	LT
спектр автономии	autonomijos spektras
справочная документация	pagalbiniai dokumentai
справочный текст	pagalbinis tekstas
стационарная переводческая кабина	stacionarioji sinchroninio vertimo kabina
стратегия перевода	vertimo strategija
структурная антиципация	struktūrinis numanymas
субтитрирование	subtitravimas
субтитры	subtitrai
судебный переводчик	teismų vertėjas
сурдоперевод	gestų kalbos vertimas
сурдопереводчик	gestų kalbos vertėjas
текст	tekstas
текст оригинала	originalo tekstas
текст перевода	vertimo tekstas
телефонный перевод	vertimas telefonu
темп речи	kalbėjimo tempas
теория скопоса	skopos teorija
термин	terminas
терминолог	terminologas
терминологический банк	terminų bankas
терминология	terminija; terminologija
техника записи (в последовательном переводе)	užrašų technika
технический перевод	technikos srities vertimas
технический переводчик	technikos srities vertėjas
технический работник	techninis darbuotojas
транскрипция	transkripcija
трансформация	transformacija
троп	tropas
уровень абстрагирования	abstrakcijos lygis
устный перевод видеоконференций	vaizdo konferencijų vertimas
устный переводчик	vertėjas žodžiu
устный перевод	vertimas žodžiu
учебная кабина для синхронного перевода	mokomoji sinchroninio vertimo kabina
учебная конференция	mokomoji konferencija
учебный перевод	mokomasis vertimas

RU	LT
фонемное воспроизведение	foneminis atkartojimas
фоновые знания	foninės žinios
форенизация	svetiminimas
фразовое воспроизведение	frazinis atkartojimas
функциональный эквивалент	funkcinis atitikmuo
функция текста	teksto funkcija
характероним	charakteronimas
художественный перевод	grožinės literatūros vertimas
целевая аудитория	tikslinė auditorija
цензура	cenzūra
членение	skaidymas
штатный переводчик	etatinis vertėjas
шушутаж	šniabždamasis vertimas
эквивалент	atitikmuo
эквивалентность	ekvivalentiškumas
эксплицирование	eksplikavimas
эксплицитное самоисправление	pabrėžtinis taisymasis
экспрессивный текст	ekspresyvusis tekstas
экстралингвистическая антиципация	ekstralinguistinis numanymas
эмфазис	emfazė
этика переводчика при работе в кабине	sinchroninio vertimo kabinos etika
юридический перевод	teisės srities vertimas
юридический переводчик	teisės srities vertėjas
юрист-лингвист	teisininkas lingvistas
явная антиципация	akivaizdusis numanymas
явное самоисправление	akivaizdusis taisymasis
язык жестов	gestų kalba
язык оригинала	originalo kalba
язык перевода	vertimo kalba
языковая норма	kalbos norma
языковой режим	kalbų režimas
язык-посредник	tarpinė kalba

Žodyne pirmą kartą pateikiama diduma šiuolaikiniame vertimo moksle vartojamų lietuvių kalbos terminų ir jų atitikmenys anglų, italių, prancūzų, rusų ir vokiečių kalbomis. Terminai rinkti iš įvairių leksikografinių šaltinių ir mokslinių tekstų: knygų, straipsnių, enciklopedijų. Pateikiamos jų apibrėžtys, išsamiai, iliustruojant pavyzdžiais, aprašomi naujausi, vartojimo tradicijos dar neturintys terminai, sukurti lietuviški literatūroje vartojamų vertimo raštu ir žodžiu terminų atitikmenys, parengtos terminų rodyklės. Jos padės greitai surasti norimą terminą ir jo atitikmenį žodyno kalbomis.

Vertimo studijų žodynas

Lionginas Pažūsis

Nijolė Maskaliūnienė

Rasa Darbutaitė

Rasa Klioštoraitytė

Dalia Mankauskienė

Irena Miškinienė

Markas Paura